Turán 39

AKADEMİK İLİM, FİKİR VE MEDENİYET DERGİSİ 2019/39

Turan Postası	IV	Haz. Samet Özdemir
Ergenekon'dan, Estergon'a; Avrasyacılık Yolu	1	Prof. Dr. Anıl Çeçen
Uluslararası Sistemin Geleceği İçinde Çin Halk Cumhuriyeti	9	Prof. Dr. R. Kutay Karaca
Çin ve Çevresindeki Gelişmelerin Doğu Türkistan'da Yaşananlara Etkisi	15	Muhittin Canuygur
Çin'in "Bir Kuşak, Bir Yol Projesi"	25	Abdullah Oğuz
"Üç Efendiler"in 22 Nisan 1944 Tarihli Çin Anayasası Tadil Komisyonu'na Sundukları Değişiklik Önergesi Belgesi Hakkında Bir Değerlendirme	37	Muhammed Ali Alioğlu
Beş Hanedanlık Döneminde (618-1911) İslamiyet'in Çin'e Gelişi: Hui İsyanları ve Göç	47	Şevket Kanat
Kendi İfadeleriyle Arslan Alptekin'in Hayatı ve Doğu Türkistan Davası ile İlgili Görüşleri	59	Ömer Kul / İlknur Daşdemir
Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti ve Totaliterizm	115	Hasan Basri Pehlivan
Türkiye Moğolistan Diplomatik İlişkileri (1969-2019)	121	Turan Can
Kültür ve Medeniyet Ekseninde Kitle ve Arabesk Kültür	131	Dr. Salih Ercan / İkbal Vurucu



Kendi İfadeleriyle Arslan Alptekin'in Hayatı ve Doğu Türkistan Davası ile İlgili Görüşleri

Ömer Kul* / İlknur Daşdemir**

Çile ile geçen bir ömür olarak değerlendirdiğimiz Arslan Alptekin'in hayat hikayesini, Çin'de Doğu Türkistan'da ve 1949 göçü sonrası çıktığı hür dünyada yaşadıklarını ortaya çıkarmayı ve gelecekte Doğu Türkistan davası üzerine çalışma yapacaklara bir kaynak bırakabilmeyi amaçladığımız bu çalışma ile bir devrin bizzat şahidi Arslan Alptekin'in biyografisi ve bilinmeyen birçok husus ortaya konulmaya çalışılmıştır. Arslan Alptekin'in bizzat yaşadığı olaylar ile o olaylar karşısında duygu ve düşünceleri dönemin olaylarının aydınlatılmasında değerli bilgiler ihtiva edecektir.

Anahtar Kelimeler
Arslan Alptekin, İsa Yusuf Alptekin, Doğu Türkistan, Türkiye, Çin

GİRİŞ

20 Haziran 2011 tarihinde vefat eden, Doğu Türkistan davasının bayrak şahsiyeti İsa Yusuf Alptekin'in 3. oğlu Arslan Alptekin ile vefatından iki sene önce yapmış olduğumuz mülakatı bazı düzenlemeler ile yayına hazırlamak istedik. Mülakat 3 görüşme neticesinde son halini almıştır. İlki 9 Temmuz 2009 tarihinde, ikincisi 20 Ağustos 2009 ve 3.sü de 1 Kasım 2009 tarihinde Zeytinburnu'nda gerçekleştirilmiştir. Mülakatlar soru-cevap şeklinde yapılmış, İlknur Daşdemir kayıtları tutmuştur. Her görüşmede Ömer Kul, Tibet Yücetürk, İlknur Daşdemir ve İlknur Daşdemir'in kuzeni Baycan Atak hazır bulunmuştur. Ömr-ü hayatı çilelerle geçen Arslan Alptekin ile ilgili ilk elden bilgileri, kendi ifadeleriyle kayıt altına almak, ilerleyen dönemlerde Doğu Türkistan üzerine yapılacak çalışmalarda sözlü tarih kaynağı oluşturmak temel amaç edinilmiştir. Sesli kayıt yapılan gö-

* Doç. Dr., İstanbul Üniversitesi, Türkiyat Araş. Enstitüsü, Öğretim üyesi, omer.kul@istanbul.edu.tr
** Araştırmacı, Yazar, dasdemirilknur@gmail.com

rüşmeler daha sonra deşifre edilmişti. Aradan geçen 10 seneden sonra arşivimizden çıkardığımız görüşme deşifrelerini vefatının 8. senesinde okuyucu ile buluşturmayı düşünerek bir çalışma başlattık. Görüşmede cümle düşüklükleri ve maddi hatalara dokunulmadan merhum Arslan Alptekin'in ifadelerine sadık kalınmıştır. Maddi hatalar ise dipnotlarda "Hazırlayanın Notu (H.N.)" ifadesi ile verilmiştir.

Aradan geçen sekiz sene üzerine Arslan Alptekin'in kendi ifadeleriyle biyografisi, Doğu Türkistan davasının içerisinde bulunduğu durum ve yine Doğu Türkistan davasına hizmeti geçmiş bayrak şahsiyetlerin faaliyetlerine dair, bugüne kadar gün yüzüne çıkarılmamış enteresan bilgileri bu çalışmada, daha da önemlisi bizzat olayların içerisinde bulunan Arslan Alptekin'in ağzından dinlemek çalışmaya ağrı bir değer katmıştır. hayatının bütününde çile çekmiş, davasından ödün vermemiş, yokluklara rağmen ana baba duası almayı kendisine vazife edinmiş olan Arslan Alptekin'i bu vesile ile bir kez daha saygı ve rahmetle yâd ediyoruz.

Çalışma soru cevap şeklinde gerçekleşmiş, deşifrelerden sonra eksik veya yanlış bilgiler tekrar Arslan Alptekin'e sorularak, bilgilerdeki eksiklik veya tezatlıklar giderilmiştir. Çalışmanın Doğu Türkistan üzerine araştırmalarda bulunacak olanlara katkılar yapacağı kanaatindeyiz.

MÜLAKAAT

İlknur DAŞDEMİR: Arslan bey merhaba, teklifimizi kabul edip bizi kırmadığınız için öncelikle teşekkür ediyoruz. Nasipse bu sizinle yapmış olduğumuz ilk görüşmemiz olacak. Öncelikle sizin ve ailenizin geçmişi hakkında kısa bir bilgiyle başlayalım ne dersiniz?

Arslan ALPTEKİN: Estağfurullah, ben teşekkür ediyorum. Sorduğunuz sor ile ilgili olarak kısaca şunları ifade edebilirim.

Merhum babam İsa Yusuf Alptekin, 1901 senesinde, Doğu Türkistan'ın Kaşgar şehrinin Yenihisar kazasında dünyaya geliyor. Tabi bir Beg'in oğlu. Tabi bizim memlekette o zamandan beri doğru dürüst okul olmadığı için, dedem babamı medreseye yolluyor. Fakat medresede yalnız kuranı kerim ezberlemesi var, tabii ilimler yok. Bunun için daha sonra Yenihisar'a gelen Çinli kaymakam Beg'lerin oğullarını alıp Çince öğretiyorlar ve onları tercüman olarak kullanıyorlar. Ondan sonra dedemden de babamı istemişler, kolaysa yapma, hemen idama mahkûm veyahutta mahkûmiyet veriyorlar. Babamı da bu Çin okuluna yoluyorlar, Çince öğreniyor. Ondan sonra kaymakamlıkta tercüman olarak vazife alıyor. Şimdi, babamın da anlattığı kitabında da yazdığı gibi, gelen zavallı mahkum, mazlum ve mağdur durumda olan Uygur Türkleri dertlerini anlatıyor. Oların anlattığı gibi tercüme etmesi durumunda ceza göreceklerini biliyor babam. Bunun için kaymakamın anlamayacağı şekilde anlatıyor ve bu tarafa da tercüme ederken de aynı şeyle daha çok halka dönük düşünerek bu işleri yapıyor. Babam bu işleri yaparken kaymakam Çin De-li, o zaman Sovyetler Birliği uhdesinde olan Özbekistan'ın Andican şehrindeki Çin konsolosluğuna tayin olunuyor.

İlknur DAŞDEMİR: Yıl kaç bu zamanlarda?

Arslan ALPTEKİN: Valla yılını kitaptan öğrenebiliriz. Yaklaşık olarak 1926[1].

[1] İsa Yusuf Alptekin'in tahsil hayatı Çin okulu ve okuduğu birkaç medresede aldığı eğitimle sınırlı kalmıştır. Onu asıl daha sonra görevli olarak gittiği Batı Türkistan'daki tecrübeleri yetiştirmiş ve Doğu Türkistanlı mücadele adamını kararlı bir lider haline getirmiştir. Alptekin'i yetiştiren diğer bir ocak da Meşreb Meclisi olmuştur. İsa Yusuf Bey, Çin mektebinde okuduğu yıllarda çalışma hayatına da adım atmıştır. Alptekin'in iş hayatı tecrübeleri ise; senede birkaç ay toprak vergisi toplamada vergi memurlarına yardımcı olma, 1923 yılında Yenihisar'a kaymakam olarak gelen Çin De-li'ye Türkçe öğretme ve bu iş sırasında kaymakamın güvenini kazanıp, yabancılar arasındaki anlaşmazlıklara bakan bir makam olan harici irtibat memurluğudur. İsa Yusuf Bey'in Doğu Türkistan sınırları dışına çıkması ilk defa 1926 yılında olmuştur. (H.N.)



Ömer Kul ve Arslan Alptekin

İlknur DAŞDEMİR: Evet.

Arslan ALPTEKİN: Bu tayin esnasında Çinli kaymakam İsa Yusuf Alptekin'i sevmeye başlıyor ve yardımcı mütercim olarak Batı Türkistan'daki Özbekistan'ın Andican şehrine beraberinde götürüyor. Oraya gittikten sonra konsoloslukta hizmet verirken bizim Batı Türkistan'da bulunan ilim-bilim adamlarıyla, milliyetçilerle görüşmeye başlıyor. Tabi bunların hepsi gizli şekilde. İsa Yusuf Alptekin bu görüşmeleri yaparken Ruslar henüz kendisini bilmiyorlar. Bunu tutuklayıp hapse atacağız şunu yapacağız bunu yapacağız, bilmem napcaz derken o zaman bir sebeple daha önce kaymakam olan ve Andican'da konsolos olan Çinli azlediliyor ve Urumçi'ye geri çağrılıyor. O zamanlar için babamın hep söylediği bir şey vardı**:** *"Ben Batı Türkistan'a gelmeden önce kim olduğumu bilmiyordum. Vatanımızın bizim mi Çinlilerin mi olduğunu dahi bilmiyordum. Çünkü tarih kitabı yok, okullar yok. Buraya geldikten sonra öğrendim ki, Çinliler bizim öz vatanımızı istila etmişler. Ondan sonra zulüm ediyorlar, işkence ediyorlar, katliamlarda bulunuyorlar"*[2]. Babam bunları Çin'deki Çinlilere anlatmak ve kamuoyu oluşturmak için Çin'e gitmeye karar verir ve bu sefer de Çin'e gider. Annem[3] vatana geri dönüyor, ikisi beraber gitmiyorlar. Burada bir

[2] Konsolosun görevi bitince İsa Yusuf Alptekin'in de görevi bitmiş olur ve memleketi Kaşgar'a geri dönmek durumunda kalır ve 1932 senesinde Pekin'e gider. (H.N.)

[3] Fatma Hanım (H.N.)

noktayı atlamışız. Andican'daki konsolosluk Taşkent'te açılıyor. Bu Çinli oraya gidince babam da Taşkent'e gidiyor. Rahmetli Murat ağabeyim Taşkent'te doğuyor.

İlknur DAŞDEMİR: Kaç kardeşsiniz hocam?

Arslan ALPTEKİN: Altı kardeştik ikisini kaybettik?

İlknur DAŞDEMİR: Kardeşlerinizin hepsi şuan Türkiye'de mi?

Arslan ALPTEKİN: Dördümüz Türkiyedeyiz.

İlknur DAŞDEMİR: Diğerleri?

Arslan ALPTEKİN: Dördümüz değil aslında. Ağabeyimiz Almanya'da yaşıyor[4]. 3 kardeş Türkiye'deyiz. Bir tanesi yakında galiba Bişkek'e gidecek[5]. Bir hava yolu Bişkek seferlerini açmaya başlayacak. Geçmişte Türk Hava Yolları'nda çalıştığı için, hava yollarında tecrübesi olan bir kişi. Şimdi Eski Türk Hava Yolları Genel Müdür Yardımcısı bu hava yolunun genel müdürü oluyor onu da iyi tanıyor. Bişkek'e açılacak hava yolu için kardeşimi tavsiye ediyor[6].

Arslan ALPTEKİN: Nerde kalmıştık?

İlknur DAŞDEMİR: Babanızın mücadelesinden bahsediyorduk.

Arslan ALPTEKİN: Babam Çin'e gidiyor. Annem de Doğu Türkistan'da Yenihisar'a geri dönüyor ve babam da Çin'de faaliyetlere başlıyor. Çin ileri gelenleriyle görüşüyor. Bu görüşmeler esnasında Doğu Türkistan'daki genel valilerin zulmünü, işkencelerini ve valilerin Sovyetler Birliği ile olan anlaşmasını anlatıyor. Çünkü Rusların da Batı Türkistan'daki zulüm ve işkencelerini gözleriyle gördüğü için Rus Komünistlerinin Doğu Türkistan'a gelmesini istemiyor. Bu durumları ikaz etmek için Çin'e gidiyor. O sırada Doğu Türkistan'da bir ayaklanma patlak veriyor[7]. Annemin tam geldiği sıralarda 33 senelerinde. Bu ayaklanma neticesinde 1933 senesinin Kasım ayında bizim Doğu Türkistan'da bir Cumhuriyet kuruluyor: Doğu Türkistan Cumhuriyeti. O sırada Ruslar gene...

İlknur DAŞDEMİR: Özerk olarak değil mi?

Arslan ALPTEKİN: Özerk değil Cumhuriyet. Çinlileri geldikleri yere göndermek kaydıyla[8].

İlknur DAŞDEMİR: Anladım[9].

Arslan ALPTEKİN: Fakat bunu gören Ruslar derhal müdahale edecek. Bizim 1933'teki cumhuriyetimizi Çinli yıkmış değildir. 1933 yılında kurulan cumhuriyetimizi Ruslar yıkmıştır. Fiili olarak, askeri güç, tanklar, uçaksavarlarla gelip, bu cumhuriyetimizi baskı altında tutmuşlar ve Urumçi'de bulunan Çinli Genel Vali[10] ile bizim liderlerimiz anlaşmaya mecbur kılıyorlar. Sebebi de Doğu Türkistan'da güçlü bir Türk İslam Cumhuriyeti kurulduğu takdirde bunlar[11] için Batı Türkistan'a kötü örnek olacak. Bunun için onu[12] istemiyorlar ve bu şekilde 33'deki cumhuriyetimiz yıkılıyor. Bu dönemde yaşananları İsa Yusuf Alptekin'in anlatımlarıyla doğrulamak için deliller mevcut... Ama acı deliller.

Bu sırada Tungan dediğimiz Çinli Müslümanlar geliyor. İşin acayip tarafı, bunlar Müslüman oldukları halde, büyük katliamlar yapıyorlar ve Mehmet Emin Buğra liderimizle

4 Erkin Alptekin'den bahsediyor (H.N.)
5 Ilgar Alptekin'den bahsediyor. Ilgar Bey daha sonra Bişkek'te özel bir havayolu şirketinin mümessilliği görevini yapmıştır. (H.N.)
6 Telefonu çalıyor. (H.N.)
7 1931 senesinde Kumul'da patlak veren ve 1933 yılında Kaşgar merkezli kurulan hükümet ile neticelenen olaylar kastediliyor (H.N.)
8 Tebessüm ediyor. (H.N.)
9 Karşılıklı tebessüm. (H.N.).
10 Şın Şı-sey (H.N.)
11 Ruslar kastediliyor (H.N.)
12 12 Kasım 1933 tarihinde Kaşgar merkezli kurulan Doğu Türkistan cumhuriyeti kastediliyor. (H.N.)

harbe girişiyorlar. Onun da Hindistan'a gitmesini mecbur kılıyorlar. Oradan da Afganistan'a geçiyor. O sırada da İsa Yusuf Alptekin'in ailesi olarak annem zor durumda. Hayatı tehlikede. Bunu gören babamın ağabeyi[13] annemi alıp Himalaya dağlarını aşarak Hindistan'a çıkıyorlar. Hindistan'dan gemiye binip Çin'e gidiyor babamın yanına. Oradan da bu Hindistan ve Çin'in çeşitli şehirlerinde bulunuyorlar. Lancu şehrindeyken Erkin abim doğuyor. Babamın 2. evladı. 1937 senesinde. Ondan sonra Japonlar Çin'i istila etmek için harekete geçiyor ve Japonlar Len-kin'in başkenti Çun-kin şehrine taşınıyor. Tabi babam da Doğu Türkistan'ı temsilen milletvekili olduğu için onlar da hükümetle beraber Çun-kin'e taşınıyorlar. Çun-kin'e taşındığı esnada 1941 senesinde ben doğuyorum. Benim doğduğum gün Japonlar Çun-kin'i bombalamaya başlıyorlar. Bu bombalamalardan kaçmak için mağaralara kaçmak lazım. Daha doğalı bir kaç saat olmuş olmamış. Çunkin dağlık bölge olduğu için orda sedyeler var. Zenginleri taşıyorlar, dağa evlerine çıkartıyorlar. Böyle bir sektör vardı o zaman. Hala var mı yok mu bilmiyorum. Ondan sonra bir sedye kiralanıyor. Beni annemin kucağına koyuyorlar, ben de kucağında giderken biraz soğuk hava, annem üşütüyor, bende üşütüyorum. Şimdi ben hafif bir rüzgara maruz kalsam hemen hastalanıyorum, vücudum çok zayıf. Ben uzun zaman ateşler içinde hasta kalmışım. Rahmetli annem anlatmıştı, ona da bir baş ağrısı gelmişi o zaman. Her zaman derdi *"seni doğururken bu baş ağrısı bana musallat oldu, hala bu baş ağrısı var"*. Ben de diyemiyorum ki: *"sen beni öyle bir zamanda doğurmuşsun ki, benim bu hastalığımda oradan kaynaklanıyor. Yanlış zamanda yanlış yerde doğum yapmanızdan dolayı"*[14]. Ailenin içinde annemle ikimiz böyle hastalıklıyız. Babam maşallah dinçti. Rahmetli Murat ağabeyim de dinç, Erkin ağabeyim de öyle idi.

Şimdi burada zamanla uzun hikaye ayrıntısını kitabın 1. bölümünde okuyabilirsiniz. Ondan sonra Erkin abimin doğduğu Lanju[15] şehri var. Gene bu şeyden[16] dolayı annem şey yapamıyor. Çünkü koyun eti yok, şu yok bu yok, helal kesim yok. Helal kesim yok Çun-kin'de. Lanju'da Çinli Müslümanlar var, milletvekili olduğu için söylüyor, o gelip giden uçaklar böyle ee şey poşetliyorlar ya kesilmiş eti, bu etler gelirdi bize. Orda Doğu Türkistanlı talebeler vardı, onlara da yedirirlerdi bu etlerden.

İlknur DAŞDEMİR: Nerden geliyor demiştiniz bu etler?

Arslan ALPTEKİN: Lanju'dan Çun-kin'e günlük geliyordu. Buzdolabı falan olmadığı için etler hemen dağıtılıyordu. Annem de biraz kendileri için ayırıyormuş. Yemek sıkıntısı olduğu için annem; *"ben Lan-ju'ya gideyim orda kalayım"* diyor. İşte o yolculuk esnasında, ayakları benim gibi topal, fakat kanı zehirlenen kız kardeşim Yalkın, Hindistan'a geldiğimizin üçüncü günü vefat ediyor. Zannedersem benden iki yıl ya da üç yıl sonra... İki yıl sonra galiba benden iki yaş küçük Lanju'da doğuyor 1944 senesinde. Benim aklımda yok, annemin dediğine göre üç yaş fark vardı aramızda. Ondan sonra orda doğuyor tabi işte Çun-kin'e gidip geliyor, şu oluyor bu oluyor.

1944 senesinde Doğu Türkistan'ının kuzey bölümünde Çinlilere karşı tekrar bir ayaklanmaya girişiliyor ve orada kısa zamanda Çinliler kovulup atılıyor. Bütün Doğu Türkistan'ın kuzeyinde üç vilayetimiz var, üç vilayet müstakil oluyor. Orda bir cumhuriyet kuruluyor 1944 senesinde, Doğu Türkistan Cumhuri-

[13] Abdullah bey (H.N.)
[14] Tebessüm ediyor (H.N.)
[15] Lanzhou (H.N.)
[16] Maddi imkansızlıklar ve helal gıda olmama korkusu kastediliyor (H.N.)

yeti diye[17]. Orda Alihan Töre cumhurbaşkanımız seçiliyor. Allah gani gani rahmet eylesin, sonra bakanlar seçiliyor. Bu sırada tabi Ruslar gene baskı kurmaya başlıyor, Çinlilerle anlaşmaya mecbur kılıyorlar. Çinlilerle anlaşma esnasında rahmetli babam, Mehmet Emin Buğra ve Mesut Sabri gibi liderlerimiz, bunlara Doğu Türkistanlı hemşerilerimiz "üç efendiler" derlerdi. Bunlar memlekete 46[18] senesinde çıkıyorlar[19]. Biz de onlardan birkaç ay sonra memlekete çıkıyoruz...

Ben kısaca anlatıyorum... Bu Japonlar da 37'de[20] Mançurya'da Çinlilerle kapışıyor. Mançurya'yı Japonlar istila edince babamın başkanlığında Ortadoğu'ya ve Güneydoğu Asya ülkelerine Çinliler bir heyet yolluyor. Bunlar çeşitli ülkeleri ziyaret ediyor[21]. Böyle duruma bakıyorlar. Fakat burada Çinlilerin hesaplayamadığı bir olay var. İsa Yusuf Alptekin bu seyahatten istifade ederek Doğu Türkistanlı olduğunu ve Çin esaretinde olduğunu orda anlatıyor. Tabi yanında kontrol için verilmiş Çinli bir Müslüman var. Bu Çinli Müslüman. (Yanındakilere soruyor) Adı neydi onun? Onu kitapta bulursunuz[22]. Bu Çinli Müslüman çıkmadan evvel o teşkilatın başkanı ile görüşüp gizli şıklar alıyor *"Eğer İsa, Çin aleyhinde konuşursa size bildiririm"* diyor. Tabi bir sürü ülkelerde adam bizim Türkistanlıların olduğunu bilmiyor. Türkistanlıların olduğu ülkelerde Çinlinin anlamadığı lisan ile konuşuluyor, onun için çok şeyleri kaçırıyor bu Çinli. Ondan sonra Hindistan'a geliyor. Hindistan'dan Suudi Arabistan, Mısır, Irak gibi doğu ülkeleri dolaştıktan sonra Türkiye'ye geliyor. Türkiye'ye geldikten sonra o zamanın Cumhurbaşkanı İsmet İnönü ile görüşüyor. Herkes şaşırıyor. Çin Millet Meclisi'ne bir Türk falan diye. Bu da İsmet İnönü'nün ilgisini çekiyor ve görüşüyorlar. Rahmetli Babama *"benden ne istiyorsun"* diyor. Babam *"talebe okutup vermenizi rica ediyoruz"* diyince, İsmet Paşa'nın verdiği cevap: *"Çin devletinden müsaade alabilirsen okuturuz, müsaade alamazsan okutamayız."* yani okutmayacağım kısmına geliyor. Bunu bir tokat gibi hissediyor babam ama diğer zamanlarda milliyetçi Türkçülerle görüşüyor. Milli kitapları bir kaç sandık yapıp, onları Türkiye'den ayrılmadan önce Bombay'a gemi aracılığı ile yolluyor. Ondan sonra Türkiye kamuoyuna durumu anlatıyor, çeşitli gazetelere çıkıyor. O gazete kupürleri var bende, inşallah onu da bizim belgeselimize koyacağız Allah kısmet ederse. Rahmetli İsa Yusuf Alptekin en büyük işlerinden bir tanesi arşive yönelmiş olması belge belge, resim resim. Her insanın ağzından çıktığına insan inanır inanmaz ama gözle gördükten, kulakla işittikten sonra ona inanmak mecburiyeti ortaya çıkıyor. Çoğu belgeleri yolda imha etmek mecburiyetinde kaldık. İmha olmayanları geldi[23]...

İknur DAŞDEMİR: Siz mi babanız mı imha ediyor?

Arslan ALPTEKİN: Annem imha ediyor. Neden babam değil ona geleceğiz. Ben o za-

17 12 Kasım 1944 tarihinde Gulca (İli) merkezli kurulan Cumhuriyet idaresi kastediliyor. (H.N.)

18 1946 senesi kastediliyor. (H.N.)

19 Üç Efendilerin, Merkezi Çin'den Doğu Türkistan'a dönmesi kastediliyor. (H.N.)

20 1937

21 İsa Bey'in 1939 yılında çıkmış oldu ve Türkiye'ye de uğradığı seyahati hakkında geniş bilgi için bkz. Ömer Kul, "İsa Yusuf Alptekin'in Türkiye Seyahati ve M. Fuat Köprülü", **Ölümünün 50. Yılında Uluslararası M. Fuad Köprülü Türkoloji ve Beşeri Bilimler Sempozyumu**, **Bildiriler,** İstanbul 2017, s.367-376. (H.N.)

22 Ma Fu-len (H.N.)

23 Belge imha olayı 1949 yılında komünist işgali üzerine kafileler halinde çıkılan göç olayında Çin askeri birliklerine yakalanma riski oluşması üzerine gerçekleşen bir olaydır. Olayın ayrıntısını "Ömer Kul, *Esir Doğu Türkistan İçin-1 İsa Yusuf Alptekin'in Mücadele Hatıraları*, Berikan yayınevi, Ankara 2010" adlı eserde bulmak mümkündür.

man 8 yaşındayım aklıma gelmez bile. Ondan sonra o dönüşte Afganistan'a uğruyor. İran üzerinden Afganistan'a geliyor. Afganistan'da bizim Ankara'da vefat eden liderlerimizden Mehmet Emin Buğra ile görüşüyor. O, Tungan istilası esnasında Hindistan'a ve oradan da Afganistan'a sığınan liderimizdir. Onunla görüşüyor dertleşiyorlar. Onlar bu esnada rahmetli babam Türkiye'ye geldiği zaman, daha önce Afganistan'da bulunan Türkiye Büyükelçimiz Memduh Şevket Esendal diye bir zatla görüşüyor ve mücadelesinde çizdiği yol haritasını anlatıyor. O zaman Memduh Şevket Esendal diyor ki *"Sen çok güzel bir yol çizmişsin, Mehmet Emin Buğra'yı da Afganistan'a gidince ikna et, aynı yola girsin, ben de tavsiye edeceğim"* diye söylüyor. Memduh Şevket Esendal, rahmetli beyefendi de Mehmet Emin Buğra'ya söylüyor, *"İsa'nın tuttuğu yol en doğru yol, en gerçek yol, siz bu yolları yürürseniz inşallah muvaffak olursunuz"* diyor ve Mehmet Emin Buğra ile görüştüğü sıralarda bunu anlatıyor. Daha sonra Mehmet Emin Buğra da o yolu tercih ediyor. Daha sonra babamın aracılığı ile Çin'e davet edip Çin'e geliyor.

Doğu Türkistan'da Mesut Sabri Baykozi de o zaman çok büyük sıkıntılara giriyor. Sebebi Türkiye'de tahsil etmişsin tıp tahsilini yapıyor. Doğu Türkistan'a döndükten sonra halkının nasıl cahil bırakıldığını biliyor. Bildiği için Gulca şehrinde okullar açıyor. Ruslar buna dayanamıyor. Ondan sonra Ruslar tutuklayacak bunu ve tutuklarlarsa katledecekler. Çünkü Ruslara o da düşman. Çini istemiyoruz Rus'u da istemiyoruz. Ama ehven-i şer diye Çin'in yanında mücadeleye -o zamanki Çin'in- ehven-i şer olduğu için onlarla beraber olarak bir al-i muhtariyet alalım halkımızı yetiştirelim bir sürü, o iki tane cumhuriyet esnasında ayaklanma oldu. Fakat 1760'dan beri Doğu Türkistan'da muazzam derecede ayaklanmalar oldu ama hepsi kanlı bir şekilde bastırıldı. Çünkü bilimsiz, ilimsiz ve hazırlıksız yapılmış olan bu ayaklanmalar bir müddet eğer cumhuriyet kurmaya izin verilmişse ondan dolayı kaynaklanmış ama her zaman Rusların güneyimizdeki İngilizlerin fitne-fesadından biz o cumhuriyetlerimizi kaybetmişiz. O da işte deminde anlattığım gibi, Üç Efendiler, 46 senesinde Gulca'da kurulan cumhuriyetin kurucuları, o cumhuriyet idaresinde sonradan vazife alıp girenleri Çin ile anlaşmaya mecbur ediyor Ruslar. O anlaşma esnasında Üç Efendiler de zar-zor kendi yurtlarına geliyorlar, gelip oradaki[24] görüşmelerde bulunuyorlar. Zannedersem 1946'nın sonlarında aile olarak Doğu Türkistan'a geldik. Hayatımızda ilk defa kendi vatanımızı görüyoruz.

Arslan ALPTEKİN: Aile daha sonra.

İlknur DAŞDEMİR: Parça parça mı geldiler?

Arslan ALPTEKİN: Parça parça geldi.

İlknur DAŞDEMİR: İlk kim geldi?

Arslan ALPTEKİN: Babamlar

İlknur DAŞDEMİR: Tek başına?

Arslan ALPTEKİN: Aile olarak değil, yani fert olarak Üç Efendiler geliyor. Biz Lanju'dayız... Çünkü durumu bilmiyoruz ne olacak ne olmayacak

İlknur DAŞDEMİR: Türkiye'deki duruma bakmak için mi geliyorlar?

Arslan ALPTEKİN: Biz Çin'deyiz, Çin'den Doğu Türkistan'a geliyorlar[25]. Doğu Türkistan'da 1944'te bir Cumhuriyet kuruyorlar. Bu cumhuriyeti kuranları Ruslar Çinliler ile anlaşmaya mecbur kılıyor. Bu anlaşma yapılmakta olan zamanda üç efendilerde Lan-ju'dan Doğu Türkistan'ın başkenti Urumçi'ye geliyor. Bu arada epey uzun zaman sürüyor müzakere-

[24] Urumçi şehrinde Çinli delegelerle Ahmetcan Kasimi'nin liderliği yaptığı Gulcalı liderlerin yaptıkları müzakere görüşmelerini kastediyor. (H.N.)

[25] Üç Efendiler kastediliyor (H.N.)

ler biz Lan-ju'da bekliyoruz. Mehmet Emin Buğra'nın ailesi de, Mesut Sabri Baykozi'nin ailesi de orda. Biz beklerken işte ne kadar zaman geçti, zannedersem bir seneden fazla olsa gerek bekledik. Anlaşmalar yapıldıktan sonra karma hükümet kuruldu. Birinci karma hükümeti başkanı bir Çinli general oldu. İkinci başkanı da o cumhuriyeti kuranlar demeyeyim de sonradan ortaya çıkan Ahmetcan Kasımi diye birisi başkan yardımcısı oluyor, bizim Mehmet Emin Buğra'yı da İmar Bakanı olarak tayin ettiler. İsa Yusuf Alptekin ve Mesut Sabri Baykozi'nin bu hükümete girmesini suret-i katiyetle istemiyorlar.

İlknur DAŞDEMİR: Sebep nedir?

Arslan ALPTEKİN: Ruslar, Ruslar istemiyorlar. Mehmet Emin Buğra'yı Ruslar pek iyi bilmez. Mesut Sabri'yi de İsa Yusuf Alptekin'i de çok iyi bilirler[26]. O birinci hükümete Mesut Sabri Baykozi ile İsa Yusuf Alptekin'i sokmamalarının sebebi; Rusların bunları sevmemesi. Çünkü devamlı olarak bunlar Rus ve Çin'e karşı işlediler şey yaptılar, onların kötülüklerinden onların zulmünden bahsettiler. Onun için onlar İsa Yusuf Alptekin, Allah rahmet eylesin Mesut Sabri Baykozi liderimiz, öldürüldü Çin komünistleri tarafından.

İlknur DAŞDEMİR: İğne ile galiba?

Arslan ALPTEKİN: Daha sonra İsa Yusuf Alptekin yakalansa idi onu da katır kıtır doğrayacaklardı. Şimdi Mehmet Emin Buğra, Türkistan'ın güneyinde şeylerle çarpıştığı için Tunganlarla yani Çinli Müslümanlarla, Ruslar tarafından pek bilinmiyor. Ondan sonra Ruslara karşı çok büyük bir beyanatı, yazısı da yok bunların. Onun için bu karma hükümete onları[27] sokmuyorlar, Mehmet Emin Buğra'yı alıyorlar, o da kısa bir müddet sonra değişiyor. Halk bu sefer onları[28] kabul etmek istemiyor. Bir sürü problemler oluyor. İnşallah onu kitapta okuyacaksınız veyahut da Ömer Bey[29] teferruatlı anlatacak. Bunun üzerine İkinci Karma Hükümet kuruluyor. Çinli general çok böyle muazzam zekası olan affedersiniz üçkağıtçı, kurnaz, tilki gibi bir adam. O da diyor ki, *"bu Doğu Türkistan demiyor da Şincan diyor. Şincan halkını memnun etmek için onlara bir milliyetçi liderlerin gelmesi lazım, onları bunlar bize çeker"*. Mesut Sabri Baykozi eyalet hükümet başkanı oluyor, İsa Yusuf Alptekin Genel Sekreter oluyor. Bunlar gelir gelmez okullar açtırmaya başlıyor. Okullarda milliyetçilik, dini tedrisatlar yapılmayan geçmişte halkın gözü böyle açılıyor ve bunlara[30] sempati duyup sevgi göstermeye başlıyorlar. Böyle çığ gibi yuvarlanıp gelirken,Çinlilerin gözü çok açılıyor. O zaman Çin'in Doğu Türkistan'da olan ordusunun başkumandanının söylediği bir söz var *"Biz komünistlerden çekiniyorduk. Bunlar tehlikeli değilmiş veyahut başkalarından çekiniyorduk bunlar tehlikeli değilmiş. Bu milliyetçi Türkçüler daha tehlikeliymiş, bizim için. Her yönden bunlar milleti aydınlatmak için bunlara sahip çıkıyor"* diye onları[31] makamından indiriyor. Ondan sonra Burhan Şehidi diye birisi çıkıyor. O Burhan Şehidi de Doğu Türkistan'ı Çinlilere teslim edenlerden bir tanesi, komünist Çinlilere teslim edenlerden bir tanesi[32].

Biz Urumçi'de iken benim şimdi Samsun'da yaşamakta olan kardeşim Ilgar, 47[33] senesinde

[26] Telefon çalar (H.N.)
[27] Mesut ve İsa beyler kastediliyor (H.N.)
[28] Gulca gurubu kastediliyor (H.N.)
[29] Ömer KUL kastediliyor (H.N.)
[30] Üç Efendiler kastediliyor (H.N.)
[31] Üç Efendiler kastediliyor (H.N.)
[32] 1949 yılında vuku bulan göç öncesi komünist hakimiyetin tanınma sürecinde bahsediliyor (H.N.)
[33] 1947 (H.N.)

Urumçi'de doğdu. İsa Yusuf Alptekin'in tek evladı öz vatanında doğan, onun için arada sırada bizimle dalga geçer. "*Siz gerçek Doğu Türkistanlı değilsiniz, benim*" diye. "*İyi haklısın*" diyoruz "*Ne yapalım o da babamızın kabahati, sağda solda doğurtup durmasaydı"*[34] Şimdi İsa Yusuf Alptekin'in kısaca seyahat hikayesini anlattık işte. Şimdi İsa Yusuf Alptekin işte Batı Türkistan'da kendini tanımaya başlıyor ve orda milliyetçilik, Türkçülük, Doğu Türkistan'da iken dini baskılar vardı. Dinimizi ön planda tutmak. İsa Yusuf Alptekin'in söylediği şeyi ben daha sonra da söylemeye başladım. O da az gerçekleştirebildi fakat biz hiçbir şey gerçekleştiremedik. Çünkü Doğu Türkistan istila edilmiş durumda, eğitim yok, böyle olunca millet cahil...

İlknur DAŞDEMİR: Çin okullarına gitmek istemediğiniz için mi?

Arslan ALPTEKİN: O zaman Çin okulları da yoktu. Çinliler gidiyordu o zamanlar. Böyle seçmeli kişiler alınıyordu. Zaten millet istemez kafirin okuluna niye gidelim diye.

Böyle durumlarda İsa Yusuf Alptekin'in dediği şeyler: "*Tamam bizim yeraltı-yerüstü zenginliğimiz varmış. Bunları işletmek için mühendisler lazım ama biz daha bu duruma gelmedik. Bizim önce maarif yani eğitimi gerçekleştirmemiz lazım. Halkımızı aydınlatmak için, ilim irfan aşılamak lazım*". Bize yakın ülkelerde yetiştireceğimiz o hurafi dini ortadan kaldıracak. Zaten ne geldiyse başımıza o hurafi dinden geldi[35]. Bunlardan uzaklaştıracak Kuran dinini öğretip, din ilmini yayacak kişiler yetiştirelim diye Türkiye ile temaslar kurdular, ilahiyat fakülteleriyle. O zamanlar var mıydı yok muydu bilmiyorum. Çünkü dışarıdan ithal ettiğimiz bir din adamı bizim sosyal durumumuzu bilmediği için örf adetlerimizi bilmediği için doğru dürüst öğretemez, bizim gibi değildir düşüncesindeydiler[36]. Ondan sonra maarif, milli eğitimi vermek için, milli öğretmenlerin yetişmesi lazımdı ve bunlara önem verdiler. Bunlara önem verince doğumuzdaki Çin kuzeybatımızdaki Rus çok tedirgin oldu, bunları indirin dediler, sonra başımıza çok dert açacak bunlar dediler ve o sırada Ilgar Doğu Türkistan'da doğuyor ve Komünist Rus Ordusu yavaş yavaş Doğu Türkistan'a yaklaşmakta olduğu sırada büyüklerimiz görüyorlar, ne yapalım? Karşı koyalım diyenler var, elimizde silah yok, şu yok, bu yok, imkanlar yok hicret edelim diyenler var, hangi yollarla, bunun tartışması var. Bazıları Tibet yoluyla gidelim, bazıları da Hindistan'a çıkalım falan diyenler var. Şimdi bu ikilem içindeyken Çinliler iyice yaklaşıyor.

O sırada işin acı tarafı Bulca da bizim milli ordumuz var. Bunlar gelip sureti katiyetle müdahale etmiyor, karışmıyor. Çünkü Ruslardan korktuklarından. Buda komünist gelmekte olan da komünist. O komünist gelirse iyice Doğu Türkistan'ı ve Çini sömüreceğim diye bekliyor Sovyetler Birliği. Bu durumları görünce ondan sonra Çin'deki Çinli askerler başkomutanları teslime karar veriyor. Çinli Çinliye karşı savaşır mı? Rejim değişmiş. Milliyetçi Çin başkanı[37] kaçmış gitmiş güneye, oradan da Forvazo'ya sığındı. Ondan sonra böyle bir durumdayken, galip olan ordunun yanında yer almazsak biz de katliama maruz kalırız diye teslim bayrağını açma arifesinde liderlerimiz toplanıyorlar göç kararı alıyorlar ve bu göç kararını almadan önce merhum liderimiz Mehmet Emin Buğra'nın çok veciz bir sözü var: *"Onlar biliyorlar ki, Doğu Türkistan'ı kimse bilmiyor, bu yüzden vatan için vatandan ayrılacağız. Şimdi burada kalırsak ölüp gideceğiz hiç bir işe yara-*

[34] Tebessümler (H.N.)
[35] Kızgınlık işareti (H.N.)
[36] Üç Efendiler kastediliyor (H.N.)
[37] Çan Kay-şek kastediliyor (H.N.)

mayacak". Amerika'dayken beyaz Amerikalıların hiç sevmediğim bir sözü vardı: *"en iyi Kızılderili ölü Kızılderilidir"* Çinlilerde bize öyle diyor. *"İyi Doğu Türkistanlı ölü Doğu Türkistanlıdır"*. Şimdi öldüğü takdirde, rahmetli İsa Yusuf Alptekin, Orta Doğu'yu dolaşmış kimse bilmiyor, Doğu Türkistan'ın nerde olduğunu, kim olduğumuzu şaşırıp kalıyorlar. Mehmet Emin Buğra çıkıyor, yalnız biraz Afganistan'da faaliyet gösterebiliyor, o da biraz Japonlara bel bağladığından İngiliz esareti altında olan Hindistan ve Afganistan'da burada doğru düzgün faaliyet yapamıyor, ki sonrada göz altına alınıyor. Bir müddet ev hapsinde kalıyor Mehmet Emin Buğra. Şimdi bütün bunlardan dolayı göç kararı alınıyor.

İlknur DAŞDEMİR: Yıl kaç?

Arslan ALPTEKİN: Yıl 1949, Eylül ayı.

İlknur DAŞDEMİR: Nereye göç etmeye karar veriyorlar?

Arslan ALPTEKİN: Şimdi Hindistan'a yola çıkacağız. Bunlar[38] Urumçi'de hazırlıklarını yapıyor. Oradaki Mehmet Emin Buğra ve İsa Yusuf Alptekin'e yakın olan milliyetçi-Türkçümukaddesatçı gençler, bunlarla beraber yola çıkıyor. Urumçi'de üç kamyonla yola çıkıyorlar.

İlknur DAŞDEMİR: Siz yaklaşık 8 yaşlarında falansınız?

Arslan ALPTEKİN: 8 yaşındayım. Yok, ben o zaman annemle birlikte Yenihisar'daydık, orayı ziyarete gitmiştik. Birden bire bu olaylar olunca bize bazı haberler geldi: İsa Yusuf Alptekin, Lanju'ya gitmiş, orda komünist Çin'e esir düşmüş falan diye haber geldi. Annem de tedirgin, o sırda annem ne yapıyor; önce rahmetli Murat ağabeyimi bir kafile ile beraber Pakistan'a yolluyor, o sırada Pakistan ve Hindistan ayrılmış durumda. Hiç olmazsa benim oğlum çıksın dünyaya, okusun, yetişsin ve Doğu Türkistan'ı anlatsın diye. Daha sonra bir kafile daha geliyor onunla Erkin ağabeyimi Pakistan'a yolluyor. O da Pakistan'a gidiyor ve o sırada haber alamıyoruz babamlardan. Annem çok tedirgin, devamlı düşünce devamlı. Telgraf çekemiyorsun çünkü çift kontrol altında telgrafhaneler. Çünkü telgrafhaneler nerde? Askeri komutanlığın içinde. Askeri komutanlık kimin? Çinlinin. Ondan sonra askeri komutanlıktan bir şayia çıkıyor dedikodu. *"İsa yakalanmış Çinli komiser tarafından"* diye. Annem işte çok üzülüyor. Derken bir telgraf geliyor bunlar birden Kaşgar'a gelmişler. Oradan komutanlığa bir telgraf geliyor. Ondan sonra tabi bunlar[39] daha tanınmış olduğu için Çin komutanlığından bize haber geldi, "*İsa Kaşgar'da*" diye. Hemen annem hazırlık yapıyor, o zaman otomobil yok, otobüs yok, tren yok, hiçbir şey yok. At arabaları var, buraya oturuyorsunuz[40] arkaya yuvarlanıyorsunuz. Annem, rahmetli kız kardeşim Yalkın, üçümüz bindik. Bir de Ilgar var onu unutmuşum. Şimdi dediklerine göre Kaşgar-Yenihisar arası 2-3 saatlik yolmuş otomobille. Biz bir gece, bütün gece at arabası ile akşamüstü yola çıktık, sabaha ancak şeye[41] varabildik.

İlknur DAŞDEMİR: Kim kim gittiniz bu yolculukta?

Arslan ALPTEKİN: O yolculukta işte rahmetli annem, ben, Hindistan'da vefat eden rahmetli kız kardeşim Yalkın ve şimdi Samsun'da yaşamakta olan kardeşim Ilgar. O, o zamanlar bir yaşında idi, yeni doğmuştu. Fakat şeye[42] gidiyoruz işte orda babamları görüyoruz, kucaklaşıyoruz, ağlaşıyoruz. Ondan sonra derhal orda bir hazırlık yapılıyor, hemen yola çıkıyo-

[38] Üç Efendiler kastediliyor (H.N.)
[39] Üç Efendiler kastediliyor (H.N.)
[40] Arslan bey işaret ediyor (H.N.)
[41] Kaşgar (H.N.)
[42] Kaşgar'a (H.N.)

ruz. Tabi annem hissediyor, okumamış bir bayan ama muazzam derecede ileri görüşlü. Bu Hindistan yolculuğunu da daha önce yapmış. Diyor ki; "*biz bu Hindistan yoluna yeniden gideceğiz*". Kaşgar'a gitmeden önce bütün akrabaları topluyor, o zaman ekmekler tandırda pişiriliyor. Annem; "*un-mun alıyor hepsini veriyor; sen şu kadar seç, çuvallara doldurun ekmekleri, çuvallar koymadan önce onları kurutun*" diyor, kurutuyorlar. Ondan sonra talkan diye bir şeyimiz var. Yağda kızartılıyor, torbaya konuluyor. Yiyeceğiniz zaman avucunuza döküyorlar, biraz su katıp böyle sıktığın zaman katılaşıyor, onu yiyoruz. Ondan sonra annem bu emri veriyor, onlar akrabalar toplanıyor, biz 2-3 gün Kaşgar'da kalıyoruz galiba. Ondan sonra biz Yenihisar'a gelene kadar her şey hazır. Kamyonlara yükleniyor bunlar, Kargalık diye bir şehrimiz var oraya geliyoruz. Şimdi İsa Yusuf Alptekin 28 sene evvel doğduğu şehirden ayrılmış, 28 sene sonra geliyor, kaldığı da yarım gün. Akrabaları hepsini göremiyor, vedalaşamıyor ve bu şekilde yola çıkıyoruz. Kamyonlarla Kargalık diye bir şehre geliyoruz, orada hemen hemen bir aya yakın kaldık. Kalmamızın sebebi yolculuk için at tedarik etmemiz lazım, yolculuk için kürklerden elbise yaptırmamız lazım, ondan sonra kar olduğu için piğme dediğimiz keçeden yapılmış çizmeler, onların ayak ölçülerine göre hazırlanması lazım. Çadırlıklar hazırlanması lazım, bunlar hazırlanıyor. Ondan sonra kargalıktan sonra, atların üstünde bu sefere çıkıyoruz.

İlknur DAŞDEMİR: Siz de bu seferin içindesiniz?

Arslan ALPTEKİN: İçindeyim. Hani şimdi Ömer Bey demin dedi ya: "*Arslan abinin hafızası muazzam*" diye, öyle değil. Dün ne yediğimi hatırlamam, telefon numarasını verin hatırlamam, siz mesela isminizi veriyorsunuz unutuyorum hepsini. Ama o günler öyle bir işlemiş ki kafamıza, o Bilge Kağan'ın oyduğu taşlara gibi o kitabeler, Orhun kitabelerin de olduğu gibi bizim beynimize nakşedilmiş bu yolculuk. O yolculuğu isterseniz ben birkaç gün sonra tekrar buluşalım. O yolculuğa o şekilde girelim. Çünkü dünden yorgunum ondan sonra 1-2 günden beri böyle bir heyecan diyeyim, işte demin duyduğuz telefonda asabım çok bozuldu. Siz de yorulacaksanız ben de yorulacağım ama bu işi gerçekleştirmemiz lazım. Çok çok memnunuz yani Doğu Türkistan'a. Dün ben döndükten sonra uyuya kaldım haberleri seyredemedim. Kardeşim Samsun'dan seyretmiş Skytürk'te. Star'da vardı ve Bengütürk'te varmış. Bazıları hepsini vermemiş. Ondan sonra o da İsa Yusuf Alptekin'in deyimleri orda biz şimdi kullanıyoruz bazen satıyoruz bazen satamıyoruz. Yani dedikleri şey biz Müslümansız, biz Türküz, biz insanız ve dünyadaki her İslam aleminde yaşamakta olan insanlar gibi ondan sonra Türk Dünyası gerçi onları Türkiye'deki kardeşlerimiz, Türk dünyası diyor ben kabul edemiyorum onların Türklüğünü, Orta Asya Cumhuriyetleri diyorum. Bunların Türklüğünü kabul edemiyorum. Bunların ilgi duyması başta sahip çıkması gerekirken sahip çıkmadılar. Mesela uzun zamanlardan beri bizim ne gazetelerimiz ne televizyonlarımız Doğu Türkistan hakkında bir şey yazmıyorlardı. Ama orda katliam olunca, işte getirdim dünkü gazeteler bunlar; Bugün: "İşte Katliam", Takvim: "Kızıl Katliam", Taraf: "Halkın Çin Korkusu", Star: "Çin Katliamı", Akşam: çok küçük vermiş, "Çin Cumhuriyetinin Katliamı", Yenişafak: "Vahşet", Sabah: fazla büyük değil, "Taş Atan Çocuklar", Hürriyet: "Kafaya Tek Kurşun". Yeniçağ: "Doğu Türkistan Kan Ağladı". Bu Yeniçağ görünürde Türkçü gazete onlar da yazmıyorlardı, tâki katliam olana kadar. Ben eskiden Yeniçağ alırdım ama şimdi bir sene oldu almıyorum. Doğu Türkistan hakkında yazmıyorlar. O köşe yazarı vardı bugün köşesinde almış Doğu Türkistan'ı. Ben dün orda beyanımda dedim Doğu Türkis-

tan'daki Müslüman Türkler katledilmeden önce de yazın sahip çıkın. Katledildikten sonra sahip çıksanız ne işe yarar. Bunları sizler de önleyebilirdiniz, sayfa var. Mesela Müslüman'ız, İslam aleminde bir sahifemiz yok. Türküz, Türkiye Cumhuriyetimiz'de de baskı altındayız biz. Bırakın Kazakistan, Kırgızistan, onlar Çinlilere yakalayıp veriyorlar bizi. Şimdi aldığımız, dün akşam aldığımız haber: Çin polisleri Kırgızistan ve Kazakistan'a gelip oradaki Uygurları yakalayıp götürüyor. Böyle şey olabilir mi? Bunlara Türk diyebilir miyim ben?

İlknur DAŞDEMİR[43]: Hindistan'a yapılan göçte kalmıştık. En son bize İsa Yusuf Alptekin'in arşive katkılarından bahsetmiştiniz ve annenizin bu arşivi imha etmek durumunda kaldığını söylemiştiniz. Bu imha etme durumu Çin'in baskısı nedeniyle mi idi? Oradan devam edersek...

Arslan ALPTEKİN: Bu Çin'in baskısından değil teee rahmetli bu siyasi hayata atıldığı günden itibaren birçok arşivi saklamış. Ondan sonra gelen mektupları zarfları ile saklamış. Fakat biz yolculuğa çıktıktan sonra

İlknur DAŞDEMİR: Kimin yazışmalarını saklar?

Arslan ALPTEKİN: Resmi yazışmalar, belgeler bunlar. Bunları biz hepsini alıp yolculuğa çıktık. Kargalık şehrine gelmiştik. Kargalık'tan atlarla hareket ettik. Birkaç at yükü belgeler ve yazışmalar vardı. Biz epey zor bir yolculuktan sonra Doğu Türkistan'ın Hindistan'a sınır olan bölgesinde son sınır kapısına geldiğimiz zaman buradaki askerler Urumçi'den, başkentten telgraf ile emir alıyorlar. Mehmet Emin Buğra ve İsa Yusuf Alptekin yakalansın diye. Hile ile İsa Yusuf Alptekin ve Mehmet Emin Buğra'yı karakolun içine alıyorlar ve aldıktan sonra bunların bize karşı muamelesi değişiyor, sertleşiyor. Çünkü liderler alındı. Bizim kafilemizde o zaman 60 kişi vardı. Onların listesini de getirdim. Neden derseniz. Bir sürü insan var, İsa Yusuf Alptekin ve Mehmet Emin Buğra sayesinde Türkiye'ye gelip yerleşip zengin olan bazı kesimler Türkistanlılığı unuttular. Unuttuktan sonra "*İsa Yusuf Alptekin sınırda yakalandığı zaman doğru dürüst Çinlilerle çarpışmadan 400 kişiyi katlettirdi*" diye "*onların 400 kişilik katline sebepçi oldu*" deyip yazılarda yazıldı, broşürler de neşrettiler. Şimdi bunun doğru olmadığını ispatlamak için bu belgeyi de getirdim. Burada 60 kişiden ibarettir diyor[44]. Ondan sonra mesela Hamza Uçar adlı kişi, İsa Yusuf Alptekin aleyhinde yazdığı risalede "*oradaki olay sırasında 400 silahlı askerimizin 11 kişilik Çin kuvvetine mağlup olduğunu*" iddia ediyor. Hâlbuki kafile toplam 60 kişiden ibaretti. Ondan sonra bu iftira ile ilgili istatistik bilgiler demişiz[45]. 1949 senesinde Mehmet Emin Buğra ile İsa Yusuf Alptekin'in yazdığı şey. Bizimle yolculuğa çıkanların sayısı 60 kadar. Ondan sonra 60 kişinin içinde Kökart'tan geri dönenler var, sınır kapısından ve Sancu'ya geri çevrildiğimiz zaman ki, onu daha sonra anlatırım, buradan geri çevrilen değil de kendi istekleri ile seyahatten vaz geçip dönenler. 60 kişinin içinde belki, benim hatırladığım kadarıyla, çünkü ben teee küçük yaştan itibaren silahlara meraklıydım. Hani 4-5 tabancadan veyahut 2-3 tüfekten başka silahımız yoktu. Yani bu iftirayı İsa Yusuf Alptekin sayesinde Türkiye'ye gelip yerleşenler söylüyor. Tabi bu hususta kitap halinde yazılar çıkacak yakında Allah kısmet ederse İnşallah. Şimdi Kökart'a geldiğimizde bu askerlerin durumu değişince, annem çok tedbirli, ondan sonra yakında nehir de var, Kökart'tan burası kale, iki yol açılıyor. Birisi Hindistan'a doğru gidili-

[43] 2. Görüşme (H.N.)
[44] Belgeyi gösteriyor (H.N.)
[45] Bir belge çıkartıp gösterir (H.N.)

yor, birisi de Sancı şehrine doğru gidiyor. Burada annem bazı yakınları çağırarak kovaların içinde su getiriyorlar. Evrakları suyun içine batırıyorlar, bir müddet bırakıcınca suyun içinde gevşemeye başlıyor kâğıtlar. Ondan sonra götürüp nehre bırakıyorlar, bir iki çuvalla kovayı da götürüp ben dökmüştüm.

İlknur DAŞDEMİR: Nehrin adını hatırlıyor musunuz?

Arslan ALPTEKİN: Nehrin adı Yarkent deryasının bir kolu. Epey uzun bir derya bunun üstünden rahmetli babam-annem demişti, "*biz 60 defa geçtik*" diye. Yani o kadar uzun bir nehir. Ondan sonra buradan yani Kökart'tan, İsa Yusuf Alptekin ve Mehmet Emin Buğra kolları, elleri, ayakları atlara bağlı halde Sancu'ya doğru geri yolculuğa çıkıyoruz, biz de onları takip ediyoruz. Bu Kargalık'tan Kökart'a gelene kadar çok muazzam, dehşet verici yollardan geçtik, Doğu Türkistan içinden. Bu da Karakurum ve Pamir dağlarının etekleri oluyor, ondan sonra zaten bu devam ediyor. Bakın metre olarak çevirmemişiz biz, inşallah siz yaparsınız. Bir Yenigeçit 16.000 fit. Ondan daha öncekiler 6.450 fit, 8.800 fit bunlara kadar çıktık ve buraları aşarak Kökart'a geldik. Kökart'ın biraz öncesindeki geçidin adı demin söylediğim gibi Yenigeçit 16.000 fit. Ondan sonra buradan geriye çevriliyoruz, Şehidullah diye bir şehre gidiyoruz. Bu Şehidullah'ın da rakımı 11.780 fit. Devam ediyoruz, Ali Mazar, ondan sonra burada Sancu geçidi var, burada çay dökülmüş 16.700 fit[46]. Ondan sonra daha ileriye gidiyoruz Sancu' ya geliyoruz, Sancuda ki 8070 fit yükseklikte, bu dağları aşıyoruz, bu yükseklikte. Bakın Ağrıdağı beşbin kusur metre, birkaç sene önce buraya tırmanmak isteyen modern çağda modern teçhizatlarla hazırlanarak giden bazı kişiler öldü, bu modern devrede. Biz buraya doğru dürüst hazırlık yapamadan alelacele çıktık, bu tepeleri aştık geldik. Bu tepeleri aşarken insanlar ölmedi mi? Öldü. Yolda donarak ölen insanları gördük. Onları gömme imkânımız yok, çünkü kazmak lazım, kazmamız yok, hazırlıklı olmadığımız için. Kazsanız da kazamazsınız çünkü tamamen buzlanmış, ondan sonra altındaki toprakta buz, onları kazmak çok zor.

İlknur DAŞDEMİR: Öylece orda bıraktınız mı?

Arslan ALPTEKİN: Üstüne büyüklerimiz kar örtüyordu, tabi o kar durmaz onun üstünde. Ondan sonra hayvanların ölülerini gördük, leşlerini gördük, ondan sonra böyle bir geri döndürüldük.

İlknur DAŞDEMİR: Ne kadar süre sürdü bu göç?

Arslan ALPTEKİN: Şimdi göçün toplamı 1,5 aydan fazla sürdü, 2 aya yakın, Hindistan'a gelene kadar. Şimdi bu geri çevrilmemiz neticesinde tekrar bir aynı yolu gerisin geriye geldik.

İlknur DAŞDEMİR: Kim geri çeviriyor sizi?

Arslan ALPTEKİN: Sebebi de Çin'de iken rahmetli babam, o zaman küçük subaylardan bir tanesi Çinli subay Çonkin'de yakın dost oluyorlar. Dost olduktan sonra bu adam general oluyor, general olduktan sonra Yarkent-Hoten civarının kurmaybaşkanı oluyor bu adam. Ondan sonra bu yolculuk esnasında biz Kargalık'a, tam Kargalık'ta Poskan diye bir yer var oraya geldiğimiz zaman, bu general ve bazı askerleri ile geliyor ve orda oturup görüşüyorlar. Görüştükten sonra biz yola devam ediyoruz. Bizim geri çevrildiğimizi duyar duymaz bu kişi, "*Guma şehri var burada*", Guma'ya girdiğimiz taktirde çıkış yok, bitti. Guma'dan önce kendi askerlerini, güvendiği bazı askerlerini, Sancu'ya kadar yolluyor ve Sancu'ya getiren askerlere diyor ki: "*Biz bunları teslim alıyoruz, işte generalden emir, biz bunları Guma'ya götürece-*

[46] Bilgileri haritadan gösteriyor (H.N.)

ğiz". Ondan sonra öbür askerler gidince bu askerler bize; "*biz sizi Guma'ya götürmeyeceğiz, Tan Çın-ring diye bir Çin Generalini, onu hemen Urumçi'ye çağırıp idam ettiler bu sebepten dolayı*" diyorlar.

İlknur DAŞDEMİR: Yıl kaç?

Arslan ALPTEKİN: 1949 yılının Ekim ayı.

İlknur DAŞDEMİR: Sizi nereye götürdüler tekrar o askerler?

Arslan ALPTEKİN: O askerler Sancu'da babama; "*biz sizi kaçıracağız*" dediler. Mehmet Emin Buğra, babam ve Mehmet Emin Buğra'nın sonradan damadı olan Yunus Buğra var, bunları gerisin geriye esas tehlikeli olan Şehidullah orda sınırda. Ama Şehidullah'ın içine girmeden dış yollarla bunlar[47] Mehmet Emin Buğra, İsa Yusuf Alptekin ve Yunus Buğra'yı orda yolcu ediyorlar ve geri dönmek için izin istiyorlar. Halbuki general; "*o askerler Hindistan'a kadar senle beraber gelecek, orda bunlara iyi bakacaksın*" diye haber salıyor. Fakat o askerler Şehidullah'tan sonra emre itaat etmiyorlar bir nevi ama kendileri belkide şöyle düşündüler; "*bunlarla çıkarsak, yarın öbür gün belki cezalandırılabiliriz Çinli olmamız dolayısıyla*". Onlar geri dönüyorlar ve o kadar yardımda çok muazzam oluyor. Biz de Sancu'da tekrar atlarımızın çoğu yolda öldüğü için, tekrar at kiralamak için birkaç gün geciktik. Ondan sonra biz de aynı yolla babamlardan 2-3 gün ara ile yola çıkıyoruz. Ondan sonra aynı şekilde yolları aşarak Hindistan'a kadar geliyoruz. Ama bu Hindistan'a gelene kadar burada bazı şeyleri çok şey anlatmam lazım. Biz Şehidullah'a geçiyoruz, bu Sancu dağı öyle dik bir geçit ki, burada siz "Yak" diyorsunuz biz "Hotaz" diyoruz, Tibet öküzleri var ya, onlara binmeden hayatta çıkamıyorsunuz o tepeleri. Tabi orda onları kiraladık, şimdi böyle bir öküze bağladılar yoksa o hayvan dinlemiyor. Gemi de var oraya çekiyorsun, buraya gidiyorlar, sağa çekiyorsun sola gidiyor, orda benim canımı çıkardı bu hayvanlar, içimi dışıma çıktı. Neyse o dağı aştık, iki defa aştık o tepeyi. Ondan sonra o tepeyi aşar aşmaz konakladığımız yerde bizim atçılarımız bir sürü atımızı alıp -kiraya peşin alıyor- kaçıp gidiyorlar ve bunları yapanlar da Uygurlar maalesef. Ondan sonra biz kalan atlarla bir sürü yükümüzü orda bırakarak tekrar yola çıkıyoruz, başka çare yok. Burada Söget'ta diye bir yer var, 17.610 fit, demin hesapladınız kaç metre ediyor?

İlknur DAŞDEMİR: 4.800 metre yapar hocam.

Arslan ALPTEKİN: 4.800 metreyi aşıyoruz burada. Bu Söget geçidi biz Söget Davan[48] diyoruz. Bu geçidi aşarken burada her taraf muazzam bir kar dolu fakat oksijen çok feci az. Burada benim sol yanağım yaralanıyor, Allah'tan yüzüme bir şey olmuyor ama iç kulağım zedeleniyor. Hindistan'a çıktıktan sonra beni doktorlara götürüyorlar. Bunlar "*şimdilik bir şey olmaz ama büyüdükten sonra başına bir şey gelebilir*" diye söylediler. 1974 senesinde Amerika'da iken yüzümün sol tarafına felç geldi, iç kulak iltihaplanmasından dolayı. Şimdi Miniere hastalığı diye bir hastalık var, baş dönmesi, mide bulantısı yapıyor dengesizlikten dolayı. Bu o zamandan kaynaklanan bir olay yani iç kulak -orta kulak dengesizliğinden- iki de bir böyle, bazen araba kullanmaktan da çekinirim. Bu bir ara çok sık geliyordu, şimdi Allah'a çok şükür epey zamandan beri yok, çünkü kulak damlamla devamlı damlatıyoruz ilaçlarını alıyoruz.

Şimdi bu Söget Davan'dan çıkarken tepeye yakın bir mesafe kalınca annem yere serildi. Artık yürüyecek hali yok, kalkacak hali yok, çünkü oksijensizlikten dolayı nefesler daralıyor, ondan sonra yürüyemez hale geliyorsu-

[47] Çinli askerler kastediliyor (H.N.)
[48] Davan-Çing geçidi kastediliyor (H.N.)

nuz. Allah rahmet eylesin Sattar abi diye bir abimiz vardı, o görüyor durumu. Geri dönüyor, tepeye ulaşmıştı neredeyse ama geri geliyor. Ondan sonra annemi bir kolundan tutup, kovboy filmlerinde görüyorsunuz birisini yakalayıp ellerini bağlayarak atla çekiyorlar ya, onun gibi atın kuyruğuna bağlıyor annemin kollarını, ondan sonra sürükleye sürükleye tepeye çıkarıyor. Tepeye çıktıktan sonra işte bu oksijensizliğin ilaçlarından bir tanesi olan sarımsak, onu hemen eziyorlar ve yediriyorlar sarımsağı. Ondan sonra o tansiyonu dengeliyorlar. Çünkü içten dışarıya doğru basınç var ve bu basınç olunca da dışarıdaki basınç az olunca bayılıyorsunuz.

Mesela atlar var, atlarda böyle basınç olunca yürüyemez hale geliyor "*pırt pırt*" diye sesler çıkarıyorlar, yerinde tepinmeye başlıyor. Bilenler ne yapıyordu ve iyi ki Allah'tan öğrenmişler, bizimkiler hemen atın burnu yumuşak oraya çuvaldızı batırıyorlar, kan öyle fışkırıyor, ondan sonra o kan fışkırınca at kendine geliyor, ondan sonra at yürümeye başlıyor. Bu yolculukta epey şeyler öğrendik. Daha sonra Söget tepesini geçtikten sonra aşağı iniyoruz ama aşağı fazla da inemiyorsun, tekrar yükseğe çıkmaya başlıyorsunuz. Ondan sonra Aktal diye bir yere gidiyoruz, 15.900 fit yüksekliğinde bu, bundan biraz daha alçak ama müthiş tehlikeli yerler. İnşallah bunu ben birilerinin zoru ile kaleme almaya başladım, etraflıca oturup aklıma geldikçe not alıyorum, İnşallah notlarım bitterse onu size takdim edersem, bu yolculuğu öğrenmiş olursunuz. Ondan sonra yine böyle yollara geliyoruz, burada Karakurum dağlarına geliyoruz. Dünyanın en tehlikeli tepeleri olan, en geçilmez dediğimiz geçitleri olan ve oksijen azlığından dolayı çok kişilerin öldüğü... Ondan sonra atlardan yuvarlanıp başlarını taşa çarpıp ölen insanların orada cesetlerini gördüm. O kadar tehlikeli bir şey. Bu Karakurum dağı 18.550 fit civarında... Ondan önce Karakurum 5.650 metre, Ağrı dağından daha yüksek tepeleri aşıp çıkıyoruz. Şimdi bu çok tehlikeli ve dar yollar, bir ara herkes orada kendi başına, kimse kimseye yardım edecek durumda olmayan yollar. Benim önümde bir yük atı gidiyordu, öyle bir yere geldik ki, böyle eğik bükük bir yol ama üstü buz. Önümde giden yük atı orda kaymaya başladı, tabi yüklü olduğu için kayarken sol tarafını kayaya çarpıyor, aşağısı bakamıyorsunuz karanlık ve uçurum, düşünün 5.000 küsur metrenin aşağısına bir bakın bakalım görebilir misiniz? At uçup gitti oraya.

İlknur DAŞDEMİR: İçinde insanlar var mıydı?

Arslan ALPTEKİN: Yok, yükümüz vardı, mutfak yükü. En ihtiyacımız olan şeyler. Hiç olmazsa zar zor bir çay kaynatılabiliyordu kaynatabildiğimiz yerlerde ama bu yüksek irtifa yerlerde ateş de yakamıyorduk, oksijen olmaması dolayısıyla. Hemen arkadaki at benim, ondan sonra benim at da kaymaya başladı. O sekiz yaşında nasıl aklıma geldi, ben kendimi sol tarafa attım. Ben atar atmaz at fazla yük olmadığı için orda düzeldi kendisini kurtardı. Ama benim sol tarafım mosmor kesilmiş tabi, onu da sonradan öğreniyoruz. Epey bir günler sol taraf omuzum müthiş ağrılar içinde geçti. Ondan sonra bu Karakurum dağlarını geçtikten sonra Gebzeng düzlüğü var, muazzam bir çöl düşünün, bu kar çölü düzlük tamamen karlarla kaplı. Şimdi Allah-u Teal'a bu yolu öyle yaratmış ki, bir tarafında sivri kaya yükseliyor öbür tarafında bir sivri kaya yükseliyor. Yani ortada kervanlara yol göstersin diye. Şimdi o iki sivri kayayı üzerimize alarak yürüdüğümüz zaman bir şey olmuyor. Ama ondan biraz sağa, biraz sola gittiğimiz zaman bu karlara gömülüp gidiyorsunuz. Bizim bir yük atımızı yine öyle kaybettik. Orda biraz başı boş bırakıldığı için sağa sola kaydı, tam hatırlamıyorum, benim arkamdaydı. Ondan sonra annemin çığlığını duyduk, at gitti. Onun için o yolların tehlikesi buradan

belli oluyor. Ondan sonra Depsen tepesine geçer geçmez, aşağı doğru bir yol var, o aşağı yola gelmeden önce Burji, bizim Uygurcada Bongol Kiyasi diye bir yol, daracık bir yol. Yüksekliği de 15.200 fit. Yolu nasıl tarif edeyim size, daracık bir yol. Bir tarafı yüksek dağlarla aşağısı yine uçurum, görünmez, dibi kapkaranlık. Gündüz geçseniz bile karanlık bir yol. Ama kilometrelerce böyle eğri büğrü bir yol. Orda atı yükü ile getiremezsiniz, imkânsız, ondan sonra yükü indirip atı geçirdikten sonra o yükü tekrar geri getireceksiniz. Şimdi 60 kişi ile çıktık çoğu geri döndü dedik. Diğerlerinin dönme sebepleri yola dayanamamaları. "*Ne olursa biz yurdumuzu görelim başımıza ne gelirse, burada gelsin*" diyip, vazgeçip geriye dönüyorlar.

İlknur DAŞDEMİR: Son kaç kişi kaldınız göçü tamamlayan?

Arslan ALPTEKİN: Göçü tamamlayan çok az kişi kaldık, 30'u aşmaz. Şimdi bu 30'u bir grup halinde mi? değil, onlar da parça parça. Bizim grupta rahmetli annem, rahmetli Sattar abimiz, rahmetli Polat abimiz bunlar akraba değil ama İsa Yusuf Alptekin'e sadık olan insanlar, ondan sonra ben, Hindistan'da vefat eden kız kardeşim[49] ve şimdi Samsun'da yaşamakta olan Ilgar ve bir de seyis kaldı, çoğu kaçtı gitti. O seyis de yolları bilmiyor ama atları bakıp sahipleniyor. Ondan sonra Mehmet Emin Buğra'nın hanımının kafilesi var, onlar bazen bizden bir gün önce gidiyorlardı, bazen bizden geri kalıyordu, bizden geri kalmalarının sebepleri gıda meselesi.

İlknur DAŞDEMİR: Neden hep beraber toplu halde gitmeyi tercih etmediniz?

Arslan ALPTEKİN: Tercih şartı vermiyor ki, yani o bütün dağlar size tercih hakkı vermiyor. Mesela öyle durumlar oluyor ki, kocasıkarısına, karısı-kocasına, ana-baba-çocuklarına, çocukları-ana-babalarına yardım edemez bir durumda. Herkes can havliyle kendi derdiyle ama Allah rahmet eylesin rahmetli annem bu işlerde çok tecrübeli olduğu için, daha önce de bu yoldan bir kere geçmiş, yoları bildiği için, onun azmiyle biz çocuklar, üç çocuk Hindistan'a ulaşabildik ama kız kardeşimin ayağı dondu, tıpkı benim gibi fakat kan zehirlenmesinden dolayı Hindistan'a çıktığımızın üçüncü günü vefat etti.

Şimdi burada bu Bongon Kiyasi'den geçerken annem bana dedi ki: "*Kız kardeşini al karşıya geç*" dedi. Eğer bu karşıya geçmez iseniz Hindistan'dan gelen bir kervanla burun buruna geldiğin zaman dönme imkânı yok. Yol eğri büğrü, atın geri gitmesi çok zor, onu idare edemezsiniz. Bende kız kardeşimi aldım, karşıya geçtik. Biz karşıya geçer geçmez Hindistan'dan bir kervan geliyordu, Allah'tan, hemen onlar durdular, durdurduk onları. Dedik "*böyle böyle bizim atları geçiriyorlar yükler karşıda*". "*Siz İsa beyin evlatlarımızsınız?*" dediler. "*He*" dedik. Ondan sonra biraz şeker almışlar, oradan biraz şeker verdiler bize, çay kaynatmaya başladı kervanbaşı, birkaç kişiyi yolladı annemlere yardım etisin diye, yardım ettiler, geçtik. Geçtikten sonra orda konakladık ama işte burada Çongtaş denen bir yere indik. O kadar zorluk içinde, o kadar meşakkat içinde indik. Annem de yük taşıdığı için yorgun, ondan önce her akşam her gece, hem benim hem kız kardeşimin çizmelerini çıkarıyordu. Çoraplar ıslandıysa onları değiştiriyordu, o gün kız kardeşimle ben yürüdüğüm için, çizme diyorum çizme keçeden yapılmıştır, yürüdüğün zaman tabi onun çorabı var, yün çorap, onun içinde paytıma diyoruz bezden bir şeyler sarıyorlar, bunlar tabi terletiyor ayağı, o gün annemin takati kalmamıştı, bizim ayakkabıları çıkarıp onları temizleyecekti. Ondan sonra çadırda kuramadık, çadır bezini tepemize geçirdik öyle yattık, o yattığımız yerler de çok tehlikeli bir yermiş,

[49] Yalkın (H.N.)

ondan biraz daha gitsek konaklama yerine geliyoruz, tabi bilmediğimiz için tehlikeli yerde yatmışız, tabi kalktığımızda hem kız kardeşimin hem benim ayaklarımız donmuş, şişiyor. Keçeden çizmeyi çıkarmaya çalışıyorlar, çıkmıyor, kesiyorlar, orda onlar[50] şiş tabi. Beni yine ata bindiriyorlar. Şimdi iki sepet var, bir sepet burada bir sepet burada[51]. Birinde erkek kardeşim birinde kız kardeşim, ben de atın üstündeyim. Benim atın üstünde olmam işte hayatımızı kurtarıyor. Bazen düşünüyorum da keşke kurtarmasaydı, keşke atın üstünde ben oturmasaydım diyorum bazen[52]. Kız kardeşim sepette oturtulduğu, böyle ayakları bükülmüş vaziyette olduğu için irin aşağı akmıyor, kana karışıyor, ondan haberimiz yok. Ondan sonra benim yara çabuk açılıyor. Ondan sonra orda irinler aşağı akıyor. Yolculuğun son zamanlarında iyice halsizleşiyorum, ondan sonra o küçük kardeşimi Sattar abi kucağına alıyor, onun sepetine beni yatırıyor. Çünkü atın üstünde duracak halim kalmıyor ama kız kardeşim canlı, devamlı konuşuyor herkes ümidi benden kesiyor, Yalkın kurtulur falan diye düşünüyorlar. Ondan sonra Hindistan sınırına geldiğimiz zaman, ilk bu Hindistan tarafında kalan Tibet asıllılarının bulunduğu bölge Radah bölgesi, oraya geldiğimiz zaman ilk köye gidiyoruz. O köyün oradaki insanlar soğuktan korunmak için yaklık ve başka şeyler besliyorlar, onların tezekleriyle ısınıyorlar fakat oda oda böyle, onların odasını kiraladık, her taraf duman içinde. Tezek çok duman veriyor. Duman dışarı çıkacak durumda değil, öyle pencere falan yok, odayı soğuktan dolayı kapatıyorlar, onlar alışmışlar işte, orda annem her ikimizin ayakkabılarını çıkardı yaraları pansuman etmek için, ondan sonra benim parmaklarımdan bir tanesi kangren oluyor. Allah'tan kangren ilerlemiyor Hindistan'a geldiğimiz gün parmaklardan iki tanesi düşüyor. Kız kardeşim de tam karşıda oturuyordu, bir çığlık attı annem belli etmek istememiş bana ama kız kardeşim çığlık atınca "*Arslan'ın iki parmağı düştü*" diye ben başlamışım ağlamaya. 2-3 gün öyle ağladım hiç durmaksızın, uyku uyuduysam belki uykuda ağlamışımdır ama devamlı hareket halinde olduğumuz için öyle 2-3 gün ağladığımı annem söylerdi. İki tane parmak kaybetmek bir insanın çok zoruna gidiyor ama neticede beş tane parmak gitti.

Hindistan'ın Ladak bölgesinin başkenti olan Leh denen şehre geldik. Orda askeri hastanede bizim gelmekte olduğumuz haberini almışlar, babamlar bizden önce gittiği için hastaneleri ayarlıyorlar, yaralılar gelebilir diye ama bizim bu hale düştüğümüzden haberi yok babamın. Ondan sonra bizi Ladak'ın epey bir dışında karşıladılar, karşıladıkları zaman bizim bu durumumuzu görünce babam çok üzüldü ve orda oturup ağlamıştı[53]. Bizi Leh'e getirir getirmez doğru askeri hastaneye getirdiler, orda bizim kız kardeşim ve benim ayaklarımız ameliyat oldu. Birkaç gün geciksek daha yükseklerden kesilme ihtimali vardı ama Allah'tan parmaklardan kurtardık işi ama kız kardeşim kurtulmadı. Oradan uçakla bizi Şirinegar, Keşmir'in baş şehirlerinden iki tane olan baş şehrinden olan Şirinegar'a uçakla getirdiler, orda hastaneye yatırdılar, tabi hastane müdahale edemedi kız kardeşime, üçüncü günü vefat etti.

Şirinegar'e geldiğimiz zaman Şirinegar'da o zaman iki tane otel vardı. Biri daha zenginlerin kalabileceği, birisi daha fakirlerin yani durumu iyi olmayan insanların kalabileceği bir

50 ayaklar kastediliyor (H.N.)
51 Atın heybelerini kastediyor (H.N.)
52 Kardeşi yalkın'ın ayaklarının kangren olması yüzünden kaybedilmesi Arslan beyi duygulandırıyor, gözleri doluyor (H.N.)
53 Yine gözleri doluyor (H.N.)

yer. Ama otele sokmadılar bizi. Neden? O yolculukta iki aya yakın ne yıkanmışsınız ne de iç çamaşırı ne gömlek değiştirmişsiniz, her tarafınız bit olmuş. Bir de yünlü kürkten giyiyorsunuz, saçlar uzamış iyice, ondan sonra hepimizin saçı bitler içinde, ondan sonra hepimizi bir yere götürdüler, her şeylerimizi çıkarttırdılar, onları yaktılar, yıkayıp saklama imkânı yok. Ondan sonra saçlarımız kesildi hepimizin, annem dâhil olmak üzere. Ondan sonrada saç çıkıyor kesildikten sonra ama hayat kaybettikten sonra geri gelmiyor[54]. Ondan sonra hayvanları dezenfekte eder gibi dezenfekte ettiler, ondan sonra yeni kullanılmış elbiseler getirdiler, giydirdiler, onlarla otele kabul olduk. İşte üçüncü günü kız kardeşim vefat etti ama ondan sonra da hayat devam etti. Hindistan'da biz dört sene kaldık.

İlknur DAŞDEMİR: Mezarı Hindistan'da mı kız kardeşinizin?

Arslan ALPTEKİN: Evet, Hindistan'da, Şirinegar'da mezarı, tabi onu da gidip yoklamak zor. 1970 yılında babamla gittiğimiz zaman orda ziyaret etmiştik, ondan sonra gidilmedi.

Ondan sonra Hindistan'da 1954 yılına kadar kaldık, bu zaman zarfında bizden sonra, 1950 senelerinin sonlarında, 1951'in başlarında Tibet üzerinden Kazak kafilesi Hindistan sınırına geldi. Hindistan ordusu bunları içeri almıyordu. Rahmetli babam hemen bunların durumunu düzeltmek, Hindistan'a kabul ettirmek için Hindistan'ın Yeni Delhi şehrine gidiyor. 1939-1940 senelerinde bir dünya seyahati[55] yaptığı zaman Hindistan'a uğradığında Nehru ile bir dostluk kurmuşlar. Ondan sonra bizim ve bu Kazak kafilesinin şansına Nehru'ya o dostluktan dolayı hatırlatıyor ve bu bizim de Hindistan'da bir mühlet kalabilmemiz ve bu Kazak kafilelerinin kabul olunması Nehru sayesinde oluyor, o da dostluktan kaynaklanıyor. Bu seyahatten dolayı İsa Yusuf Alptekin'i Doğu Türkistanlılar çok tenkit etmişti. Çin'in parası ile bu seyahati yaptı diye, Çin'in parası tabiki, kendi parası yok ki harcasın. O esnada da işte böyle faydalı temaslarda bulunuluyor ve daha sonra yine bunun iyiliği, bu seyahatin faydası yine Doğu Türkistanlılara rastlıyor. Fakat işte kendini bilmezler, tenkit edenler, iftiralar atanlar oluyor.

İlknur DAŞDEMİR: Peki siz, hiç bu çocuk yaşta, bu göçün neden yapıldığını anlayabilmiş miydiniz? Bilinçli olarak çıktığınız bir yolculuk muydu?

Arslan ALPTEKİN: Valla o sırada şimdi bunu sordunuz ben hiç düşünmemiştim ama annemin anlattığı şuydu. Vatan tehlike altında, ondan sonra, daha sonra öğrendik Hindistan'a çıktıktan sonra, neden vatandan ayrıldığımız, neden bu meşakkatlere katlandığımız, neden bu tehlikeli yolculuğu yaptığımızı sonradan öğreniyoruz.

Şimdi Doğu Türkistan, İsa Yusuf Alptekin, 1939-1940 senesinde yaptığı Orta Doğu seyahati o zaman Türkiye'ye de geliyor. Türkiye'de o zaman milli şef İsmet İnönü cumhurbaşkanı, onunla da görüşüyor. İsmet İnönü şaşırıyor yani Çin parlamentosunda bir Doğu Türkistanlı diye. Ondan sonra tercümansız konuşuyorlar ve anlaşıyorlar. Ondan sonra İsmet Paşa'ya Doğu Türkistan'ı anlatıyor. İşte burası müstakil Türk devletlerinin, imparatorlukların kurulduğu bir coğrafya, siz buradan bin sene önce gittiniz, bu seyahati yapmasının sebebini, bir bir anlatıyor. O zaman bir sürü kişilerle tanışıyor, dostluk kuruyor. Mehmet Emin Buğra da Afganistan ve Hindistan'da bulunuyor. Bu sıralarda Doğu Türkistan diye, hatta cumhurbaşkanı olan bir zat da, Doğu Türkistan'ın nerde olduğunu, Doğu Türkistan'ın ne olduğunu bilmiyor Türkiye Cumhuriyeti devletinde. Bu iki

[54] Yine kardeşi Yalkın'ı hatırlıyor (H.N.)
[55] İsa Yusuf Alptekin'in Ortadoğu ve Türkiye seyahati kastediliyor (H.N.).

liderimiz bunları gördükten sonra, bu Çinlilerle çarpışıp öleceğimize, ölü olarak Doğu Türkistan'a ve Doğu Türkistanlılara faydamız olmayacağına kanaat getirdik ve bu yüzden dolayı Mehmet Emin Buğra liderimizin dediği gibi "vatan için vatandan ayrılıyoruz" ve ayrıldık, çıktık geldik.

İlknur DAŞDEMİR: Peki neden Türkiye'ye değil de, Hindistan'a gidiyorsunuz?

Arslan ALPTEKİN: İlk komşu memleket Hindistan. Coğrafya açıp baktığımız zaman işte Türkiye tee burada kalıyor. Haritada burası Çin, İç Moğolistan, Pakistan var, Tacikistan var, Kırgızistan var, Kazakistan var, tee Hazar denizi var burada, Azerbaycan var, sonra Türkiye var.

İlknur DAŞDEMİR: Asıl sormak istediğim şu; Türkiye herkesin yani ırkdaşlarımızın öz vatan olarak kabul ettiği bir yer, öz vatanımıza gelip milli ve vatanperver duygularımızı burada edinelim düşüncesi neden hâkim değildi? Bunu sormaya çalışıyordum.

Arslan ALPTEKİN: Şimdi Mehmet Emin Buğra ve İsa Yusuf Alptekin şunu gayet iyi biliyordu. Direk Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ne gelip müracaat edersek bizi kabul edecek ama bir de halkımızı memnun edelim düşüncesi var. Çünkü halkımız ezelden beri İslamiyet'e çok iyi sarılmışlar ama biraz hurafelerle dolu İslamiyet'e, yozlaştırılmış İslamiyet'e ve Türkiye'nin laik bir devlet olduğunu duyuyorlar ve laikliği din düşmanlığı olarak kabul ediyorlar ve bundan dolayı Türkiye'yi pek arzulamaz bir durum var.

İlknur DAŞDEMİR: Bu düşüncelerin hâkim olduğu yıl 1940?

Arslan ALPTEKİN: Hayır, 1951 senesi.

İlknur DAŞDEMİR: Bu düşünce 1951 yıllarında hâkim oralarda (!).

Arslan ALPTEKİN: Bundan önce de hâkim.

Tabi bunları memnun etmek için İsa Yusuf Alptekin, Türkiye Cumhuriyeti'nin kabul edeceğini bildiği halde, halkının da tepkisini çekmemek için, önce Suudi Arabistan'a gidiyor. Suudi Arabistan'dan sonra Mısır'a gidiyor. Mısır'da iken Suudi Arabistan devleti Mısır'daki milliyetçi Çin Büyük Elçisine yazı yazıyor. "*İsa'ya söyleyin bu müracaatından vazgeçsin, biz alamayız Doğu Türkistanlıları*", Mısır da almıyor. Ondan sonra Irak filan derken Türkiye'ye geliyorlar. O sırada Mehmet Emin Buğra daha önceden müracaat ettiği için, demin de anlattığım General de kendi kaynı olduğu için, Rıza Bekin, onun müracaatı ile Türkiye Cumhuriyeti, Mehmet Emin Buğra'yı hemen kabul ediyor ve Mehmet Emin Buğra kabul ediyor ve Mehmet Emin Buğra hemen geliyor Türkiye'ye ve Afganistan'da iken tanıştığı o zaman Türkiye Cumhuriyeti devletimizin Afganistan büyükelçisi Memduh Şevket Esendal Bey de o zaman Türkiye'de hayatta. Mehmet Emin Buğra'yı da çok iyi tanıyan kişi. Onların tavassutu ile Mehmet Emin Buğra Türkiye'ye geliyor ve İsa Yusuf Alptekin daha sonra geliyor ve ikisi birlikte 1939-1940 senlerinde İsa Yusuf Alptekin Türkiye'ye gelip edindiği dostları buluyor, o dostlar aracılığıyla müracaat yapılıyor. O zaman merhum Adnan Menderes Hükümeti dönemi ama burada şunu da belirtmek lazım bizim kabulümüzün kararının çıkmasının başlıca sebebi merhum Celal Bayar oluyor. Çok duyarlı bir kişi ki, bizim Türkiye'ye kabulümüzü Başbakan Adnan Menderes'e tavsiye ediyor. O zaman Refik Koraltan da Büyük Millet Meclisi Başkanı, Fuat Köprülü Dış İşleri Bakanı. Fuat Köprülü, Refik Koraltan ve Celal Bayar, bunlar Türk meselesini iyi bildikleri için, hemen Meclis'te derhal bir karar çıkıyor. 1850 Pakistan'da, Hindistan'da ve Suudi Arabistan'da bulunan Doğu Türkistanlının Türkiye'ye iskanlı göçmen olarak gelmesini sağlıyorlar. Bunlar daha sonra peyderpey 1953 senesine kadar zannedersem geliyorlar.

İlknur DAŞDEMİR: Peki bu süreç içerisinde siz Hindistan'da mı yaşıyorsunuz?

Arslan ALPTEKİN: Evet.

İlknur DAŞDEMİR: Türkiye'ye gelmeden önce eğitiminizi Hindistan'da mı aldınız?

Arslan ALPTEKİN: Evet.

İlknur DAŞDEMİR: İlkokulu Hindistan'da gidiyorsunuz?

Arslan ALPTEKİN: İlkokula ben Doğu Türkistan'da başladım, tabi o kesiliyor, ondan sonra Hindistan'a gidiyoruz. Hindistan'da tekrar başlıyoruz.

İlknur DAŞDEMİR: Doğu Türkistan'da aldığınız eğitim Çince miydi, yoksa...?

Arslan ALPTEKİN: Uygurca idi.

İlknur DAŞDEMİR: Yasal olmayan okullarda mı okuyordunuz?

Arslan ALPTEKİN: Şimdi şöyle belirteyim; o zaman karma hükümet vardı, yasaldı her şey. O zaman Rus Okulu vardı, Çince eğitim yapan okullar vardı, ondan sonra Uygurca tedrisat yapan okullar vardı o zamanlar. Şimdi babam yabancı dil öğrensin diye önce Rus okulluna bizi yazdırıyor, Erkin abimle ikimizi. Fakat millet ayaklanıyor, eğer milliyetçiysen neden çocuklara Rus okuluna gönderiyorsun. Şimdi oradan da alınıyoruz, madem Çinliler tarafından ülkemiz idare ediliyor, Çince öğrensin, onlarla savaşabilsin, dilini bilerek, ona da karşı çıkıyorlar, ondan da alınıyoruz, en son da Uygur mektebine gidiyoruz. Bu şekilde tedrisatımız çeşitli okullarda geçiyor ilkokul döneminde.

İlknur DAŞDEMİR: Hindistan'a geldiğinizde sıfırdan mı başlıyorsunuz, oranın dili ile?

Arslan ALPTEKİN: Sıfırdan başlıyoruz, İngilizce eğitim alıyoruz.

İlknur DAŞDEMİR: Oraya uyum sağlamanız nasıl oluyor?

Arslan ALPTEKİN: Çocuk olduğumuz için gayet güzel oldu, herkes bizi kabul etti orda. Ben de hâlâ o günleri özlüyorum, Hindistan'da geçirdiğimiz günleri. Hindistanlılar gerçekten, Hindular olsun Müslümanlar olsun Şirinegar'da bize kucak açtı, dostluklarımız oldu.

İlknur DAŞDEMİR: Peki, oraya gittiğinizde etrafınızda tanışmış olduğunuz insanlara bu sebepten göçmüş olduğunuzu söylediğinizde, onların olaya bakış açıları neydi?

Arslan ALPTEKİN: Şimdi o sırada büyüklerim biraz karşıydı. Neden derseniz Hindistan o zaman sola yatkın bir durumdaydı, ondan sonra sloganlar vardı. "*Hindi Çini Bayi Bayi*", bu "*Hint ve Çin kardeştir*" diye bağırıyorlardı. Onun için büyükler bize biraz sıcak bakmıyordu ama çocuklar, o zaman siyasetle uğraşmadıkları için, ne zaman büyüyüp siyasete girdimiydi insanlar bozluyor. Ben gördüm, dünyada 30 ülkeye gittim, hemen hemen altı ülkede yaşadım, halk ve siyasetçiler arasında müthiş fark var. Halk sizi benimsiyor, kucaklamaya çalışıyor fakat bu siyasiler, devletlerarası, kendi menfaatleri için problemler çıkarıyorlar, kargaşalık ondan çıkıyor. Ben çok şeyler gördüm, onu daha sonraki zamanda anlatırız İnşallah. Şimdi Hindistan'da gayet normal karşılandık, rahmetli babam vatan-millet diye yine bizleri bırakıp gitti, o seyahat hemen hemen iki sene sürdü. Arabistan, Mısır, Türkiye seyahati ve bu kabul ettirme dönemi olarak biz Hindistan'da.

İlknur DAŞDEMİR: Siz kaç yaşındasınız o sıralar?

Arslan ALPTEKİN: 9-10 yaşlarında geliyoruz. 8 yaşında çıktık. Ondan sonra bunlar aç mı, bayramlar geliyor, bunlara yeni bir şeyler alındı mı alınmadı mı?

İlknur DAŞDEMİR: Ne ile nafakanızı karşılıyorsunuz orda?

Arslan ALPTEKİN: Şimdi rahmetli annem olmasaydı, Alptekin ailesi perişan olurdu. Okutmamışlar, okumamış bir bayan, muazzam derecede idareci, disiplinli bir hanım. Annem bu yolculuk esnasında benim ve kız kardeşimin, o pamuklu elbiseler, onun üstünde yünlü kürklü pantolonlar ve ceketler var. Bu pamuk-

ların arasına yüzüğünü, ziynet eşyalarını dikiyor oraya. Hindistan'a çıktıktan sonra bu ziynet eşyaları, Suudi Arabistan'da vefat eden çok yakınlarımızdan biri vardı, Hindistan'da ticaret yapıyordu. Annem, burada amiyane tabir kullanmak istiyorum, çaktırmadan bu ziynet eşyalarını paraya çevirip, bu kişiye sermaye olarak veriyor. Bundan ben, senle ortak oluyorum. Bu adamın Allah'tan ticari işleri iyi gitti, işte geçimimiz bu şekilde sağlandı. Eğer onlar olmasaydı, bilmiyorum nasıl geçinirdik, nasıl geçinmezdik. Şimdi bu sıkıntılı dönemde bayram gelirdi, ayakkabımız yok, yeni elbisemiz yok, rahmetli annem, böyle anlardı.

İlknur DAŞDEMİR: Hindistan'da bayram mantığı vardı o zamanlar, değil mi?

Arslan ALPTEKİN: Bizim kaldığımız bölge Keşmir bölgesi, Müslümanların yoğun olduğu bölge. Bayram ve Ramazanlar iyi geçerdi, biraz onlarda hurafe şekilde ama olsun, iyi geçiyordu. İşte bizim ayakkabılarımız delinirdi, bunu yama yaptırmak için para yok. Erkin abim ne yapar ederdi bir yerlerden karton bulurdu. Kartonu ayakkabımıza göre keserdi. Ben de giderdim, söylenmesi ayıp, bazı kişiler karşılayabilir ama imkânsızlıklar içerisinde bir çareler üretilmesi lazım diye, beni de annemin odasına yollardı orda çarşaflar var, kendi annemizin çarşafını çaldım ben. Ne yaptınız derseniz, bunu kestik çorap yok, ayakkabımız ayağımıza bunu sarardık Türkistan'da ona paytımı derler çorap olmadığı için bunu sarardık. Bunlardan 5-6 tane olurdu, sağlı sollu ıslananları boynumuza asardık. Şimdi karton var, kar var, yağmur var ıslanıyor. Islanınca bizim o sardığımız bez de ıslanıyordu. O zaman ne yapıyoruz? Bezi ayağımızdan çıkarıyoruz boynumuza atıyoruz. Ondan sonra kurusunu sarıyoruz ve bu şekilde oynuyoruz. O zamanlar pek düşünmüyorduk, biraz daha büyümeye başlayınca, bunları düşündükçe, babama kızmaya başladım, bizi ihmal ederek, bizi feda ederek nasıl vatan-millet diyorsun diye. Şimdi bizim millete kızıyorum, bu kadar sana hizmet eden kişiye karşı nasıl bu kadar nankörlük ve vefasızlık edebiliyorsun.

İlknur DAŞDEMİR: Kaç yıl görmediniz o süreçte babanızı?

Arslan ALPTEKİN: 2 seneye yakın.

Ondan sonra buna kızarken daha sonraki dönemler elime bir kitap geçti. Şunu da söyleyeyim; biz o hurafeden dolayı, şundan dolayı, bundan dolayı, onu tut haram, bunu tut haram, öyle hareket et haram, yani bunu gördükçe İslamiyet buysa biz Müslüman olmayalım. Babam bizi medreseye götürürdü. Bizi ön kapıdan teslim ederdi babam, biz arka kapıdan Erkin abimle kaçardık. Ben dinimizin ne kadar ulu ve güzel bir din olduğunu Amerika'ya gidene kadar bilmiyordum. Neden bilmiyordum, onu da anlatacağım size. 1970 senesinde babamla bir dünya seyahatinden sonra döndük. Döndükten sonra babamı davet eden çevremiz vardı, Fatih'te oturuyorduk o zaman. Beni de bir iki tanesine çağırdılar o zaman. Birincisi rahmetli İbrahim Çopur amcamız, onun kiracısıydık biz Fatih'te, onun evinde oldu. Şimdi yemek yerken artık biz ben o zaman babamla çıkmadan önce Avrupa'da hemen hemen 8-9 sene yaşıyorduk, alışkanlık icabı çatal sol elde, sağ elde de bıçak. O babamın dostlarından bir tanesi beni şöyle dürtükledi, kafasını şöyle yaptı yaklaş der gibi, yaklaştım.

"*Evladım*" dedi; "*sol el taharet elidir, yemek yenmez*". Ondan sonra bende böyle yaptım. O bana eğildi, "*bak*" dedim "*elimde çatal var*" dedim, "*taharet eli yemeğe dokunmuyor*" dedim.

Şerife hanım teyze, Allah rahmet eylesin, İbrahim bey amcamın eşi. "*Şerife hanım teyze çok titizdir, bu çatal o kadar güzel yıkamış ki, bu çatal benim*" dedim. "*Taharet eli neden dokunulmaz onu biliyor musun? Onun bir sebebi var. Mikrop kapmış olabilir, onun için yemeğe değdirmemek lazım, sağlık bakımından bu, dini*

bakımından değil bu. Siz bu olayı dine atfediyorsunuz ve bizim gibi gençleri dinden uzaklaştırıyorsunuz" dedim. Ondan sonra "*siz*" dedim, "*sol elinizde ekmek duruyor*" dedim, "*niye ekmeği taharet elinizle tutuyorsunuz?*" dedim. Babam orda, bana uyarı için öksürüyor, İbrahim bey amca da çok idareci bir zattı. "*Arslan, oğlum*" dedi, "*Mehmet'e bak yemeği getiremiyor, git ona yardımcı ol*", hemen beni oradan kaldırdı, tartışmayı büyütmemek için. Sırf böyle şeylerden dolayı gençlerimizi biz dinimizden uzaklaştırıyoruz. Hâlbuki dinimiz daha sonra Amerika'ya gidip okumaya başlayınca, öğrenmeye başlayınca, o kadar güzel sosyal bir din, o kadar ilmi bir din. Allah-u Teâlâ'nın haram kıldığını biz helal kılmışız, helal kıldığını haram kılmışız. Ona da değineyim sonra kaldığımız yere siz bana hatırlatırsınız, şimdi içim çok kaynıyor. Sizin ikinizin de dini bilgisi benden iyi mutlaka. Şimdi Allah-u Teâlâ bir ayetinde buyuruyor; "*kâfirleri müminlere üstün kılmam*" diye buyuruyor, ayeti kelimelerinde bir tanesinde tam ben ifade edemedim ben onu. Şimdi biz müminiz, Müslüman'ız, Türk'üz ondan sonra bazı kişiler diyor ki; Allah-u Teâlâ benim doğuda bir askerim var, o Türk'tür falan filan diye. Madem onu demiş, buyurmuşlar, Kur-an'ı Kerim'de bunu duyurmuş, biz dünyanın en zalim kafirinin esareti altına girmişiz neden? Bunda bir yanlışlık var. Tövbe hâşâ ya ayette bir yanlışlık var ya da bizde yanlışlık var. Allah-u Teâlâ yanlış yapmayacağına inandığımız için, o Kur-an'ı Kerim'deki ayet yanlış değil demek, biz yanlış yapmışız. Biz dinimizi yozlaştırarak Kur-an'ı, dinimizi ondan sonra hurafeleştirerek ortaya bir kendi adımıza bir din uydurduğumuz için Allah-u Teâlâ işte Ad ve Sad kavimleri vardı yok etti. Niye yok etti? Allah-u Teâlâ'ya ve yolladığı peygamberlere karşı çıktığı için. Belki bizi yok etmedi ama cezalandırdı. Çin'i tepemize yolladı, ondan sonra biz hâlâ, bunun aynı şekilde idraki içinde olmadan, siyaset yapıyoruz, bunun idraki içinde olmadan mücadele vermeye çalışıyoruz. Siz Allah-u Teâlâ'yı hoşnut kılmadığınız müddetçe, siz o esaretten kurtulamazsınız.

İlknur DAŞDEMİR: Bir şey dediniz az önce. Din adına yanlış şeylere inandığımızdan dolayı böyle olduk, dediniz. Şuan ki baktığınız göz ile soruyorum. Din adına yanlış gördüğünüz şeyler nelerdi? Hurafe olduğunu söylediğiniz, Hindistan ve Doğu Türkistan da?

Arslan ALPTEKİN: Mesela, gidiyorlar mezarlıkta namaz kılıyorlar, mezarlara bakarak. Hâlbuki Allah-u Teâlâ, Hz. Peygamber efendimiz de buyurmuş, Allah'a yakarmış; benim mezarımı tapınacak bir yer kılma Allah'ım diye. Demek mezarlara bakarak namaz kılmak bir kere şirk meselesidir, Allah'a karşı gelmektir. Bunun gibi olaylar çok. Mesela bir mezar ilerde duruyor, ben onu gayet iyi hatırlıyorum, Yenihisar'da, annem ve babamın doğduğu şehirde, elimde böyle işaret ettim, işaret edince bir hoca varmış orda oturan, asası var, tak diye koluma bir tane indirdi, "*çabuk indir kolunu*" dedi. "*Kolun taş kesilecek*" dedi. İnsanın mezarı, sen onu ululaştırıyorsun. Bu ne demektir; Allah'a şirk koşmaktır. Aynı şey Hindistan'da var, aynı şey Özbekistan'da da var. Özbekistan'a gittiğim zaman ay tutuluyor, adamlar dümbeleklerle, üstlerine çanlar takarak şeytanı kovacağız diye çıkıyorlar. Bu mu İslam, bunun gibi. Ondan sonra bisiklet kullanmak haram Doğu Türkistan da.

İlknur DAŞDEMİR: Neden?

Arslan ALPTEKİN: Sebep şeytanarabası.

İlknur DAŞDEMİR: Bu kanı nerden geliyor?

Arslan ALPTEKİN: Onu gidip onlara soracaksınız. Ben sekiz yaşında ayrıldım. Biz çocukken bunları gördüğümüz için, din bu ise biz kaçalım, Türkiye'miz de öyle. Çoğu gençlerle görüşüyoruz, dinimizi böyle yozlaştırarak gösteriyorlar. Ondan sonra dinimizde ha-

ram olan, Doğu Türkistanlılar olarak başkasına değil, biz Doğu Türkistanlılar olarak çok dindarlarımız var ama arada fitne-fesat yayıyorlar. Allah-u Teâlâ'nın en sevmediği günahlardan bir tanesi bozgunculuk, bunu biz gayet güzel yapıyoruz. Fitne-fesat en büyük günahlardandır, bunu yapıyoruz. Ama para toplamaya geldikleri zaman adamlar bülbül gibi ötüyorlar, çeneleri kuvvetli olduğu için paralar onlara yağıyor. Onlar da siyaseti bu şekilde götürüyorlar.

Arslan ALPTEKİN: Nerde kalmıştık?

İlknur DAŞDEMİR: En son annenizin çarşaflarını kesip ayaklarınıza çorap yapıyordunuz.

Arslan ALPTEKİN: Ayaklarımıza çorap yapıyorduk, bu kadar seneler epey bir sıkıntılar çektik. Ondan sonra çoğu göçmenleri rahmetli babam Hindistan'dan yollayana kadar en son biz kaldık. Biz 1954 yılında Türkiye'ye geldik. O zaman Hindistan'da kalan Uygurlar vardı, az bir miktar, onlar da 70'li senelerde geldiler galiba Türkiye'ye. Ondan sonra Türkiye'ye hicret ettik.

İlknur DAŞDEMİR: Hangi şehre geldiniz?

Arslan ALPTEKİN: İstanbul'a geldik.

İlknur DAŞDEMİR: Hangi semt?

Arslan ALPTEKİN: O zaman ilk geldiğimiz semt karşıda Çiftehavuzlar, Göztepe'ye yakın yer. Mehmet Emin Buğra'lar orda kalıyordu, bize de orda bir ev tuttular.

İlknur DAŞDEMİR: İstanbul'a geldiğinizde artık babanızla beraber mi yaşamaya başladınız?

Arslan ALPTEKİN: Ehh...[56]

Ondan sonra Çiftehavuzlar'da ev ama çoğunluk Avrupa tarafında ve ondan sonra babam da sabah erkenden kalkardı bu tarafa geçerdi, teee gece yarılarına kadar onun derdine derman bunun derdine derman olup dolaşıp dururdu, sonra işsiz kalana iş, sanki işçi bulma kurumu, iş arayıp duruyordu.

İlknur DAŞDEMİR: Ortaokul dönemleriniz mi oluyor?

Arslan ALPTEKİN: Hindistan'da ortaokul dönemimdi benim, buraya geldiğim zaman Türkiye Türkçesini bilmiyoruz diye beni 5. sınıfa aldılar, ilkokul 5'e. Sınıfta en iri yarı çocuk ben, herkes bana baba derdi. Ondan sonra öğretmenler de alıştı baba olarak, ondan sonra ilkokul Kızıltoprak'ta geçti benim. Zülküf Paşa ilkokulunda, öğretmenimiz de çok iyi bir hanımdı. İşte benim hayat hikâyemi sınıfta anlattırdı, anlatınca çocukların çoğu ağladı orda, hocamız da duygulanmıştı, seviyordu. Biz Hindistan'da hiç nota görmediğimiz için müzik dersinde notada sıkıntı çekiyordum. Şansıma o sıra Avare filmi geldi Türkiye'ye. Muazzam derecede sevildi, herkes oraya 4-5 defa gidenler oldu, bizim öğretmenlerin çoğu da gitmiş 4-5 defa. Biz Hindistan'da onu seyretmiştik, şarkılarını ezberlemiştik, öğretmenime ve çocuklara Avare şarkısını söylerdik, ikide bir gelirlerdi Arslancığım, o zaman sesimizde biraz iyiydi galiba, ondan sonra imtihanlar, o zaman sözlü, müzik imtihanına girdik, Hümeyra Hanım bana tahtaya yazılı bir tane notayı oku dedi. Ben şöyle bir baktım, "*bu ne? eğri-büğrü bir şeyler, şimdi okuyamam*", hemen bizim öğretmen atıldı, "*aaa hoca hanım*" dedi, "*Arslan Avare'yi çok iyi söylüyor*" dedi. "*Öyle mi?*" dedi öğretmen. "*o zaman bir avareyi patlat*" dediler, biz de avareyi bir patlattık orda 5 alıp sınıfı geçtik. Ondan sonra ortaokul hayatı, lise hayatı, derken lise hayatında Nevşehir'e gittik Erkin abim ile beraber, birkaç sene orada okuduk ondan sonra yavaş yavaş Avrupa'ya gittik.

İlknur DAŞDEMİR: Üniversiteyi okudunuz mu?

Arslan ALPTEKİN: Hayır, üniversiteyi okumaya çalıştım ama imkânsızlıklardan dolayı terk etmek mecburiyetinde kaldım, İngiltere'ye

[56] Bir gülümseme (H.N.)

gittik. Hem okuyup hem çalışabiliriz diye düşündük, annem babam bir şey yapamıyordu ondan sonra İngiltere'de yazıldık üniversiteye talebe olarak.

İlknur DAŞDEMİR: Hangi üniversite?

Arslan ALPTEKİN: Şeyde... E ile başlıyordu... Onu sonra söyleyeyim, unuttum. Kuzey Londra'da. Ama doğru dürüst gitmedim bile. Neden? Çalışıyordum. Bizi çalıştırıyorlardı.

İlknur DAŞDEMİR: Nerde çalışıyordunuz?

Arslan ALPTEKİN: Lokantalarda, önce bulaşıkçı olarak girdim lokantaya. Bu lokantaların sahibi de Ali Usta diye Kıbrıs'tan gelen birisi. Allah yürü kulum demiş, o zaman o wimpy barlar diye hamburger dükkânı, bu wimpy barlardan hemen hemen 17 tanesi vardı onun. Kıbrıs'ta çobanlık yapıyormuş, işte İngiliz döneminde İngiliz pasaportu almış, ondan sonra Londra'ya geliyor, o da bulaşıkçılıktan, garsonluktan falan başlayarak para biriktiriyor ve bir arkadaşı ile Londra'nın doğu kesiminde Luijam diye semtte wimpy bar açıyorlar. Ondan sonra Allah-u Teâlâ para vermeye başlıyor. 17 tane wimpiy barı oluyor. Biz de onun yanında çalışıyorduk ama Türküm demesine rağmen bizi köle gibi çalıştırırdı. İngiliz'e başkalarına verdiği parayı bize vermezdi, daha az para, kaçak çalıştığımız için. Ondan sonra biraz uzun saatler çalıştırırdı, şimdi okula 6 saat gitmeniz lazım, adam 8 saat çalıştırıyor, etti 14 saat, ondan sonra okuldan oraya buraya gidip gelmek zor. Öyle bir müddet sonra buna dayanamadım, bir sene geçtikten sonra hastalandım, yolda giderken bayılmışım orda ambulans çağırmışlar beni hastaneye yatırdılar. Arkadaşların evleri, ev diye bir şey yok, herkes oda tutuyor, 4-5 kişi o odada yatıyor, bir odada yatıyoruz. Birimiz odayı kiralıyoruz. Diğerlerini de kiracı olarak biz alıyoruz yanımıza. Ondan sonra telefon yok, temas kuramıyoruz. Bir ay ben hastanede kaldım, bu bir ay zarfında çocuklar düşünmüşler ya ben öldüm veyahut da Türkiye'ye döndüm. Öyle düşünüyorlar. Ben de temas kuramıyorum ama benim kafamda beni devamlı meşgul eden bir olay var. Ben bu hastanenin parasını nasıl geri ödeyeceğim? Para yok, pul yok, işte yok. Ondan sonra meğerse İngiltere'nin o zaman güzel bir tarafı, üniversiteye yazılır yazılmaz sizi talebe olarak sigortalıyorlar. Bundan bizim haberimiz yok, meğersem sigorta ödüyormuş onu. Ben çıkarken taburcu olurken dedim nasıl ödeyeceğim bu parayı dedim. Ne parası dediler? Dedim işte yattık 1 ay hastane, ilaç parası. Yok dediler, sen talebesin, senin biz kayıtlarını bulduk, sana sigortan ödüyor. Ooo, ne kadar sevindim o zaman[57]. Ondan sonra 1,5 sene kaldıktan sonra okuldan vazgeçtik, okumaktan. Beni tutan bir askerlik vardı, Türkiye'miz de, ondan sonra askerliği bitireyim de ondan sonra rahat rahat dünyayı dolaşırım diye, bu 5 parmak olmadığından dolayı beni sakata ayırdılar, sakat olarak askerlik yaptık, 6 ay.

İlknur DAŞDEMİR: Nerde yaptınız askerliği?

Arslan ALPTEKİN: Önce Edremit'e gittik, ondan sonra Burhaniye alayına gittim.

Ben Londra'da iken garsonluk mertebesine yükseldim[58], bulaşıkçılığı bıraktık, aşçılığı bıraktık, garson olduk. Çünkü o üç şeyden geçmezseniz sizi garson yapmıyorlar orda. Bulaşıkçılığı da muvaffakiyetle bitirdik, aşçılığı da muvaffakiyetle geçtik[59]. Ondan sonra Ali Ustamız bizi garson yaptı. Bir ara müdür yardımcılığına getirdi, çalışmamızdan, sadakatimizden ve dürüstlüğümüzden çok etkilenmiş. Bu arada onların daha London Weighting House diyorlar, wimpy barlardan birkaç kademe üstün, beyaz masa örtülü yerlere diyorlar. Orda beyaz bez

[57] Tebessüm ediyor (H.N.)
[58] Tebessüm ediyor (H.N.)
[59] Tebessüm ediyor (H.N.)

peçete veriyoruz, öbür tarafta kâğıttan kullanıyorlar. Oraya beni müdür yardımcılığına yükseltti. O sırada bir grup geldi oturdular. Bizim bir Hindistanlı arkadaşımız vardı, hepimize 5 masa veriyorlar. Ondan sonra geldi Arslan dedi, tabi biz lokantada Türkçe konuştuğumuz için o Hindistanlı çocuğun kulağı yattı Türkçe'ye. Arslan dedi bu gelenler Türk galiba dedi, sen istersen onlara servis yap, ben senin masalarına bakarım dedi. Ondan sonra burada Arslan yazılı, sonra dinledim Türkçe konuşuyorlar, ondan sonra hoş geldiniz deyince başka masada oturan bir kişi vardı, ben Albay falan filan, içimden bana ne Albaysan diye geçiriyorum. Ondan sonra yandaki bayanla tanıştırdı, Suna Tural dedi, o zaman Cemal Tural Genelkurmay Başkanı. O zaman NATO toplantısı Londra'da olmuş, bunları gazetede okuduk işte, gelmiş falan filan. Bize ne diyoruz geldilerse, ondan sonra Suna hanım oğlum dedi; domuzu olmayan tarafından bize güzel bir yemek ver dedi, dolaş dolaş karnımız çok acıktı, ondan sonra güzel bir yemek hazırladık menü. Menüyü verdim, biz ne anlayalım bu İngiliz'in menüsünden, sen işte domuz olmayan tarafından bize bir servis yap dedi. Çok memnun kaldı, ondan sonra giderken annene bir mesaj, işte sordular nerde kalıyorlar Fatih'te kalıyorlar şunlar bunlar, Nişantaşı'nda evleri varmış, bizde Nişantaşı'nda kalıyoruz İstanbulluyuz ondan sonra bir şey yazacak kâğıt bulamıyorum ondan sonra bez peçete beyaz buna yazsam olur mu dedim, bana yaz dedi, ben de ona yazdım anneme. Ordan gittikten sonra arkadaşlarla konuşuyoruz; Genelkurmay Başkanının eşi götürür mü? Bize göz boyamak için yaptı dedik. Meğersem Suna Hanım doğru İstanbul'a geldikten sonra Fatih'e gitmiş, daha önce telefonu da vermiştim Fatih'te telefon açmış ben falanca falanca sizinle görüşmek istiyorum, oğlunuza gördüm diyor falan, annem çok sevinmiş. Onlar da daha sonra görüştüğümüz zaman Genelkurmay Başkanının eşi bize gelir mi diye düşünüyorduk. Geldi evde çay içmiş peçeteyi vermiş, durumumu anlatmış çok iyi falan diye. Ondan kısa bir zaman sonra ben geri dönüş yaptım. Nişantaşı'na, ziyarete gittik, orda sohbet ettik, ondan sonra okul ne oldu falan filan diye, işte maddi imkânsızlıklardan dolayı bıraktım dedim okulu. Dedi ben Londra'da iken niye bunu söylemedin dedi, ben dedim hayatımızda torpil yaptırmadık, yapmak da istemiyoruz, onun için başkaları varken yapmadık. Ne demek dedi seni okuturduk Cemal Amcana seni anlatmıştım tanışmak istiyordu, şuydu buydu bir sürü şeyler, biz o işi hallederdik, madem okulu bırakmışsın şimdi ne yapacaksın? Askere gidiyorum dedim. Askerlikten sonra Avrupa'ya döneceğim dedim. Orda daha başka bir şeyler yaparız şimdi askerlikten dolayı bir şey yapamıyoruz deyince, askerlik şuben hangisi dedi. Bizde de o mertlik var ya, torpil yaptırmayacağız! Az düşünemiyoruz ki Genelkurmay Başkanının eşi, benim nerde olduğumu öğrenemeyecek! Ondan sonra Edremit'e gittik.

Edremit'e giderken otobüs bir sürü asker arkadaşlar devremiz rastladık, İstanbullu çocuklar, saçları biraz uzun. Edremit'e indik tabi benim nerde olduğumu ne yaptığımı öğrendiler, abi dedi 1-2 gün Edremit'i dolaşalım dedi, bir otelde kalalım dedi, inzibatlar hemen yakalıyormuş dedi, ona göre bir tedbir alalım dedi. Nasıl bir tedbir? Sen İngilizce biliyorsun başlarsın bizimle İngilizce konuşmaya, biz de senin tercümanınmış gibi hareket ederiz ondan sonra inzibatı atlatırız. Otobüsten iner inmez bir sürü inzibat var, bize yaklaştılar, ondan sonra evraklar mevraklar, ondan sonra ben başladım buna İngilizce bir şeyler sormaya, adam bakıp kaldı. Arkadaşlardan bir tanesi o da İngilizce bilmiyor, abi diyor en yakın otel

nerde diye soruyor[60]. Biz de bunun tercümanıyız falan, onu dolaştırmaya getirdik Türkiyemizi göstermeye falan filan. Grup, Edremit'ten başlayalım buradan İzmir'e gideceğiz falan filan, askerler de inzibatlar yuttu. Ondan sonra beraber bir tanesi geldi otele kadar. O zaman birkaç tane otel varmış, oraya 1-2 gece kaldık, ondan sonra gittik teslim olduk. Giydirdikleri kep, tee kulağıma kadar iniyor, büyük bir kep, ondan sonra verdikleri üniforma da hepsi büyük, pantolonlar kıvrık, ondan sonra gidince bizi aldılar hamama falan filan derken giyimi verdiler, yemekhaneye getirdiler saat 8-9 civarıydı akşam, ondan sonra sıradayız, sonradan öğrendim Konyalı çavuş baştan sona geliyor. Sen nerelisin hemşerim, sen nerelisin, hepsi nerden geldiğini söylüyor. Bana geldi, ahh dedi ben buna sormayacağım memleketin neresi olduğunu, ben biliyorum dedi. Erlerden biri sordu nerden çavuşum dedi? Bu İstanbul'dan dedi. Ondan sonra öyle değil mi dedi? Evet dedim, İstanbul'dan. Ondan sonra döndü dedi; İstanbul'dan komutanım diyeceksin. Vallahi dedim daha onları öğretmediniz bana, komutan mı diyeceğim, bey mi diyeceğimi bunu daha bilmiyorum dedim. Öğreteceksiniz, öğrendikten sonra diyeceğim. Bak bak bak! İstanbullu dedim yai işte bunlar ukaladır falan filan[61]. Ondan sonra biri sordu nerden anladın bunun İstanbullu olduğunu. Gözlüğünden dedi. Bunlar çok okuyor da onun için gözleri bozuk bunların[62]. Hemen bana taktı, 11-01 nöbetini yazdı. İşte yemekhanede dolaşıp duruyoruz, 11-01 nöbetinde. Oradan bir başçavuş geliyor Arslan Alptekin, Arslan Alptekin diye. Dedim eyvah deminki çavuş gidip şikâyet ettiyse ilk dayağımızı yiyeceğiz. Ondan sonra tabi Arslan Alptekin diye gelince başka kimse yok, şey yapacak. Allah'tan benim komutanım demişim. Öğrendik ya deminki çavuştan[63]. Ondan sonra beni takip et dedi. Ondan sonra bizim bölüğün bölük komutanlığına getirdi. Orda bir yüzbaşı oturuyordu. Arslan Alptekin sen misin? dedi. Evet dedim. Yüzbaşı bir ere otur diyor. Ondan sonra hemen terziyi çağırdılar, saat 12'ye geliyor. Bir elbise getirdi, Arslan'ı giydir bu ölçülerini al dedi. 1 saat içerisinde üniformasını hazırlayacaksın dedi. Terzi hemen koştu, aldı ölçüyü gitti. Otururken, sen dedi; Suna Tural hanımı nerden tanıyorsun dedi. Amirim Londra'dan tanıyorum dedim. Hıı o zaman dank etti. Biz askerlik şubemizi söylemedik ya, telefon açıp nerde olduğumuzu hemen öğreniyor, ondan sonra Edremit Tugay Komutanına telefon açıyor, Tugay Komutanı da bizim alay komutanına telefon açıyor, alay komutanı da yüzbaşıya, yüzbaşıda başçavuşu yolluyor. O günden sonra istemeden torpilli olduk biz. 6 ayı bir rahat geçirdim, askerlikten ayrılmakta istemedim bir ara o kadar hoşuma gitti[64]. O hürmet, bu hürmet yüzbaşılar selam veriyor, ondan sonra kim olduğumu da öğrendiler. Eee dediler buna laf söylersek yukarılara kadar gider dediler. İşte böyle bir askerlik dönemi geçirdik Türkiye de. Ondan sonra tekrar Avrupa'ya döndüm.

İlknur DAŞDEMİR: İsterseniz burada bırakalım. Bugün sizi çok yorduk. Bir sonraki görüşmede buradan devam ederiz.

Arslan ALPTEKİN: İnşallah.

İlknur DAŞDEMİR: Bugün günlerden 1 Kasım 2009 Arslan Alptekin ile 3. görüşmemiz. 2. görüşmemizde askerlikten bahsetmiştik, askerliğinizi bitirmiştik askerlikten sonra Avrupa' ya dönüşünüzden bahsedecektiniz. Oradan başlayalım isterseniz.

[60] Gülüşmeler (H.N.)
[61] Gülüşmeler (H.N.)
[62] Gülüşmeler (H.N.)
[63] Gülüşmeler (H.N.)
[64] Tebessüm ediyor (H.N.)

Arslan ALPTEKİN: Askerliği 1967 senesinde bitirdim ben. Ondan sonra, ben daha önce anlattığım gibi askerlik yapmak için Türkiyemiz'e geri dönmüştüm. Askerlik bittikten sonra tekrar bir hayata atılmak lazım, ondan sonra tahsilimizi yapamadık, ondan sonra hiç olmazsa işçi olarak bir yerlerde çalışıp para kazanmak için Avrupa'ya tekrar döndüm. Döndükten sonra benim geçmişte almış olduğum oturma ve çalışma müsaadesi vakitleri geçtiği için, oturma ve çalışma müsaadesi almak çok zor oldu. Benim daha önce bulunduğum Stuttgart civarında bir sürü ingen şehirleri var. Bu ingen şehirlerinden Tailfingen de kalıyordum. Orda bir fabrikada stajyer talebe olarak bulunuyordum. Orada ki müdürler ve patronlar seviyordu onlara gittim ben. Onlara gittikten sonra durumu anlatınca tamam dediler senin işini biz hallederiz dediler ama senin en az 6 ay çalışman lazım diyor bulunman lazım. Ondan sonra Allah razı olsun onlardan benim çalışma ve oturma müsaademi aldılar ve orda çalışmaya başladım. Oturma ve çalışma müsaadesi aldıktan sonra ve 6 ay da oturunca Frankfurt'ta Erkin abim Türk Hava Yollarında çalışıyordu, Frankfurt'a geldim ben. Orda bizim bu hava alanlarında servis veren Havaş şirketi gibi Frankfurt'ta FAG diye bir şirket vardı. Orda Erkin abim bana bir iş buldu. Önceleri çanta taşıyordum, ondan sonra baktılar medeni durumumuz iyi, ondan sonra Avrupai bir durumumuz var, İngilizcemiz var çat-pat da Almancamız var, beni bantlara aldılar. Bant dediğimiz o bilete Check-in yaptıktan sonra çantaları alıp banta koyuyorsunuz. Yani aşağı bir mevkiden bir üst mevkie çıktık. Daha sonra orda Türk işçileri çok olduğu için, beni o Türk işçilerine hem tercüman olarak hem de onlara yardımcı olarak bir üst kademeye daha çıktık. Ondan sonra onların idari işleri için koşturuyorduk, hastalananları hastaneye götürüyordum, ondan sonra tercümanlıklarını yapmaya çalışıyordum. Bu şekilde işçilerimizde bir yakın ilgi alaka oluştu. İşte o esnada soruyorlar işçi kardeşlerimiz; Türkiye'den gelen. İşte Doğu Türkistan'dan bahset derler ve onlara Doğu Türkistan'ı onların Heim dedikleri işçi yurtları vardı orda toplanırlardı ondan sonra oraya giderdik, onlara Doğu Türkistan meselelerinden mümkün mertebe bahsederdim basit bir şekilde. Onlar da çok duygulanırlardı, ne yapabiliriz ne edebiliriz falan derlerdi.

Tabi o sırada ben şimdi bir sürü Türkiye'de vakıflar Avrupa'dan şu sebepten bu sebepten muazzam bir şekilde para topluyorlar. Ben onu o zaman yapabilirdim, işçiler hazırdı onlar ve istediğimi yaptırabilecek bir durumdaydım. Çünkü Frankfurt havaalanı çok büyüktü ve orda da epey bir Türk işçi vardı. Daha sonra, daha da büyüdü yeni binası yapıldı. Şimdi onlara derdim ki siz dua edin biz Doğu Türkistanlılara. Doğu Türkistan'da zulüm görmekte olan kardeşlerinize dua edin, dindaşlarınıza dua edin diye, Allah razı olsun bu işçilerimiz epey bir yakınlık gösteriyorlardı, bundan sonra benim durumumu görüp acıdıklarından dolayı akşam yemeklerini beraber ye diye orda yurtlara çağırıyorlardı. Çünkü hepsi orda yemek yaparlardı, yapılan yemeklerin çoğu kıymalı patates yemeği, bundan başka yapabildikleri yok[65] Arada sırada ben onların mutfağında Türkistan yemekleri yapardım bildiğim kadarıyla, onları yedirirdik, böylece bir güzel ortam gidiyordu.

1969 senesinin sonlarına doğru Münih'te, bizim rahmetli Polat abimiz vardı, Doğu Türkistan'dan çıkarken yolculuğu beraber yaptığımız Polat Turfani. Onun kitabında Ömer Bey "**Baturlar**[66]" diye Türkiye Türkçesi'ne aktardı. Ondan telefon geldi. Arslan dedi, birkaç gün içinde

[65] Tebessüm ediyor (H.N.)

[66] Polat Kadiri, (**Ülke Tarihi) Baturlar Doğu Türkistan Millî Mücadele Tarihi (1930 1949)**, (Çev. ve Yay. Ömer Kul), Berikan Yayınevi, Ankara 2009.

baban Münih'e geliyor. Bir dünya seyahatine[67] çıkacak ve yardımcı tercüman olarak seni yanında istiyor, sen falanca günü Münih'e gelir misin? Ben de FAG'deki bizim müdüre gittim, ondan izin istedim, oradan Münih'e gittik, babam geldi karşıladık. Babamın niyeti Doğu Türkistan davasını anlatabilmek için bu seyahati gerçekleştirmek istediğinden yola çıkıyor. Tabi maddi durum çok kıt olduğundan, bizim Suudi Arabistan'daki yani İsa Yusuf Alptekin'i seven ve sevmeyenler de var. Çünkü seven diyorum, sevmeyenler de vardı. Desteklemeyenler de vardı, destekleyenler de vardı. Destekleyenler ve sevenler aralarında bir miktar para toplayıp bunu rahmetli babama yolluyor. Ondan sonra Erkin abim de Türk Hava Yolarında çalıştığından babasına uçak bileti alabiliyor, onu aldı. Ondan sonra FAG'da çalıştığımdan ben bir miktar bir yere kadar olan bileti kendim temin ettim ama geri kalanı da para ödeyerek bu seyahati geçekleştirdik. Münih'te zengin bir aile, kızı Türkiye'de olan zengin Alman. Kızı buradan mektup yazmış, çünkü o zamanlar yani ismini söylemekte zarar yok faydası var Gudrun Mermerci, Mermercilerin gelini. Gudrun hanım babamın gazetedeki röportajını okuyor, "*100 dolarla dünya seyahatine çıkıyorum*" diye bir beyanat vermiş, bunu okuyunca çok içlenmiş, ailece görüştüklerinden hemen Almanya'ya babasına telefon açmış, falanca falanca kişi şöyle dünya seyahatine çıkacak, Doğu Türkistan davasına anlatmak için, sen buna yardımcı ol diye. Falanca yerde bulabilirsin diye rahmetli Polat abinin de telefonlarını vermiş. O zatın adını unuttum, büyük bir ihtimalle rahmetli babamın hatıratının ikinci bölümünde olması gerek o kitapta siz de var, oraya bir bakarsınız. O epey bir yardımda bulundu.

Münih'te o zaman Hürriyet radyosu vardı, rahmetli Polat abimiz orada çalışıyordu. Oradaki büyüklerle görüşmelerimiz oldu. Ondan sonra o zaman Sovyetler Birliği işgali altında olan Estonya, Letonya, Litvanya ve Ukrayna hatta Romanya, Macaristan gibi ülkelerinde o radyoda masaları vardı. Azerbaycan onda sonra bütün Türk dillerinde Orta Asya cumhuriyetlerinin dillerinde yayınlar yapan bölümler vardı. Bunların bütün hepsi ile görüşüldü, fikir alış verişi yapıldı ve radyoda birkaç röportaj yapıldı. Doğu Türkistan meselesi, dışarıdaki çalışmalar anlatıldı ve ondan sonra oradan da biz Münih'ten hareket ettik. Ben 15 günlük izinle gelmiştim. Bir baktım, bu epey uzun bir seyahate dönüşecek, ondan sonra derhal müdüre telefon açtım dedim böyle böyle bir durum var döndüğüm zaman işe alır mısınız falan diye. Bir git bakalım, döndüğünde onu konuşuruz dedi. Bu şekilde biz bu yolculuğa çıktık, Münih'ten Cenevre'ye geldik. Cenevre'de Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Teşkilatının muhacirler ile ilgili bölümündeki şeflerle görüştük, durumu anlattık, Doğu Türkistanlıların durumunu anlattık. Türkiye'de ve diğer ülkelerde yaşamakta olan Doğu Türkistanlıları. Onlar da oraya yardım yapacaklarına söz verdiler. Ondan sonra Paris'e geldik, şimdi bu kademe kademe o kitaptan alabilirsiniz, epey sözler var orda yazılı. Paris'e geldik, Paris'te şimdi ismini unuttum büyük bir ihtimalle Cuma camii olsa gerek, büyük bir camii, orda Cezayir asıllı bir imam vardı. O imamın da ismi kitapta olabilir. O zat ile görüştük, o zatın da epey Fransa hükümeti içinde iyi tanın ve değeri olan bir zat. Bu kişi bizi dışişleri bakanlığına götürdü, başbakanlığa götürdü, müsteşarla görüştük orda başbakanlıkta. Orda epey bir ilgi ve alaka gösterdiler. Eğer unutmadıysam Paris'teki masraflarımızı da bu imam karşıladı ve birkaç tane de Fransız yardım etti, bu da kitapta var. Ondan sonra Belçika'ya geldik. Belçika'da da o za-

[67] 7 Aralık 1969-28 Haziran 1970 tarihlerini kapsayan bu seyahat hakkında geniş bilgi için bkz. *Esir Doğu Türkistan İçin-2 İsa Yusuf Alptekin'in Millî Mücadele Hatıraları,* Berikan Yay., Ankara 2008, s. 565-680.

man görüşmeler yapıldı, başbakanlığa gidildi ve dışişleri bakanlığına gidildi, tabi direk olarak görüşemedikse de müsteşarlarıyla ve ilgili bölümlerle görüşüp arzuhaller verdik. Oradan da Londra'ya geçtik, İngiltere'ye.

İngiltere'de biz Hindistan'da iken şey olan daha önce Çin'de ve Doğu Türkistan'da bulunan büyük bir ihtimalle İngiltere'nin büyükelçisi olan Lought Handerson ile görüştük. Bunun bilgisi teferruatlı olarak kitapta var. Burada güzel görüşmeler oldu. Şimdi Amerika'ya vize alınması lazım, babam Türkiye'den almış Amerikan vizesini, biletlerimiz de var. Ben bilmiyorum Amerika vizesi için müracaat için şu şu belgeler gerekiyor ondan sonra bunlar maddi durumunuzu bildiren belgelerin bulunması lazım. Bundan haberim yok, bihaberim. Ondan sonra Amerika'ya hareket edeceğimizden 4 gün önce ben Amerika elçiliğine gidiyorum, işte böyle böyle falan diye. Orda İngiltere'de okumakta olan arkadaşlarımız dediler, Aslan dedi sen çok geç kaldın dedi, bu 4 gün içinde bu vizeyi alamazsın Amerika'dan. Biz de deneyelim dedik, şimdi alamazsak eyvah, o zaman babamdan işiteceğimiz azar var. Ondan sonra babamın pasaportunu da götürmüştüm onu da gösterdik ondan sonra biletleri gösterdik. Bunların hepsini aldılar. Ne zaman hareket edeceğimizi de söyledik, dediler yarın gel. Çıktım arkadaşla beraber gitmiştik, Londra'da bizim Doğu Türkistanlı iki tane kardeşimiz var, birkaç tane de Türkiye'den gelip de okumakta olan kardeşlerimiz, onlar yarın gel dediyse dediler, bu iş amiyane tabirle yaş dedi, olmaz. Neyse ertesi günü yine onlarla gittik pasaportu verdiler ve belgelerimi verdiler, ondan sonra dedik vizeyi alabildik mi? "Pasaportuna bak" dedi öteki memur. Pasaportu açtık baktım 10 Multiple giriş çıkış, yani süresiz giriş çıkış vermişler. Bunun da sebebi Amerikalıların İsa Yusuf Alptekin'i çok iyi tanıması ve dünya seyahatine çıktığını, Türkiye'deki büyükelçiliğin dışişleri bakanlığına haber vermesi, dışişleri bakanlıkları da bütün dünyadaki büyük elçiliklerine haber vermesi, böyle böyle bir adam gelip müracaat ettiği takdirde yardımcı olun denmiş. Onun için biz bunlardan epey yardım gördük. Yani bir gün içinde uzun zaman beklenen vizeyi biz bi gün içinde hallettik ve böylece Londra'daki görüşmelerimiz de, size zahmet olacak yine kitaptan alacaksınız, Newyork'a geldik oradan.

Newyork'ta, işte bizim oradaki Türkistanlı ağabeylerimiz, hava alanında karşıladılar, ondan sonra hayatta unutamayacağım bir aile var Newyork'ta, Gulahmettin Pahta ve eşi. Bunlar bizi, hemen hemen 40-45 gün Newyork'ta kaldık, bizim kahrımızı çok çektiler ve böyle yüz yüze fazla gelemedik, böyle şükranlarımı bildirme imkânım olmadı, onlara da şükranlarımı sizin vesilenizle burada ifade etmek istiyorum. Tabi diğer Doğu Türkistanlı ağabeylerimize ve Altemur Kılıç, Reha Oğuz Türkkan onlarla görüştük. Onlar da Birleşmiş Milletler'de bize büyük yardımlarda bulundu, Birleşmiş Milletlere götürdüler, orda hemen hemen Birleşmiş Milletlerin aza devletlerinin çoğuna muhtıralar verdik. Ondan sonra bir toplantı yapıldı, bu toplantıya katılıp rahmetli babam konuşma yaptı, tercümanlığını oradaki büyük ağabeylerimiz yaptı, yani güzel bir şekilde Birleşmiş Milletlere tesir etti. Ama Çin temsilcisi devamlı bunu protesto etti, karşı çıktı, buna rağmen Birleşmiş Milletlerindeki ülkelerin büyük elçileri bizi iyi karşıladılar görüştüğümüz kişiler.

Ondan sonra Hindistan'da iken biz bu National Geographic'i temsil eden bir Amerikalı gelmişti, Milton Clark diye. Onu Reha Oğuz Türkkan o çok iyi tanıyormuş, babam da böyle böyle bir adam vardı Hindistan'a gelmişti onu nasıl bulabilir diye. Reha Oğuz Türkkan da "*o benim talebimdi, şimdi çok zengin bir iş adamı oldu, ona ben hemen telefon açayım gelir*" dedi. O ofisinde Reha Oğuz Türkkan beyefendinin

ofisi, Empires State Building de. Empires State Building hatırımda kaldığı kadar 80 küsur katlı, Reha beyin de 60 küsur kattaydı. Oraya asansör ile çık çık bir türlü bitmiyor, en sonunda geldik. Ondan sonra ofisinden aşağı baktım bulutların üstünde kalmışız biz oradan aşağısı pek gözükmüyor, o günde biraz bulutlu hava idi. Ondan sonra hemen Milton Clark'a telefon açtı, Milton Clark hemen derhal nerede ise koştu geldi, babamla görüştü, sarıldılar beni de hatırlıyormuş. Çocukluğumuzda Hindistan'daki evimize sık sık gelirdi eşi ile beraber. Onun sık gelmesi Hindistan hükümetini de rahatsız ediyordu, çünkü o zaman Hindistan'ın Çin ile çok yakın dostluğu vardı, Rusya ile çok yakın dostluğu vardı. Komünizm taraftarı halk vardı orda ve bundan dolayı biraz rahatsız oldular. Bizim bahçe kapımızı devamlı olarak onların central ıntelligence department adamları dolaşıp dururdu şey[68] yapardı. Ondan sonra Milton Clark babama "*ne yapmak istiyorsun*" diye sordu. Babam "*Washington D.C'ye gidip*, "o zamana başkan Richard Nıxon'dı, "*Richard Nıxon'a muhtıra vermek istiyorum*" dedi. Ondan sonra dışişleri bakanı ile görüşmek istiyorum, ondan sonra ve geri kalan kişilerle görüşmek istiyorum deyince, dedi; bizim Newyork'un hemen yanında Staten Island diye bir ada var. Oranın kongredeki temsilcisi John Murphy ile tanıştırdı, John Murphy o zaman dedi "*Washington D.C.'ye gelin biz sizi orada görüşmek istediğiniz kişilerle görüştürelim*". Ondan sonra tabi Washington D.C.'ye gideceğiz masraf, ondan sonra Milton Clark durumu anladı, galiba Gulahmettin Pahta abimiz Reha bey'e söyledi, Reha bey de Milton Clark'a söyledi, Milton Clark 1. sınıf tren biletiyle bizi Newyork'tan Washington D.C.'ye götürdü.

Washington D.C.'de bu my flower hotel diye bir otele götürdü. My flower oteli bütün büyük insanların, büyük aktörler, aktiristlerin gelip kaldığı yermiş. Geceliği şu kadar dolar, oraya bakınca bizim beynimiz kaynamaya başladı, ondan sonra Gulahmettin Pahta'ya demiş Milton Clark, Washington D.C.'deki bütün masraflar bana ait, İsa Bey hiç merak etmesin, şey yapmayın diye. Daha sonra orda görüştük, Beyaz Saray'a gittik, muhtıralar sunduk, ondan sonra kongre başkanı ile görüştük, çok iyi bir zattı, çok ilgi gösterdi resimler çektirdik, o resimlerde var bizde. John Murphy'e demiş ki İsa bey hakkında mecliste bir konuşma yap diye. Ondan sonra John Murphy babamı tanıtarak bir konuşma yaptı, o da congratulations record diyor, arşiv kongre kaydına geçti. O kongre kaydının kopyaları bende vardı şimdi Türkçe kopyası var onu da inşallah ileridi veririm. Aslını belki Erkin abim de olursa ondan bir fotokopi çektirip getirtire biliriz, bendeki Amerika'da kaldı. Ondan sonra bize kongre binansın tepesinde dalgalanan her zaman Amerikan bayrağı olur, onu çok değer verdikleri, hürmetli büyük kişilere, büyük devlet adamlarına veriyorlarmış, o bayraktan İsa Yusuf Alptekin'e verdiler. Yani bu ne kadar değer verdiklerini göstergesi. Ondan sonra dışişleri bakan müsteşarlığına gittik ondan sonra başka kongre üyeleri ile görüştük.

Ondan sonra yine adı John Murphy olan bir kongre üyesi, biraz yaşlıca, bu kişi bizi çaya davet etti, çay masasında. Çincesi de çok şahane, babamla Çince konuştular. Ondan sonra babam Doğu Türkistan meselesini anlatırken; "şimdi çoğu insanlar bilmiyor, belki o John Murphy de bilmiyor" diye düşünüp tarif etmeye başladı. John Murphy, "bir dakika" dedi. Şimdi beyaz örtü var masanın üstüde, garsona, "bir keçe kalemi getir bana" dedi, ondan sonra bir çizdi Doğu Türkistan'ın haritasını, ondan sonra Çin şurada, iç Moğolistan şurada, Dış Moğolistan burada, Sovyetler Birliği şurada, Kazakistan,

[68] Arslan bey, hözetim altında tutulduklarına ve Hindistan'da iken takip edildiklerine dair şüphesini kastediyor. (H.N.)

Özbekistan hepsini gösterdi. Hayretler içinde kaldım, o kadar derin bilgileri var, Doğu Türkistan üzerinde kıymet verdikleri oradan belli oluyor. Çünkü yer altı zenginliği çok büyük derecede var, o da bende bir rapor var, Amerikalı birisinin hazırladığı. Doğu Türkistan'daki petrol rezervlerinin ne kadar olduğu, doğal gaz rezervlerinin ne kadar olduğu ve altın madenlerinin, uranyum madenlerinin olduğunu. Şimdi bunları biliyor, hepsini bunun tamamen Çin'in yemesini istemiyorlar, onun için Orta Asya'da geçmişten beri çok büyük oyunlar oynanıyor, şimdi de var. Şimdi büyük oyunlar oynanıyor Doğu Türkistan üzerinde ama ne yazık ki biz Doğu Türkistanlılar bunu okuyamıyoruz, bunu bilemiyoruz ve bilmek de istemiyoruz.

Bazılarımız diyor ki demokratik yollarla halledelim, bazılarımız diyor ki istiklal ile alacağız. Nasıl alacaksın, onu da bilemiyorum. Ondan sonra şimdi birileri çıkmış bağımsız ve bağlantısız siyaset. Dünyada bağlantısız siyasetle hiçbir zaman yürütemezsin. Yani daha eskiye gidersek Hz. Peygamber Efendimiz, hicret edip Medine'ye geldikten sonra Mekke kâfirlerine karşı savaşırken Medine'deki Yahudi ve Hıristiyanlardan da yardım almış. Hem bağlantılı olmadan, taa o zamanlardan belli, ondan sonra Türkiye Cumhuriyetinin kurucusu Atatürk mücadele verirken Batı dünyasına karşı Sovyetler Birliği'nde, her ne kadar komünizmi sevmiyorsa bile, vatan için bunlar ile iş birliği yapmış, silah almış, şunu almış, bunu almış, yani yine bağlantılı. Sen dünyada bağlantısız siyaset nasıl yürütebilirsin? Bu imkânsız bir şey, işte biz anlayamadığımız için çoğu fırsatlardan faydalanamıyoruz şu anda. İnşallah bir gün anlarlar çok geç kalmadan, işte bütün bunları Amerika'da anlattık, Amerika'da gördük, Beyaz Saraya gidildi dedik onlarda kitapta var ve Amerika'da çok güzel günler oldu ve ondan sonra Doğu Türkistan'a gelen gazeteciler vardı, o zaman Newyork Time's gazetesinde yazıyorlardı, onları da ziyaret ettik, onlar da makale yazdılar, ondan sonra bu Rus uzmanı Harrison Sersbery diye bir gazeteci vardı yazar, o da Newyork Time's gazetesinde yazıyordu, onunla da görüştük, ona da bilgi verildi. Zaten o da biliyordu, o da bir makale yayınladı ve Hürriyet radyosunun ana genel merkezi Newyork'ta olduğu için onları ziyaret ettik orada da röportajlar yaptılar, oradaki büyüklerimiz, yayınlandı, röportaj güzel geçti, ondan sonra Newyork'ta 40-45 gün kaldıktan sonra San Francisco'ya uçtuk.

San Francisco'ya geldiğimiz zaman oradaki birkaç Doğu Türkistan'dan çıkan Özbek ağabeylerimiz vardı, onlar ile görüştük, ondan sonra Mir Hoca Şahlar, Amerikalılar Şahlar diyemedikleri için değiştirmişler, Mir Hoca Şalar diye söylüyorlar. Daha sonra Amerika'dan döndükten sonra rahmetli anneme rahmetli eski eşimin annesi mektup yazıyor, Arslan geri dönüp bizim oğlumuz olsa diyor, daha sonra onların damadı oldum ben, Amerika'ya döndük.

İlknur DAŞDEMİR: Amerika'da iken mi bu evlilik oldu?

Arslan ALPTEKİN: Yok daha sonra gittim ben.

İlknur DAŞDEMİR: Kime mektup yazıyor? Orayı tekrar alabilir miyiz?

Arslan ALPTEKİN: Anneme. Rahmetli annesi yazıyor Arslan, Amerika'ya geri dönüp bizim damadımız olsun diyor.

İlknur DAŞDEMİR: Doğu Türkistanlı mı bu aile?

Arslan ALPTEKİN: Doğu Türkistanlı Özbek bir aile.

Onları kıramadık, o sırada benim İsviçreli nişanlım vardı[69], tabi anne baba biz muhtaçken onlar vardı onları da sevindirmek lazım, bir de İsa Yusuf Alptekin milliyetçilik, Türkçü-

[69] Mahcup bir şekilde tebessüm ediyor (H.N.)

lük davası yürütüyordu, oğlu gidip İsviçreli ile evlenirse ne olacak?

İlknur DAŞDEMİR: İsa Yusuf Alptekin karşı geldi o zaman (!)?

Arslan ALPTEKİN: Onun da sebebini anlatacağım şimdi. Neyse, o ailenin evinde kaldık epey bir zaman. Orada da San Francisco Chronicle, San Francisco Examiner diye gazeteleri vardı, bunları iyi bilmemin sebebi San Francisco'da hemen hemen 15 sene yaşadım. O gazetelerde makaleler çıktı. Çünkü Mir Hoca Şahların kardeşi Vahap Şalar komünistler idareyi almaya başlayınca Çin'de, Çin'deki Beyaz Ruslar Amerika'ya, Avustralya'ya göç etmeye başlamışlar. Bizim Vahap Şalar da bir tane Rus bayanı tanıyormuş, onun gideceğini duyunca evlenelim beni de götür diyor, ondan sonra evleniyorlar Amerika'ya beraber geliyor, daha sonra ayrılıp bir Amerikalı bayan ile evleniyor. O, PanAmerican havayollarında çalışıyordu ve epey yüksek bir mevkii vardı. O da San Francisco'daki bazı kişileri yakından tanıdığı için onlarla ve gazetecilerle görüştürdü ve oradaki hizmetimizi bitirdikten sonra Tokyo'ya gideceğiz. Ama direk uçak yok çünkü bizim Erkin abimin babam için ayarladığı uçak direk uçmuyor, Contest Avustralya hava yolları. O önce Hawaii'ye iniyor, ondan sonra Fiji adalarına iniyor, ondan sonra da Sydney'e geliyor, Sydney'den sonra Tokyo'ya geliyor.

Öyle uzun bir yolculuğa çıktık. Hawaii'de aktarma için bir gün kaldık, çok az yerini görebildik, görebildiğimiz kadarıyla yani sanki bir cennet. Çok muazzam güzellikte olan temiz tutulmuş bir ada. Ondan sonra Fiji adalarına geldik, Fiji adasında da sabah geldik akşam uçtuk mu öyle bir şey tam olarak hatırlamıyorum. Orada biraz kaldıktan sonra Sydney'e geldik, Sydney'de de birkaç gün kaldık, aktarma uçağını bekleyerek. Sydney'i de turlarla biraz dolaştık, çok güzel bir şehir enteresan bir şehir, ondan sonra Tokyo'ya geldik. O diğer saydığım yerlerde Doğu Türkistan meselesi pek bilinmiyor, vakit de yok, imkân da yok, onun için oralarda kalmadık. Tokyo'ya gittik, Tokyo'da hemen hemen 1 ay kadar mı kaldık, öyle bir şey, orada da epey büyük zatlarla görüştük. Şimdi zannedersem Mimar Sinan üniversitesinde profesör olan Sayın Gülçin Çandarlıoğlu var. Onunla tanışmamız daha eskiye dayanıyor, çünkü rahmetli Polat abi İstanbul Üniversitesinin Sinoloji bölümünde hoca iken; Gülçin hanım da orda talebe ve bizim Aksaray'daki eve gelir giderdi oradan tanışırdık. Ondan sonra şansımıza, o orada, onunla görüştük epey yerlere o götürdü. Yine de isimlerini unuttuğum bir Tatar beyefendi vardı, o da bizi epey başbakanlığa götürdü, dışişleri bakanlığına götürdü, bunların hepsi kitapta var, size zahmet olacak okuyup bunları buradan alacaksınız çünkü teferruatı unuttum ben.

O sırada Tokyo'da iken Tayvan'dan Tayvan büyükelçiliğine bir şey geliyor "daha o zaman Birleşmiş Milletler'den çıkarılmamıştı Tayvan, hâlâ BM'de idi. Onlardan Tokyo büyükelçiliklerine bir telgraf geliyor ve bizi Tayvan'a davet ediyor. "*Gelsin burada beraber Komünizm'e karşı mücadele verelim*" diye. Ondan sonra babam diyor ki; "*Biz Komünizme karşı yalnız mücadele vermiyoruz, biz Çin işgaline karşı mücadele veriyoruz, o Kızıl Çin, siz Kara Çin, aynı Çin, onun için bizim mücadelemiz Çin işgaline karşı, Çin zulmüne karşı Onların zamanında zulüm vardı, sizin zamanınızda işgal vardı*". Ondan sonra biz zaman evvelinde sizden şunu talep ettik, Dünya'ya ilan edin, Doğu Türkistan işgal edilmiş bir toprak, hür yaşama hakkına sahiptir, bunu ilan edin diye talepte bulunduk, bunu yapmadınız, o zaman biz iş birliğini reddetmiştik, yine de ret ediyoruz, deyip biz gelmiyoruz dedik. Eğer Tayvan'a gitmiş olsaydık, bütün paraları ayağımıza dökeceklerdi yani bunu İsa Yusuf Alptekin bildiği halde, dava uğruna, milleti uğruna, vatanı uğruna, bunu

ret etti. Tokyo'daki işlerimizi bitirdikten sonra Hong Kong'a geldik.

Hong Kong'a da rahmetli babam, Doğu Türkistan'da hükümet genel sekteri olduğu dönemde, genel sekreter yardımcısı bir Çinli vardı. Komünistler işgal edince Doğu Türkistan'ı, o da Hong Kong'a kaçıp çıkanlardandı. Onun adresi telefonu vardı babamda, telefon açtık, o geldi, ondan sonra bu Çinli Müslümanlardan vardı, onlara telefon açtı, onlar geldi, oradaki gazeteler, görüşülecek kişilerle onlar görüştürdüler, onlarla görüştük ve mesela Kızıl Çin hemen gelip, Hong Kong'da ajanları var, gelip bizi götürebilirlerdi. Ama komünizme yakın Hong Kong gazeteleri vardı bizim aleyhimize epey yazılar yazdı. İşte Amerikan ajanları, bilmem ne kuyrukları falan filan diye Pan Türkistan, Pan İslamistler gelmiş Çin'e karşı hücum ediyorlar diye öyle bir durumla karşılaştık. Yine onun teferruatı kitapta olması lazım, ben o kitabı birkaç defa okudum ama hala şu hafıza zayıflığından, gerçi genciz ama hafızamızı kaybediyoruz[70].

Hong Kong'dan sonra Malezya'ya gittik. Malezya'da yine rahmetli babamın Çin'den tanıdığı ve Müslüman Çinlilerden olan, Çin'de iken, o zaman Çinli Müslümanların lideri olan İbrahim Ma, onlarla temas kurmuştuk Malezya'ya gitmeden evvel. Malezya'da onlar hava alanında karşıladılar bizi, otele götürüp yerleştirdiler. Ondan sonra epey kişilerle görüştük -rahmetli babamın kitabında onu göremedim, bu kısım çok mühimdi, yazar Ömer Kul'u demiyorum da, o bilip de atladılar mı, yoksa babam mı atladı veyahut da şey yapmadı. Çok önemli bir şey var[71]- biz o zaman Malezya Başbakanı Tungku Abdurrahman ile görüştük. Çok güzel geçti, uzun zaman önce bize 15 dakikalık bir vakit vermişlerdi fakat Tungku Abdurrahman uzun bir süre bizimle konuştu, saatini unuttum şuanda. O konuşmalar esnasında babam rahmetli Tungku Abdurrahman'a diyor ki; siz Tibet davasını Birleşmiş Milletlere getirdiniz, bundan dolayı size ve Malezya halkına şükran borçluyum. Çünkü onlar da bizim gibi, onların da akıbeti bizim gibi, çok korkunç bir zulüm işkence altındalar, insan olarak bunu size şükran borcumu bildirmek bir insani vazifem, dini vazifem, ahlaki vazifem diye anlatınca, işte bizim de meselemiz vardır deyince Tungku; "İsa" dedi, *"Seni ben ilk defa görüyorum" dedi. "Bu ilk defa, bu durumu biz uzaktan biliyorduk, duyuyorduk ama tam teferruatını şimdi senden duyuyorum. Ama ben bu Tibet davasını Birleşmiş Milletlere getirmemde bir sebep var, sebeplerden biri benim yani Malezya'nın kuzeyinde Taylan ile komşu olan bölgelerde Budistler yaşıyor. Yani onların bazıları Malay, ondan sonra bazıları da bu Tai olan insanlar bunlar Budist. Bunları memnun etmem lazım, oylarını alabilmem için. İkincisi Dalay Lama Budist dünyasının ruhani lideri, Tibet'in siyasi lideri, Hindistan'da da bir sürü Budistler var. Hindistan hükümeti, Dalay Lama kaçıp gidince, buna saraylar yapıp verdi, halkını kabul etti, bir sempati var. Hem Hindistan'daki Budistleri hem de Hindistanlıları memnun etmem lazım, yukarı Tayland var. Tayland'ın tamamı Budist, onları memnun etmem lazım, ondan sonra Taylan'dın batısında Birmanya var. Onları memnun etmem lazım, ondan sonra doğusunda Vietnam, Kamboçya bu ülkeler var, onları memnun etmem lazım, ondan sonra Endonezya'da yaşamakta olan Çinliler vardır. Bunlarında da bazıları Budist, onları da memnun etmem lazım. Bunları düşünerek bu davayı Birleşmiş Milletlere getirmek*

[70] Tebessüm ediyor (H.N.)

[71] İsa beyin hatıratının 2. kısmı olan 1949-1980 dönemine dair 2. cildinde Dünya seyahatinin Malezya safhası ayrıntılı bir şekilde maalesef yer almamaktadır. Bu bakımdan da Arslan Alptekin'in verdiği bilgiler önem arz etmektedir. (H.N.)

istedim. Şimdi Birleşmiş Milletlere getirdiğin zaman davayı üç tane ülkenin seni desteklemesi lazım. Hindistan var, Tayland var, Birmanya var, Kamboçya var, ondan sonra Vietnam var. Destekleyecek ülkeler hazır, hemen desteklendik getirdik ve orada bazı iyi kararlar çıkartırdık. Ama senin davanı Birleşmiş Milletler getirecek ülkenin başında Türkiye Cumhuriyeti duruyor, onlar neden sahip çıkmadı sana". birinci soru o oldu. Ondan sonra işte Türkiye'nin konumu bilmem ne onları biraz anlattık, vaziyetini anlattık, ondan sonra dedi, tamam dedi bunu anladık dedi, ben getireyim dedi, seni destekleyecek 3 tane İslam ülkesi bulabilecek misin? dedi. O biraz zor dedi babam. O zaman dedi senin meselenin Birleşmiş Milletlere gelmesi çok zor dedi, çünkü ben İslam âlemini çok iyi biliyorum, bunlar Çin ve Rus ile çok yakından işbirliği yapıyorlar, ki onu da Taylan'da geldikten sonra bize de yüzümüze vuruldu bu mesele onu da ayriyeten anlatacağım.

Şimdi bu meseleden dolayı davamız Müslüman ve Türk olmamız yüzünden Birleşmiş Milletlere gelemez. Tibetliler de insan biz de insanız ama onlar Budist. Budist dünyası onları destekliyor ama bizi, o zaman Türk dünyası yoktu, yalnız Türkiye Cumhuriyeti devletimiz vardı, halkımız destekliyordu, hükümetler biraz dengeli siyaset uyguluyorlardı, onun için bizim meselelerimize fazla ilgi gösteremiyorlardı, ondan dolayı biz küskün kırgın değiliz. Sebep, İsa Yusuf Alptekin bize nasihati, sonradan da bize vasiyeti, vatansız kaldığımız zaman hiçbir dünya devleti bizi kabul etmediği vakit Türkiye Cumhuriyeti devletimizin var oluşundan dolayı biz bir vatan sahibi kılındık, biz buraya misafir geldik. Türkiye Cumhuriyeti'nin de kendisine göre problemleri var. Akdeniz, Ege Denizi, Karadenizi çıkardığımız takdirde etrafı dört bir düşmanlarla çevrili ve içerde düşmanları var. Bundan dolayı bizim davamız Türkiye Cumhuriyeti devletinin âli menfaatlerine dokunduğu takdirde ya davayı durduracaksanız ya yurt dışına taşıyacaksınız. 70'li senelerde bunu abim Almanya'ya taşıdı ve orada, dünya çapında bir dava haline getirdi, onun çalışmalarından dolayı. Şimdi bunu düşünerek, Türkiye'mizi düşünerek, vaziyetlerini düşünerek fazla yüklenmedik, yüklenmek de istemiyoruz. Çünkü Türkiye'miz olmasa Doğu Türkistanlıların gelip sığınabilecek bir yeri yok. Ama bazı Doğu Türkistanlılar, Türkiye'mizi sıçrama tahtası olarak görüyorlar, şöyledir böyledir ağlayıp geliyorlar, burada BM'ye müracaat ediyor, Avrupa, Amerika, Kanada'ya gidip yerleşiyorlar, yani o kadar imkân sağlanıyor bize. Ondan sonra imkânlar sağlanan ve karnımızın doyduğu ve başımızın okşandığı ve halkının bizi kucakladığı, bağrına bastığı bir ülke hakkında şikâyet etmemiz hiçbir zaman doğru olmaz, bu nankörlük olur, durumumuz ortadayken.

Şimdi Malezya da işte anlattığım şekilde çok iyi, orda televizyonlara çıktık. Şimdi Tunganların Malezya'daki Müslümanların televizyon istasyonları, radyoları var. Orada işte babamla röportaj yapıp çıkardılar, ondan sonra İbrahim Ma'nın yaptığı hizmetlerden bir tanesi Malezya'da Müslüman olmayan Çinlileri toplayıp İslamiyet'e davet ediyor ve Müslüman olmalarını sağlamak için bizim meselemizi de o Çinlileri toparlayarak Doğu Türkistan meselesini, komünist zulmünü orada anlattırdı, bazıları biliyor bazıları bilmiyor. Bu şekilde oradaki hizmetlerimizden sonra Endonezya'ya geçtik.

Endonezya'ya geçtikten sonra orada da Malezya'dan bazı isimler vermişlerdi onlarla temas kurmuştuk. Onlara telefon açmışlar, bizi hava alanında karşıladılar, otele yerleştirdiler. Orada epey büyük temaslar kurduk, o zamanki Endonezya'nın ikinci adamı olan General, kitapta var şimdi hatırlayamadım[72],

[72] General hacı Abdülharis Nasition, Endonezya'nın eski Genel Kurmay ve Kurucu Meclis Başkanı (H.N.)

çok büyük yardımlarda bulundu, ondan sonra Endonezya'nın eski başbakanı ile görüştük, ondan sonra din işleri bakanı ve parlamento başkanı ile, Malezya'da da parlamento başkanı bizi kabul etmişti onunla da görüştük, bunun teferruatı hepsi kitapta var. Ondan sonra Endonezya'daki bizim masraflarımızı da büyük bir ihtimalle o kitapta olacak eski başbakan Endonezya'nın o karşıladı zannedersem. Bu şekilde oradan da ayrılmış olduk.

Oradan doğru Tayland'a geldik Bang Kong. Yine bizim tanıştığımız bu Endonezya'daki ve Malezya'daki Müslümanlar daha önceden Taylan'daki Müslümanlara haber veriyor, onlar bizi havaalanında karşılıyorlar, bizi otele götürüp yerleştiriyorlar ve bazı kişilerle görüşmemizi sağlıyor, büyük bir ihtimalle başbakanla görüştük, zannedersem dışişleri bakanı ile görüştük, onların sayesinde. Bir gün bu Tai Müslümanları gelip bize buradaki İslam ülkelerinin büyükelçileri her 15 günde bir mi her hafta da bir mi birisinde toplanıyor, orada sohbet ediyorlar, hep davalarını dinliyorlar birbirlerinin. Ondan sonra biz davetliyiz, sizi de götürmek istiyoruz dediler. Rahmetli babam dedi ki; eğer bize direk bir davet gelmezse davet edilmeyen yere gitmeyiz. Ondan sonra onlar davet ettirmişler, geldik. Ondan sonra 14-15 tane İslam ülkesinin büyük elçileri oturuyor. Orada ziyafet artık kuş sütünden başka her şey var. Masaları donatmışlar, bu büyükelçi dediğimiz kişilerin yeme şeklide çok acayip, elle yiyorlar, ellerini pilava silkeliyorlar yani acayip, insanın iştahı kaçıyor böyle. Allah'tan biz masanın dipteydik, Arap büyükelçileri daha ilerde, neyse babam ve Tai Müslümanları biz beraberdik, biz kaşıklarla yemekleri yedik. Onlardan bir tanesi sordu; İsa bey, bu Tai Müslümanları sizi tanıştırdı, bir ülkeden geliyormuşsunuz, derdiniz varmış, şuymuş buymuş. İşte bizim derdimiz, vatanımız Komünist Çin işgali altında, Batı Türkistan, Komünist Sovyetler Birliği işgali altında, biz de derdimizi, davamızı anlatmak için bir dünya turuna çıktık. Avrupa'ya, Amerika'ya, Japonya, Hong Kong'a geldik ve şimdi de Malezya, Endonezya ve buradan da bu İslam ülkelerine gidip dertlerimizi anlatmak istiyoruz, falan deyince, oradan bir tanesi kalktı; arkadaş dedi, senin o düşman olarak gördüğün ülkeler bizim dostumuz. Çünkü bizim derdimiz ve davamız Batı emperyalizmine karşı, batı emperyalizmine karşı mücadele verirken, biz Rus ve Çin'in desteğini arkamıza almak istiyoruz. Şimdi bu dostluğu sizin yüzünüzden, biz kaybetmek istemiyoruz.

İlknur DAŞDEMİR: Hangi büyük elçi söylüyor bunu?

Arslan ALPTEKİN: Onlardan bir tanesi, Araplardan bir tanesi, o kitapta ya var ya yok. Ondan sonra ben buz kesildim orda, babam ne diyeceğini şaşırdı kaldı. En sonunda sordu, önce dedi, Büyükelçiler dedi, biz Müslüman'ız, acaba siz de mi Müslümansınız? Eğer Müslüman'sanız, Hazreti Peygamber Efendimizin şu sözünü hatırlamanız lazım; Dünyanın öbür ucunda bir müminin ayağına diken batarsa, bu benim gözüme hatta kalbime batmış olur, diye buyurmuşlar, dediği zaman yine büyükelçilerden bir tanesi: bu sefer İsa bey demedi de İsa dedi, onu peygamber efendimiz o zaman buyurmuş, der demez babam, oğlum dedi; Tai kardeşlerimize söyle biz çıkıyoruz buradan. Ondan sonra bize dedi; bizden vize talep etmeyin vizeniz red edilecek dedi, vermediler bize vize, bunlar Müslüman ülkeleri. Ondan sonra onlar ret edince tabi yol üstünde Hindistan var Pakistan var, Hindistan'a gideceğiz, Pakistan büyük elçiliğine gittik vize talep etmek için Pakistan da ret etti, bunlar da Müslüman ülke Türkiye'nin yakın dostu, Pakistan bizim kardeşimiz falan filan diyorsunuz, onlar da ret etti. Şimdi Doğu Türkistanlıları yakalayıp yakalayıp Çinililere veriyorlar. Çinlilerin

ülkesinde Çinliler onları idam ediyor veyahut da müebbet hapse atıyorlar.

Şimdi Hindistan'a gittik, önce tabi o ret edince tabii gidemeyiz, Hindistan'a gittik, Hindistan'a biz mi telefon açtık haber verdik, yoksa başkalarımı tam hatırlamıyorum. Hindistan dışişleri bakanlığından gelmişler bizi hava alanında karşıladılar, bir limuzin, yalnız kırmızı halı eksik, öyle bir karşılama yaptılar, bizi doğru bir otele götürdüler, şahane bir otel. Ondan sonra odalarımız hazır yerleştirdiler ondan bu bizim mihmandarlarımız gittikten sonra babam dedi, oğlum biz bu buranın parasını ödeyemeyiz zaten azıcık bir paramız var, sen dedi sor bakayım ne kadar buranın günlüğü, gittim şu kadar dolar, gözlerim böyle açıldı. Ondan sonra Hindistan'da biz yeni Delhi'de çok kaldığımız için babam dedi ki, oğlum eski Delhi'ye git, orda ucuz oteller var onlardan bir tanesi ile anlaş. Atladım gittim ben eski Delhi'ye, biliyoruz çocukluğumuz oralarda geçti, ondan sonra bir otel buldum fiyatı da çok uygun bize ondan sonra oradan bir yer ayırttırdım, bizim falanca otelde kalıyoruz geliyoruz diye, ben dedim çantaları, babamı alıp geleyim dedim. Ondan sonra gittik, çantalarımı zaten açılmamıştı, ikimiz çantalarımızı aldık asansörlerle indik lobiden geçerken oteldeki memurlar bizi gördüler hemen durdurdular ondan sonra müdür koşarak geldi, müdüre haber vermişler. Ondan sonra, nereye gidiyorsunuz, arkadaşlar bizi buraya getirdiler bizim bütçemiz bunu karşılayacak durumda değil. Eğer bir günlük yatak paramızı biz aylarca bulaşık yıkasak kalsak biz ödeyemeyiz. Biz eski Delhi'ye gidiyoruz, orada uygun bir otel bulduk deyince, yahu dedi siz deli misiniz, size söylenmedi mi dedi. Yok dedik. Siz dedi; Hindistan devletinin misafirisiniz, burası size tahsis edilmiş odalar sizden beş kuruş para istenmeyecek, isteyen de yok. O zaman şaşırdık kaldık. Yani af edersiniz İslam âleminden tokat yiyoruz ama Gavuristan'dan da büyük iltifatlar, büyük saygılar, büyük sevgiler görüyoruz. İşte insanın üzüldüğü noktalardan bir tanesi bu. Orada epey büyük insanlarla görüştük, ondan sonra Bombay'da hemşerilerimiz vardı, Bombay'a gittik.

Bombay'da da geçen senlerde Hindistan koalisyon hükümetinin savunma bakanı Corc Fernandez Bey, o zaman Hindistan işçi sendikasının başkanı idi, işçi sendikasının başkanı komünist idi, bu adamla tanıştırdılar, birkaç gün sonra büyük bir restorana gazetecileri toparlayarak, yemekli bir basın toplantısı tertipleyip verdiler bize. Bu basın toplantısında dert davalar anlatıldı, şu oldu bu oldu, ondan sonra o sırada ben Corc Fernandez'e sordum; arkadaş dedim, sen komünistsin dedim bizim davamızla niye ilgileniyorsun, biz komünizme karşı mücadele veriyoruz dedim. Arkadaş dedi, ben Rus komünistiyim, Çin komünisti değilim dedi, Çinlileri hiç sevmem dedi. Ondan sonra şimdi sizin anlattıklarınızdan sonra işte Rus komünistlerine biraz soru işaretim belirmeye başladı. Orada Batı Türkistan'da olan olaylardan dolayı, biz dedi araştırmadan soruşturmadan kendi menfaatimiz için bazı neticelere varıyoruz, ön yargılarla işte sizin gelmeniz çok iyi oldu diye, epey o misafir etti bizi orada. Bunu bir komünist gâvur Hindu... Ondan sonra Bombay'da kaldığımız günleri tam hatırlamıyorum orada bizim Türkistanlı abilerimiz ziyafet verdi, Corc Fernandez orada hazır, ondan sonra Yeni Delhi'ye döndük ve ondan sonra da Yeni Delhi'den sonra diğer ülkeler kabul etmeyince doğru Beyrut'a geldik.

Beyrut'ta da dünyaca tanınmış Filistin müftüsü Hüseyin El-Emini yanılmıyorsam orda kitapta var, babam ile de çok resimleri var, onun damadı vardı ona telefon açılmıştı. O bizi hava alanından karşıladı, ondan sonra otele götürüp yerleştirdi, ondan sonra Hüseyin El-Emini ile görüştük, dert davalarımızı anlattık, daha önce daha sonra babam epey İslam konferanslarına

katıldığı zaman Hüseyin El-Emini'nin yardımlarını çok gördü. Beyrut'taki masraflarımız bütün küskünlüğümüze, kızgınlığımıza rağmen Hüseyin El-Emini beyefendi İslam âleminin yüzünü aklayarak, o karşıladı ve çok iyi misafir etti. Ondan sonra oradan Türkiye'ye döndük.

Türkiye'ye döndükten sonra tabi dostları arkadaşları babamı ziyafetlere davet ediyorlar, işte seyahati anlatsın diye, ona birkaç tanesine beni davet ettiler, bir genç olarak gördüklerimi aktarmam için, ondan sonra bir toplantıda sordular, Arslan dedi; işte gittiniz geldiniz baban anlattı işte senin görüşün ne, diye. Vallahi amcalar dedim; ben şu neticeye vardım. Biz dedim, Doğu Türkistanlılar olarak, iki tane çok büyük günahımız varmış dedim. O neymiş dediler. Birisi Müslüman olmamız dedim ama ondan biz dedim bu Avrupa, Amerika'da zarar görmedik dedim, adamlar başımızı okşadılar, dinlediler dedim. İngilizlerin dediği gibi "*we will call you don't call ask*" gibi "biz sizi ararız, siz şimdi bizi aramayın" ama daha sonraları aramaya başladılar. İkincisi dedim, büyük günahlarımızdan bir tanesi Türk olmamız dedim. Bu Araplar, Osmanlı idaresinde çok mu çekti, ne yaptı ise dedim, Türkler'e karşı bir düşmanlığı var dedim bunların ve onu hemen belirtiyorlar ve İslamiyet ile alakası olmayan şeyler söylüyorlar dedim. İşte dedim ben bu iki günahı gördüm dedim bizde. Şimdi Türk olduğumuzu kanımızdan çıkaramayız, Müslüman'ız onu da kalbimizden çıkaramayız, zannedersem İslam âlemindeki Müslümanlık ve Türkiye'mizdeki çoğu Müslümanlık hakiki Kur-an İslamiyeti değil dedim. Başladılar hemen homurdanmaya falan filan, sen ne biliyorsun ki dinden. Ben de sordunuz dedim, ben de düşüncemi söylüyorum dedim. Gördüklerimden kaynaklanan olay dedim. Gavuristan'da, Hindistan'da, Hindularca müthiş kucaklanıyoruz ama İslam âlemi bize, vize vermeyiz diyor, Pakistan bize, vize vermiyoruz diyor ama Allah razı olsun dedim Malezya ve Endonezya'dan dolayı dedim, onlara şükran borçluyum dedim, bizi cidden çok iyi ağırladılar, iyi karşıladılar dedim. Onlar da komünizm tehlikesi altında buna rağmen ve onlar da Batı emperyalizmi ile uğraşıyorlar ama insanlık var dedim. Bütün mesele burada insanlık dedim. Ondan sonra öyle kaldı ve bir daha hareket etmediler ve bir şey yapmadılar ve bende....[73]

O sırada Suudi Arabistan'dan hemşerilerimiz İstanbul'a dolmaya, gelmeye başladı. Ondan sonra işte, şimdi evlenme çağımız gelmiş. ondan sonra ben Londra'da iken İsviçreli bir kız ile tanıştım, İsviçre'ye götürdü ailesi ile tanıştırdı nişanlandık, şimdi biz Hindistan'da iken nişanlandığımı ailem biliyordu, biz Hindistan'dayken dedim rahmetli Polat abiden bir telgraf aldık. Erkin abim benden sonra Avrupa'ya gelmişti. Almanya'da o bir Alman kız ile evlenmiş.

İlknur DAŞDEMİR: Erkin abi mi?

Arslan ALPTEKİN: Erkin abi. Onun haberi geldi ve bu haber gelince benim İsviçreli ile evleneceğimi biliyor babam, İstanbul'a getirmişim ailem ile tanıştırmışım, ondan sonra Hindistan'da iken bu telgrafı aldıktan sonra babam benle konuşmadı. 1 hafta kadar kaldık hiç konuşmadı, restoranlara gidiyoruz tık yok, menüyü okuyordum, işte şunu yiyelim bunu yiyelim falan filan, ülseri vardı işte, ülsere zarar olmayan yemekler seçiyorduk ama ondan sonra lokantaya gidiyoruz konuşmuyor, cevap vermiyor, epey bir üzüldüğünü gördüm, kırıldığını, bu beni çok etkiledi. Ondan sonra Türkiye'ye geldik, Türkiye'ye geldikten sonra Suudi Arabistan'da kızı olan hemşerilerimiz İstanbul'a doluşmuşlar, sebep niye, babası ile dünya seyahatine çıkan Arslan Alptekin'i damat olarak almak. Kızları ile tanıştık, hepsi Arapça

[73] Tebessüm ediyor (H.N.)

konuşuyor, Uygurca da bilmiyorlar, öğretmemişler tamamen bir Arabizim hegemonyası altında, ondan sonra bazıları İngilizce biliyor, onlar ile konuşuyoruz ve diğerlerini sordurtuyorum. Doğu Türkistan hakkında ne biliyorlar, bu dava hakkında ne biliyorlar, hiçbir şey bilmiyorlar. Ondan sonra tamamen Arap okullarında Araplaşmışlar. Zaten benim o seyahatten dolayı daha önceleri Araplara karşı bir antipatim vardı, işte bizim Osmanlı imparatorluğunun son zamanlarında İngilizlerle, Fransızlarla şunlarla bunlarla birleşerek ordumuzu arkadan vurduklarını, tarih kitaplarında okumuştuk, ondan dolayı pek sevgim yoktu, şimdi de hiç yok onlara karşı. Cidden onları ben Müslüman olarak addetmiyorum çünkü onlar tamamen o Muaviye'nin dininde Hazreti Peygamber efendimize karşı düşmanlık besleyen Ebu Süfyan ve Hind'in oğlu ondan sonra Hazreti Hamza'nın ciğerlerini parçalattırıp göğsünden çıkarıp çiğneyen Hind'in oğlu, İslamiyet'e en büyük düşman olan ailenin oğlu bir sebepten dolayı Mekke'ye girdiği zaman Hazreti Peygamber efendimiz burada bunlar İslamiyet'i güya kabul ediyorlar, göstermelik olarak, ondan sonra Hazreti Osman döneminde Şam valisi olarak atandıktan sonra Hazreti Peygamber efendimizin sülalesini ortadan kaldırmak için elinden gelen, bir insanın uydurduğu ve İslamiyet'i mahvetmek için hadisler uydurarak o Ebu Hureyre ve Kaab denilen Yahudi bozmalarının hadislerini din olarak gösterip Kur-an dinimizi hurafeleştiren, şu İslam alemini o büyük medeniyetlerden, o büyük devlet-imparatorluklara düşüren bunların dinene ben bunu Amerika'da iken okumuştum, ondan sonra uzak duruyordum. Dinimizden küçükken çocukken babam medreseye götürürdü bizi Erkin abimle, ikimiz arka kapıdan kaçar giderdik. Şunu tutsan haram, onu yapsan haram, bunu yapsan haram, böyle dönsen bilmem ne haram, haram üstüne haram. Yahu din böyle haramlar ile dolu ise, bu dinde iş yok derdik biz o zaman, tabi tam manasıyla bilgimiz yoktu o zaman. Amerika'ya gidince Güney Afrika'dan gelen Hindistan asıllı Ahmet Dedat diye bir din âliminin kitaplarını okudum ve televizyondaki programlarını dinledim ve dinimizin ne kadar ulu ve güzel bir din olduğunu o zaman anladım. Demokrasi deseniz İslamiyet'te var, laiklik deseniz İslamiyet'te var, kadın hakları deseniz İslamiyet'te var, yani her türlü hukuk İslamiyet'e var. Şimdi medeni hukuk, şu bu diyoruz, bunu yazdığınız takdirde belki yarın öbür gün belki bize de soruşturma açarlar ama tam Kur-an dinini tatbik, o şeriat diyorlar şeriat İslamiyet'te olmayan bir şey. Sonradan o Muaviye'nin ortaya çıkardığı ve ondan sonraki Yezid'in ortaya çıkardığı bir şey hilafeti saltanatlaştırmak. Bizim dinimizde öyle bir şey yok, yani Hıristiyanlık'ta olduğu gibi böyle bir saltanat şeysi yok, dini cunta yok, ona bir şey diyorlar Hıristiyan şeylerinde, İslamiyet'te yok. Mesela en basit şeysi: Hazreti Peygamber efendimizden sonra halifelerin seçilmesi. Hazreti Peygamber efendimiz bile tayin etmemiş şu olsun bu olsun falan diye, bırakmış seçin, bu demokrasi işte. Yani bunu anlamayan insanlarla işim yok, demek çoğunlukla işim yok benim. İşte o sırada işte İstanbul'da ziyafetlere çağırmamaya başladılar. Ben de gitmedim bir şey yapmadım ondan sonra işte babamın o üzgünlüğü kırgınlığı beni çok etkiledi.

İstanbul'a geldikten sonra o gösterdikleri Arabistan'dan gelen kızlarla, hadi dedik anneme ama Arapça, ben Arapça bilmiyorum, onlar Türkçe bilmiyor nasıl anlaşacağız karı koca, işaret dilini de öğrenmemişiz[74], öğrensek o ayrı bir mesele idi. Ondan sonra bu Amerika'da demin söylediğim gibi San Francisco'daki aile anneme babama mektup yazıyorlar, Arslan'ı biz oğlumuz olarak görmek istiyoruz, geri gelse

[74] Tebessüm ediyor (H.N.)

Amerika'ya falan diye. Ondan sonra bir Amerikan hayranlığı olduğundan dolayı belki, ondan sonra babama, annem milli cihetten pek fazla şey yapmıyor da bu nişanlını Müslüman yapabiliri misin, o din üzerinde daha çok durur. Anne derdim, ben bilmediğim halde kıza epey İslamiyet hakkında bilgiler verdim dedim. Bazı kitaplar okuduk. İngilizcesini bulduk onları okuttum dedim. Ondan sonra o da Müslüman olmayı kabul etti ve bu da büyük bir sevaptır dedim. Ondan sonra, o ondan dolayı memnundu, babam da hem Türk olmadığı hem de Müslüman olmadığı için memnun değildi, bide Erkin abim evlenmiş. Onun da hiç evleneceği ortada yoktu benim vardı, şimdi benimle konuşmamasının sebebi; yolu sen açtın kardeş olmana rağmen bu da hemen evlenivermiş senin açtığından yoldan dolayı diye, belki üzüldü şey yaptı.

Bu San Francisco'dan gelen mektubu annem söyledi, ondan sonra ne yapacağız ne edeceğiz kızı gördük görüştük, arabasıyla birkaç tur dolaştırdı ama arada bir bağ yok, bu nasıl olacak. Ondan sonra annemle oturduk bunu görüştük, dedim bak dedim, Arabistan'dan gelenlerin içinden var yaşa uygun ama dedim dil anlaşamıyoruz, ondan sonra dilde anlaşamazsak fikirde hiç anlaşamayız, fikirde anlaşamazsak evlilikte hiç anlaşamayız dedim. Onun için dedim İstanbul'da benimle evlenecek yaşta doğu Türkistanlıların kızı yok, ne yapacağız ne edeceğiz falan filan derken o mektup gelince onu anlattı annem, o zaman dedim artık yazın gidelim damat olarak Amerika'ya. Böylece görücü usulüyle evlendik, bir 20 sene evli kaldık. Ayrılmamızın sebebi de öyle kavga gürültüden değil, ben öyle kavgacı bir insan değilim ama sinirlenirim, sinirlerim de 5-10 dakika, yarım saat sonra yatışır ama ondan sonra yaparım ben hiç kimsenin yapmadığı ve erkeklerin yapamadığı bir şeyi, gelip özür dilerim eğer kabahatliysem, bu ayıp bir şey değil, kabahatini anlayıp özür dilemek ondan sonra hayat tekrar devam eder.

Tek ayrılmamızın sebebi, biz muhtaç olduğuz zaman annemiz babamız bize bakmış, büyütmüşler imkân dâhilinde imkânsızlık içinde büyütmüşler ve bu yaşa kadar getirmişler. Evlenmemize sebep olmuşlar, ondan sonra bir hayat kurmamıza imkân vermişler şimdi onlar muhtaç, annem hastalanıyor. Bakacak kimse yok babam zaten hasta ondan sonra bu haberi alınca ben dönmeye karar verdim, eşime de söyledim, sen dedim, o Amerikan ordusunda laborantlık yapıyordu, Türkiye'ye bir kere gelmişti, 70'li senelerde bir kere gelmişti, şey ihtilal ne zaman olmuştu? 80'lerde. Heh 82 senesinde geldik Türkiye'ye, çünkü Amerikan ordusundan Türkiye'ye tayini çıktı, esas Kore'ye tayini çıkmıştı, Türkiye'ye tayini çıkan korkuyordu, aynı bölükte Türkiye'ye tayine çıkan Türkiye'ye gelmekten korkuyordu, bizim hanım da Kore'ye gitmekten çekiniyordu, ondan sonra hiç olmazsa akraba var diye onunla görüşmüş, kabul etmişler, gitmişler, üstlerine söylemişler, tamam siz ikiniz kabul ediyorsanız sen oraya sen oraya, Türkiye'ye geliyor. O zaman 82'de bir geldik ihtilaldan sonra Türkiye'ye ve o zaman annem, babamın durumunu gördü epey yaşlı, bu haberi alınca ben dedim sen tayinini tekrar Türkiye'ye çıkarabilirsin dedim, eğer istersen gidelim 2 sene 3 sene 4 sene onlar hasta ne kadar yaşayacaklarını biz bilemeyiz. Allah'u Teâlâ bilir, onlar yaşadığı müddetçe onlara bir hizmet edelim, hiç olmazsa bu bir sevap olur dedim. Neyse dedi, ben gelinlik yapamam dedi. Hayda dedim, annem babam benim onunla evlenmeye yolluyor, ben İsviçreli nişanlımı terk ediyorum, o da büyük üzüntüler içinde gözyaşları içinde kaldı arkada, senle evlendiriyor beni annem babam, sen de kalkıp bunlara gelinlik yapamayacaksın! Öyle şey olur mu dedim, o zaman dedim arkadaş dedim senle bizim bir bağ yok dedim, böyle bir

evlenme annem senin baban istemiş, benim annem de babam da istemiş. Ben de babamı memnun etmek için, annemi memnun etmek için bu evliliği kabul ettik, neyse bir çocuk var ortada, ben gidiyorum, geldik ondan sonra bir müddet işte yazışma telefon falan filan derken gel dedim, gelmedi. O zaman dedim seninle nasıl kâğıt kalem üzerinde evlendiysek o şekilde ayrılalım dedik ve ayrıldık, bu şekilde olmazsa onun kötülüğünden veyahutta şeysinden bazı bayanlar var çekemezsiniz onun ablaları vardı çekilmez, Allah'tan dua ediyordum hiç olmazsa ben bununla evlenmişim, onlarla değil. Yani çok iyi bir insandı, evladımızda Murat Turan Alptekin, o Amerika'da kaldı. Neyse ona fazla girmeyeyim de, şimdi tamamen hissileşirim. İşte böyle bir ayrılık Türkiye'ye geldim, annem ile babama baktım.

Baktım tek başıma zor oluyor. Bizim yine Doğu Türkistan'dan çıkan ve annemin akrabalarının uzaktan akrabası olan bir aile, biz yokken gelip gidip yardımcı oluyorlardı, şimdiki eşim onu çağırıyorduk, o gelip giderken bir birimize karşı gönül hissi olmuş ondan sonra, şimdi soruyorum sen mi beni elde ettin, ben mi seni. O diyor ben elde ettim. Ben bir şey söylemişim de o demiş bu adamı ben elde ederim diye azimli. Ondan sonra evlendik[75] şimdi iki tane çocuğumuz var gerçi anne ve babama çok büyük hizmetler etti, bundan dolayı cidden çok memnunum, büyük sevaplar kazandı, hani Kur-an'ı Kerim'de var ya Ayet-i Kerime "anne babanıza of bile demeyeceksiniz." Annem epey bir zaman böyle yarı yatalak kaldı, babam da öyle, yani biz evlatları olarak onları temizleyemiyorduk, o gencecik 19 yaşında evlendik ben 51 yaşındaydım yani demedi ki sen morukla evlendim, ben bi de iki tane ihtiyar moruk annen ve babana mı bakacağım, bu da büyük bir erdemlik, hizmet hizmet...

Böyle ondan sonra çocuklar oldu[76] bir taraftan çocuklara bir taraftan anneme, ondan sonra ne doğru dürüst tatilimiz oldu, ne bir gezimiz oldu, bir iki tane sinemaya gitmişiz o kadar hayatımızda. Hiçbir zaman yüzüme vurulmadı bunlar, gençliğini harcadı üç tane moruk için hiçbir zaman bundan şikâyetçi olmadı, hala da öyle devam edip gidiyoruz. Ondan sonra tabi sıkıntıların içinde son dönemlerdeki olay var evlendikten sonraki, işte strese girdi ben ağır bir hastalık geçirdim, kalp krizi geçirdim hastalık, strese girdi. Kendisi depresyon, panik atak oldu, böyle olduğu halde bayılıyordu, ikide bir böyle olduğu halde, yani ilk hastalığım onu panik atağa sevk etmesinin sebebi, Arslan'dan sonra biz ne oluruz düşüncesi gelmiş olabilir, yani kendisi bir meslek yok, şu yok bu yok, ondan sonra azim ediyor. Bazen çamurlarda bayılıp kaldı, sokakta toparlayıp adres koymuş eczaneler orda tanıdıklar, onların eczanelerini taşıyorlar, öyle olduğu halde bu şeyde Atilisun yanında bir bilgisayar kursu açılmış oraya gidip gelip, onu bitirdi. Onu bitirdikten sonra işte ben biraz daha iyileştim, daha onun baygınlık aygınlıkları bitmedi dedi, bir meslek sahibi olayım, tamam dedik, ne olmak istiyorsun cilt bakım. Avcılar'da İSMEK mi onun kursları vardı, onun için gitti bir baktım çıktı 4 tane kursa yazılmış. Cilt bakım, kuaförlük, manikür-pedikürlük ve bir tane daha var unuttum. Ondan sonra bunlara devam etti. Onları bitirdi şimdi de hemen 8-9 ay oldu bir firmanın eczane temsilcisi, cilt bakım, saç ürünlerinin temsilcisi her gün değişik bir eczaneye yolluyorlar oraya gidiyor, Maaşı iyi, yol parası alıyor ondan sonra birde sigortası var. Şimdi o bayılma ayılmalar bitti, yok, çünkü bir iç güven vardı, ondan sonra bir kendine güven geldi yani belki de biz Arslan'dan sonra kendimizi idare edebiliriz şeysine geldi. Yani bu da bir azimle

[75] Hacer hanımı kastediyor (H.N.)
[76] Rana ve Kürşad İsa (H.N.)

ve istekle, arzuyla ve şikâyetsiz olarak yapılan şey, ondan dolayı hani eşim diye demiyorum bir insan olarak cidden büyük şükran borçluyum kendisine, hiç bizi şey yapmadı. Tanıdıklar, bildikler, komşularımız diyor, o kendisine de soruyor bana da soruyorlar, "Arslan abi o kadar ciddi yaş farkı var böyle şeyi yok mu?" diyor aranızda kuşak farkından dolayı kaynaklanan olaylardan, böyle kavga gürültünüz olması lazım ama biz görmüyoruz duymuyoruz diyorlar. Arkadaş dedim, karşılıklı anlaşma olduktan sonra böyle kavga gürültü olmuyor, şey yapmıyoruz dedim ve biraz tolerans sahibi olacaksın dedim, bide birbirinize güven olması lazım, evet tamam biz âşık-mâşık evlendik ama aşk-meşk kalıyor kenarda. Kimler âşık-maşık evlenmediler ondan sonra pata küte ayrılıyorlar. Biz de sonradan bu şeye dönüştü gerçek sevgiye dönüştü. Nasıl gerçek sevgiyi dininize veriyorsunuz, Allah'a veriyorsunuz, Peygamber efendimize veriyoruz, işte yani benzetme belki doğru olmayabilir ama onun gibi bir sevgi ortamı yaratıldı evde, ondan sonra çocuklarımız oldu, böyle hayata devam ettik.

İlknur DAŞDEMİR: Kaç çocuğunuz var şimdi?

Arslan ALPTEKİN: İki, kızım 16 oğlan 14 yaşında, ikisi de şimdi lisede kız 3. sınıfta oğlan yeni başladı. Oğlan basketbol meraklısı, şimdi İhlâs kolejinin takımı varmış bir arkadaşımız aracılığıyla oraya yazacaktık, ondan sonra biz de bekliyoruz ki yarın öbür gün bir profesyonel olsa da para kazansa transfer parası alsa ve biz de hayatımızı kurtarsak.

İlknur DAŞDEMİR: Amerika'da iken ne iş yapıyordunuz ilk eşiniz ile evli iken?

Arslan ALPTEKİN: Amerika'da iken tabi ben tahsilimi bitiremedim, maddi sıkıntılardan dolayı, İngiltere'de okumaya çalıştık ama olmadı ondan sonra hastalandım, 1 ay kadar yatmıştım daha önce anlatmışımdır. Sonra bir meslek olmadığı için Amerika'ya gittik, Hindistan'da olsun Türkiye'de olsun bizim eve çok misafir gelirdi, babam misafir canlısıydı, annemden habersiz davetler oldu, evde para var mı yok mu, imkân var mı yok mu, Fatma hanım rahmetli bir şeyler yapabilir mi yapamaz mı bunların şeysi olmazdı. Yalnız olduğu için yardımcı lazımdı. Erkin abim büyük olduğu için kaçıp giderdi, benden küçüğü, küçük olduğu için işe yaramazdı ortada ben olduğum için yakalanırdık bütün mutfak işlerini öğrenmiştik, çarşı-pazar işlerini öğrenmiştik. Onun için Amerika'ya gidince lokantalarda, otellerde çalıştık epey uzun zaman. Ondan sonra kendi işimizi kuralım dedik, iyi para getiren bir iş, temizlik işi, bir şirket kurduk. Ondan sonra Genotorial Services diye, orda işte bazı ofisleri, doktor ofislerinin kontratını alıyorduk. İyi hizmet verdiğimiz için onların referansı ile başka yerlerin kontratını alıyorduk. İyi gidiyorduk, iyi giderken işte annemin bu rahatsızlığı ortaya çıktı, bunu da yeni kurmuştum, işçi çalıştırıyordum, tabi Türkiye'den gelen talebeler var. Bunlar burslu geliyordu tabi bursu çok cüzi ama zengin olanlar para yolluyor. Ailesi ondan sonra cüzi olanlar çalışmaya çalışıyor, imkân çok dar orada, tabi biz alıyorduk işe, biraz para kazansınlar diye ama maalesef tembel çıkıyorlardı, bazen haber vermeden gelmiyorlardı, o zaman o süpürge sallama işi bana kalıyordu, bilmem ne, ben kontrollerimi yapamıyordum. Bir Malezyalı çocuk vardı onu almıştım, bir iki kere imtihanı vardı geldi, patron dedi ben benim yerime birisini getirsem dedi o çalışsa dedi ben derslerime çalışsam dedi, tabi dedim derslerine çalışabilirsin dedim. Ondan sonra bazen böyle erken gitmek istiyor, 8 saat çalışıyor bir arkadaşını getiriyor beraber yapıyorlar işi 4 saat içinde bitiriyorlar, gidebilir miyiz diyorlar, tabi gidebilirsiniz bana iş kalmasın yeter ki. Ondan sonra bütün Türkiye'den gelen kardeşlerimizi işten çıkardım o Malezyalı'ya dedim talebe arkadaşların

varsa getir dedim, o getirdi, onları çalıştırıyordum. Ondan sonra bir tane zenci geldi onu çalıştırıyorum Amerika'da zencileri ancak zenciler veya beyaz Amerikalılar çalıştırabilir biz dışarıdan gelenler çalıştıramıyoruz. Bize hemen yine amiyane tabirle hemen dayılanıyorlar, şey yapıyorlar, ondan sonra onu da çıkardık işten, işte böyle geçti bizim Amerika da.

Ondan sonra Amerika'dan döndüm, 20 sene kaldıktan sonra, çeşitli eyaletlerde kaldım işte en çok California, San Francisco, ondan sonra California'nın başkenti Sacramento'da, ondan sonra bizim hanım o da okuyamamış, babası annesi okutmamış o da bankada memur olarak çalışıyordu. O da meslek sahibi olmak istiyorum dedi, oradan dışarıdan liseyi bitirmiş ondan sonra üniversiteye gitti. San Francisco civarındaki üniversiteleri kazanamadı o Washington State, yukarıda Kanada sınırındaki Washington State'te Seattle University kazandı oraya gitti. San Francisco ile Seattle arası 950-1000 km. O, oraya gitti, oğlum ile beraber ben burada kaldım. O yetişti ondan sonra Amerikan ordusuna yazıldı, Amerikan ordusunda laborantlık oraya buraya tayin çıkıyor, Amerika'daki oğlumu küçüklüğümden beri yetiştiren bendim ama annem babam içinde onu terk etmiş gibi durum oldu. Şimdi ondan kırgınlıktan, kızgınlıktan dolayı temas kurmuyor benimle ve o büyük bir üzüntü benim için. Benim ilk göz ağrım, onu büyüten benim, bana çok bağlı idi. Annesi gelip gittiği zaman arkasından koşup ağlamazdı. Annesi evde iken ben bir yere gitsem 1-2 günlüğüne gidiyorum, gitsem taaa dış kapıya kadar koşup gelir ağlardı, öyle şey yapardı, bir bağ vardı aramızda.

Ben döndükten sonra eski hanımla da tabi teması kesmedik, o telefon açıyor ya da mektup yazıyor, medeni bir şekilde ayrıldık. Ondan sonra o demişti, o çok kaç gün beni ağlatmıştı, lisede bir ödev vermiş, o ödevi yazmış işte yakınlarınız hakkında şudur budur diye, bizim hanım diyor oğlanın odasına girmiyor giremiyor çünkü yasaklamış annesine, temizlik için bile. Bir gün temizliyordum diyor, bir mektup diyor düştü yere, açtım baktım okudum diyor. İşte benim bir kahramanım vardı hayatımda beni terk edip hayatımdan çıktı gitti, bundan dolayı çok üzgünüm diye bir edebiyat dersinde yazı yazmış, onu anlatınca kopyasını getirmedin mi dedim, nerde nasıl getireyim dedi, olduğu yere bıraktım dedi onu. Ondan sonra mektuplar yazdık telefonlar açtık cevap verdik. O da haklı tarafları vardır mutlaka, onu kusurlu görmüyorum yani ayıplamıyorum, her insanın bir sebebi var bir şey yaptığı zaman. Biz ayrıldığımız zaman birinci eşimden sebebi vardı, annem babam, o cidden benim için çok önemli bir olay. Taaa çocukluğumuzdan beri aşılanan bir şey vardı, vatan-millet sevgisi, anne baba sevgisi, yani bunlar olmadan ne dininizi doğru dürüst yerine getirebilirsiniz ne de milliyetçiliğinizi. Onlar aşılanmış bize, zaten hanımla evlendiğim zaman da söyledim, arkadaş dedim; benim 3 tane aşkım var dedim, şaşırdı kaldı, 3 tane aşkın olduğu halde benle niye evleniyorsun, yok dedim o şekilde değil; birinci aşk vatan, ikinci aşk millet, üçüncü aşk ebeveyn. Ben bunlar için bir gün gelecek hizmete koştuğum zaman sen karşı çıkarsan ben de sana karşı çıkarım, buna hazır mısın bu şekilde evlenebilir misin? Evlenirim dedi. Ama anne babanın hizmetine koştuğumuz zaman ona karşı geldi, zaten baştan söylemiştik, bu hanımla da evlendiğim zaman aynı şeyi söyledim; vatan-millet işine koştuğum zaman dedim zaten anne babaya beraber hizmet veriyoruz, gelecekte vatan-millet hizmetine koştuğumuz zaman şikâyetçi olursan, o birinci evlilik gibi olacak diye. Ondan sonra Türkiye'ye döndük işte Türkiye'ye döndükten sonra babamın koşturmak istediği, yapmak istediği şeyleri yapınca, tabi Avrupa, Amerika'da iken biz de boş durmuyorduk. Bütün Amerikalı olsun İngiliz ol-

sun Alman olsun, Almanya'da bir de Türk işçiler vardı, talebeler vardı onlar olsun, Doğu Türkistan davasını anlatıyorduk Amerika'da da. Şimdi Amerika'da birkaç kişiyle tanışmıştık. Bunlar lise öğretmenleri üniversite öğretmenleri onlar komünizme karşı olan insanlar, Onlar dedi bizim lisemizde şey verebilir misin konferans verebilir misin dediler, tamam dedik veririz, liselerde, ondan sonra Nevada Üniversitesi'nde falan konferanslar verdik, orada talebeleri uyandırmak ne kadar anladılar ne kadar uyandılar onu bilemiyoruz çünkü onlarla temas kuramadık şey yapamadık ama öğretmenler şeyler iyi görüşüyorduk.

Türkiye'ye geldikten sonra babamın yapamadıklarını bizden talep edince yapmak zorundaydık, yaptık. Amerika'da ilaç için bir Doğu Türkistanlı Uygur bulamıyorduk, Türkiye'ye geldiğimizde baktık bir sürü genç bizim zamanımızda yoktu, gelmiş doluşmuşlar, onların hepsini kucakladık, O kucakladıklarımız sonradan arkamızdan hançerlemeye başladı, başımıza gelen bir olay hiç görmediğimiz bir olay, bu olmaya başladı, ondan sonra yinede vazgeçmedik, gençlerle beraber uzun zamanlar çalıştık. Ondan sonra bir de bunların ikamet ve vatandaşlık işleri vardı, bunları babamın istek ve arzularıyla yaptık ama bunları yaparken yine bizim Doğu Türkistan teşkilatlarımızın bazı başkanları Ankara'ya gidip bizi şikâyet etti. Neden şikâyet ediyorlar? Uzun seneler İsa Yusuf Alptekin'in gölgesinde kaldılar, şimdi İsa Yusuf Alptekin yaşlandı, o gidecek biz ortaya çıkacağız derken, bir de oğlu çıktı başlarına, şimdi bundan sonra oğlunun gölgesi altında mı kalacağız. Sen kalma kardeşim yap işte, sen falanca teşkilatın filanca teşkilatın başkanısın, seni durduran kimse yok, bunların arzu ve isteklerini sen de duyuyorsun, görüyorsun sen yapmadıktan sonra İsa Yusuf Alptekin'e gelip ağlıyorlar, sızlıyorlar, bu sefer İsa Yusuf Alptekin onlara da rica ediyor ama hareket yok, olmayınca da oğlunu vazifelendiriyor, oğlu da Ankara'ya gidip geliyor, Ankara'da temaslar kuruyor İsa Yusuf Alptekin'in temasları ile görüşüyor, ondan sonra bir liste hazırlıyor Ankara'ya gidiyor o zaman, biraz sonra aklına gelir adı, benim adını koyduğum İsa Yusuf Alptekin'in Ankara'daki büyükelçisi olan abimiz vardı, onun aracılığıyla bir sürü temaslar kurduk ve 140 kişilik liste hazırladık götürdük verdik onun aracılığıyla ama Allah'tan isteği Hamit Özkan abimiz, eskiden son havadis gazetesinin yazı işleri müdürü daha sonra Süleyman Demirel döneminde TRT Genel Müdürü oldu ve yine Adalet Partisi döneminde Bolu milletvekili seçilmiş bir abimiz Hamit Özkan abimiz, Allah rahmet etsin gani rahmet etsin çok büyük hizmetleri vardı Doğu Türkistanlar için, hani onun hizmetleri unutulmaz. Listeyi getirence, Arslan dedi; bunu bir garantiye alalım dedi. Ben dedi Süleyman Bey'den randevu alayım ondan sonra, o zaman cumhurbaşkanı olmuştu, o yönlendirsin. Çünkü Adalet Partisi Tansu Hanım başbakan, o yönlendirsin dedi. Tamam dedik çıkalım, randevu aldık gittik. Odan sonra dosyayı sayın cumhurbaşkanımıza sunduk, ondan sonra Necdet Seçkinöz abimiz, Allah rahmet eylesin o da çok yakınlık göstermişti, özel kalem müdürü Cumhurbaşkanımızın, bir daha Arslan, Ankara'ya gelip Çankaya kapısını çaldığı zaman derhal çıkarılacak, yukarıya hiç soruşturma sorgu yok, telefon açtığı zaman derhal bağlanacak bunu herkese talimatını verdi alttakilere. Allah razı olsun Necdet abi talimatı vermiş ne zaman Çankaya'ya gittiysem kapıda beklemedim, randevun var mı diye sormadılar, doğru yukarıya çıkarılıyordum, telefon açtığımız zaman direk Süleyman Bey'e bağlanıyorduk, hep Ankara'da olduğu zaman Çankaya Köşkü'nde olduğu zaman bağlanıyorduk ve o dosyanın sahibi Allah razı olsun Süleyman Demirel oldu, ondan sonra bu Doğu Türkistanlılar gelip beni şikâyet ettiği za-

man, şikâyet nasıl ediyorlar; adam başı 4-5 bin dolar para aldı Arslan Alptekin, daha Kazakistan, Kırgızistan hatta doğu Türkistan'da olanları listesine aldı, bu şey diye Arslan para aldı onlardan diye şikâyet ettiler beni. Peki, sen yapmıyorsun, yapmak isteyen birisine niye engel oluyorsun, orda 140 kişi var onların çoluk çocukları var, ailesi var onları hiç mi düşünmüyorsun? O zaman sen niye seçildin, niye geldin başkan olarak teşkilatlara, şimdi beni şikâyet ediyorsun. Ondan sonra Allah'tan Süleyman Bey bunun sahibi o zamanki içişleri bakanımıza söylemiş, götürdük içişleri bakanımıza dosyanın kopyasını, ondan sonra bu işleme girdi. Bu işlemde iken bu şikâyetler yüzünden birkaç kere durduruldu. Oturum almak için bir müracaat bu değil mi? Evet, hatta vatandaşlık, şimdi alamıyorlar. Ondan sonra ilk ikametleri çıktığı zaman bunların, önce ikamet veriliyor, ondan sonra vatandaşlık, ilk ikametleri çıktıktan sonra 1996 senesinde Ankara'ya Çankaya'ya gittik, orda 4-5 tane araba oluşturduk şükranlarımız bildirmek için. Giderken yine o arabalarda olan, benim arabada değil diğer arabalarda olan, hemşerilerimiz hatta onların kardeşleri, akrabaları, benim listemde dedikodu yapıyorlar. Şimdi Arslan bizi Çankaya Köşkü'nün kapısının önüne götürecek oradan bize ret cevabı verecekler, işte böyle böyle bir sebep görüşecek Sayın Cumhurbaşkanı geri yollayacaklar, palavra diye dedikodu yapıyorlar. Ondan sonra gidiyoruz, hepsinin ismini bildirmiştim gideceklerin, onlar nüfus kâğıtlarını verdiler ondan sonra bizi yukarı çıkardılar, uzun masa herkes orda kabul ettiler bizi, şimdiki cumhurbaşkanımızda orda kabul ediyor, hepsi ile tek tek görüştü, hepsinin bana tek tek isimlerini sordu, ondan sonra Barat Hacımız vardı beyaz sakallı, Çin konsolosluğuna kendini zincirlemişti, oradan hemen büyük bir yankı uyandırmıştı, Doğu Türkistan davası için epey bir koşturan bir abimizdi, Allah rahmet eylesin. Onun çıkarken sakalını sıvazladı hacı dedi bizim için dua et dedi biz ediyoruz Allahımıza birde günahımız çok biraz duana muhtacız. Yani şimdi Süleyman Demirel beyefendiye götürdüğümüzden dolayı, sonra olan hadiseler çok çok memnun kaldığımı ifade etmek istiyorum burada. Çünkü Süleyman beyefendi bu 10-15 kişi vardı. Bizim Doğu Türkistanlı olarak onları götürdüğüm zaman işte Barat Hacı'nın sakalını sıvazlayarak dua et dedi, Barat Hacı da duamız her zaman sizinle dedi, ondan sonra bu işimize yardımcı oluyorsunuz, hal olması için emir verseniz diye, o zaman Süleyman beyin dediği siz 1997 senesinde vatandaşlığınızı alacaksınız, o kadar kesin konuştu.

İlknur DAŞDEMİR: Kaç yılında görüştünüz Süleyman Demirel ile?

Arslan ALPTEKİN: 1994 senesinde, 1993 senesinin sonu 1994 senesinin başları, babam hala hayatta idi o zaman. Şimdi 1995 senesinin Aralık 17'sinde rahmetli babam vefat ediyor, Pazar günü hiç unutmadığım bir gün. Ondan sonra Serhat Kabaklı gazeteci yazar Süleyman bey'e telefon açmış haber verdi, Süleyman bey eve telefon açtı, gece geç saatlerde baş sağlığı dilemek için, ondan sonra bir şey yapabilir miyim dedi, elimden ne geliyorsa dedi. Sayın Cumhurbaşkanım sağolun falan deyince biraz kızar gibi oldu, sen de baban gibisin dedi bir şey istemiyorsunuz şey yapmıyorsunuz diye, Allah razı olsun 100 milyar lira, bana direk değil Servet Kabaklı'ya yoluyor, cenaze masrafları diye.

İlknur DAŞDEMİR: O dönemin parası ile 100 milyar?

Arslan ALPTEKİN: O dönemin parası ile 100 milyar yolluyor işte cenaze masrafları, şunlar bunlar onlar karşılanıyor, tabi o zaman Sayın Başbakanımız Recep Tayip Erdoğan Büyükşehir Belediye başkanı İstanbul'un. O da koşturdu, epey bir yardımları oldu cenazenin kaldırılmasında, sağ olsunlar yani kim olursa olsun biz yardım gördüğümüz kişileri berta-

raf etmek istemiyoruz, düşünceleri ne olursa olsun, görüşleri ne olursa olsun yeter ki Doğu Türkistan'a ve Doğu Türkistanlılara yardımcı olsun. Bu bizim için büyük bir sevinç ve gurur kaynağı. Onun için hepsine şükranlarımızı ayrı ayrı bildirmekte ben rahmetli İsa Yusuf Alptekin tabiri ile bunu vicdani, milli, dini ve insani vazife olarak telakki ediyorum. Bunu yapamadığımız takdirde doğu Türkistanlığımız ortadan kalkar ve insanlığımız ortadan kalkar. Cenaze işte o şekilde kaldırıldı, Fatih camisinde muazzam bir kalabalık vardı. Onun kasetleri de var elimizde, ondan sonra herkesin dediği şey şu oldu, Turgut Özal beyin cenazesini ben göremedim, ben o zaman Nalçık'taydım, Kabartay Balkar'da Çeçenistan'da o zaman, o rahmetli babamın cenazesini gören insanların dediği Turgut Özal'ın cenazesi kadar kalabalık oldu diye, o kadar demek Türkiye'deki kardeşlerimiz sağ, sol, dinli, dinsiz, seviyorlarmış oraya toplandılar cenazeyi o şekilde kaldırdık.

Vatandaşlık işine döndüğümüz takdirde, şimdi burada 17 Aralık 1995 Pazar günü Süleyman Bey telefon açtı, 18 Aralık Pazartesi günü sabah erkenden kapı çalındı bir genç polis Arslan Alptekin şu evrakı imzalayın diye bir evrak uzattı, okudum Yurtdışı edilecek 140 kişi. Yine o bizim teşkilat başkanlarımızın ve etrafındakilerin Ankara'ya gidip şikâyet etmelerinden dolayı. Bu Cumhurbaşkanımız 1996'da görüştüğümüz zaman 1997'de şey çıkacak dedi. O zaman baştan bize söz vermişti teminat vermişti, bunun vatandaşlığını ben çıkaracağım diye, Cumhurbaşkanımıza rağmen bu tebligat geliyor bana, yurtdışı ondan sonra şimdi rahmetli babam daha 1 gün olmamış vefat edeli, ona mı ağlayacağım yoksa buna mı ağlayacağım şaşırdım kaldım. Hemen dedim Cumhurbaşkanımıza kadar gideceğim, bundan sonra Cumhurbaşkanımıza telefon açtım, hemen bağladılar, açtım hemen saat sabahın 9'u falan ondan sonra buyur Arslan dedi, sayın Cumhurbaşkanımız dedim, ağlıyorum bir taraftan, ne oldu ne oluyor dedi? Sayın cumhurbaşkanım biliyorsunuz babam vefat etti, onu görüştük sizinle, şimdi böyle böyle bir durum var, şimdi buna mı ağlayayım, ona mı ağlayayım? Onun için ikisine de ağlıyorum dedim. Siz artık bir çare bulacaksınız, polisi ver dedi, polis Süleyman beyin sesini duyunca hazır ol vaziyete geçti, genç bir polis ondan sonra, baş üstüne baş üstüne deyip evrakı elimden aldı telefonu elime tutuşturdu ve fırladı çıktı gitti. Süleyman beyle daha kapatmamış görüştük, Arslan dedi bir münasebetsizin yaptığı iş olsa gerek dedi, kimse, Türkiye'den ben olduğum müddetçe yurt dışı edemez dedi Doğu Türkistanlıları. Şimdi dedi birazdan Rıdvan Yenişen seni arayacak, bu meseleye sahip çıkacak dedi, o zaman valimiz Rıdvan Yenişen, ondan sonra tamam dedim, onun vermiş olduğu teminattan sonra. Aradan 10-15 dakika geçtikten sonra Rıdvan Yenişen valimiz aradı, Arslan hiç merak etme, o işe ben kendim eğileceğim dedi, bu dedi münasebetsizlerin yaptığı iş dedi, Cumhurbaşkanımızda sana söylemiş dedi, kimse yurtdışı edilmeyecek dedi burada, ondan da rahatladık ondan sonra yurtdışı edilmedi. 1997 senesinde Cumhurbaşkanımıza gitmedim vatandaşlık çıkacak dediği halde çıkmadı ama ikametler veriliyor her sene.

Bu işe sahip çıkanlardan bir tanesi de o, ben mektuplar yazdığım zaman böyle böyle şikâyetler vuku buluyormuş. Bize sahip çıkın diye rahmetli Sayın Türkeş'e de mektup yazmıştım, o da çağırdı, o zaman Strasburg sokağındaydı onların merkezi, oraya giderdik, ondan sonra o da talimat vermişti aşağı kapıya, Arslan geldiği zaman derhal alacaksınız, çıkaracaksınız yanıma. Ona da gidip gözyaşlarımızı ona da döküyorduk, gözyaşlarımızı silen kişilerden bir tanesi de o oldu, ondan sonra tabi epey kişiler ile görüştük. Sayın Erbakan hocamız bizim çok eskiden tanıdığımız bir ho-

camız, tanışmamız şu şekilde oldu, rahmetli babam 1950 senelerinde sık sık hacca giderdi, taa ki Tayvan, Suudi hükümetine baskı yaparak vizesi verilmemeye başlamadan önce epey giderdi, her sene giderdi. Sebep Doğu Türkistan ve Sovyetler Birliği'nden hacılar gelirdi o zaman, kontrollüydü, bunların başlarında her zaman bir komünist olurdu, kontrol ederdi, temas edecek kişileri kontrol ederdi ve temas edersek biraz haber alalım diye. O bir seferinde gittiğinde Mehmet Zait Kotku hazretlerini eski bir çadırda görüyor, rahmetli babam gittiği zaman Doğu Türkistanlıların durumu, hali vakti epey yerinde olduğu için çok mükemmel büyük bir çadır hazırlayıp bekliyorlar. Ondan sonra Mehmet Kotku hazretlerini orada görünce içi sızlıyor alıyor kendi çadırına, o zaman Topbaşlardan yanında beraber gidenler var Kotku hazretleri ile beraber. Ondan sonra onlar da geliyorlar ve bu şekilde bir tanışıp dostluk kuruluyor. Biz Fatih'te oturuyorduk Mehmet Zait Kotku hazretleri de Zeyrek Camii'nin imamı o zaman, orda kütüphane var, devamlı babamlarla görüşüyor şey yapıyor ve Türkiye'ye döndükten sonra sana yapabileceğimiz bir hizmet var mı, sen bize çok büyük hizmetler de bulundun diye soruyor. O zaman söylemiyor işte, döndükten sonra yazı çizi işleri için bir yardım edecek bir kişi ile tanıştırmasını istiyor. O zaman da zannedersem yardımcı Doçent, Gümüşsuyu'nda İstanbul Teknik Üniversitesi'nde Erbakan hocamız onunla tanıştırıyor ve bir sürü yazı çizi işlerinde rahmetli babama yardımcı oluyor. O yardım esnasında yazı çizi işlerini götürüp getiren bendim, o şekilde Erbakan hocamızla da yakından bir tanışıklığımız vardı, ailece görüşüyorlardı, annem babamlarla ve böyle bir yakınlığımız vardı, o yakınlık uzun seneler devam etti.

İlknur DAŞDEMİR: Kaç yaşlarındaydınız yaklaşık ya da yıl kaçtı Erbakan Hoca ile tanıştığınızda?

Arslan ALPTEKİN: Yıl, Erbakan hocamla tanıştığımda 1956-1957 senesi olsa gerek, çok eski, yani Alparslan Türkeş'ten de eski tanışmamız ve bu şekilde epey uzun seneler görüşüldü ve babamla devamlı görüşüyorlardı, yine Doğu Türkistan meseleleri anlatılırdı, elinden geldiği kadar yardımcı oluyordu ve ben tabi Avrupa'ya gidene kadar. Ben Avrupa'ya gittikten sonra, uzun sene Amerika'ya gittik, 30 küsur sene görüşmedik ve 30 küsur sene görüşmediğimiz halde Süleyman Bey ile de o zamanlar görüşmüştük, beni gördüğü zaman, başbakan oldu 1991 senesinde galiba, o zaman benim kardeşim[77] Suudi Arabistan'daydı ailesinin büyük kızı ilkokulu bitiriyor, ilkokul Cidde'de konsolosluk bünyesinde fakat ortaokul yok, ortaokula yabancı okullara yazdırmak istiyor, Araplar buna müsaade etmiyor. Niye etmiyorsun? Sen Müslümansın. Ben senin vatandaşın değilim ki ne karışıyorsun, ben Türkiye Cumhuriyeti vatandaşıyım diyor kardeşim. Diyor yollayamazsın. Ondan sonra tabii ki ailesi İstanbul'a geri dönüyor. İki kız bir oğlan, büyük kızı ilkokulu bitiriyor, öbür kız ilkokulda, oğlan daha küçük. Şimdi eşi burada, aile parçalanmış durumda ondan sonra tayinini istiyor, tayini çıkmıyor bir türlü.

İlknur DAŞDEMİR: Hangi kardeşiniz bu?

Arslan ALPTEKİN: Ilgar kardeşim, Samsun'daki erkek kardeşim. Bundan sonra o sırada Süleyman Bey başbakan oluyor İstanbul'a geliyor, Servet Kabaklı bundan haber alıyor, Ilgar'a telefon açıyor, diyor sen tayinini istiyorsan Arslan abini al, havaalanına git, Süleyman Bey onu iyi tanıyor, biliyor, ondan sonra tayinini o çıkarır. Allah Allah dedim, ben Süleyman Bey'i görmeyeli seneler oldu, nasıl olur

[77] Ilgar Alptekin kastediliyor (H.N.)

bu iş. Ondan sonra işte VIP salonunun emniyet müdürü tanıdığımızdı, Servet Kabaklı'nın da tanıdığı, oradan tanışıyorduk ondan sonra Servet Bey'le VIP'e gittik, orada bekliyordu bizi emniyet müdürü, hemen içeri aldı, salon uzun dar bir salon, dolmuş orda affedersiniz yağcılar, ondan sonra ben de sıraya girdim, ite ite öne çıktım. Kapıya da epey yakındım, kapıda göründü, herkes bir alkış, ondan sonra meşhur şapkası elinde, ondan sonra şapka ile böyle yaptı bana doğru şey yaptı. Tabi yanımızdakiler bana mı ben de beklemiyorum böyle şey yaptığını, tabi uzun yıllar geçmiş hatırlayacağını, şey yapacağını ondan sonra yanımdaki ben mi diye şey yaptı yok dedi en son beni işaret etti. Ben koştum gittim elini öptüm ondan sonra nasılsın falan işte bey baban nasıl selamları var ondan sonra bir istek arzun mu var dedi? Var efendim dedim. Yanımda yürü, aprona çıkıyoruz dedi şunlarla bir vedalaşalım. Şimdi bakanlar var arkada 2-3 adım 4 adım arkada, ben yan yana, ondan sonra önden koşup gelen yağcılar elini öpüyor, benim de elimi öpüyor. Çünkü başbakanla yan yana, bakanlar bile arkada yürüyor, ondan sonra döndü bana gülümsedi gözünü kırptı çaktırma dedi, aynı bu şekilde, ben de çaktırmadım elimizi öptürdük oradakilere. Aprona çıktık, uçağın merdivenlerindeyiz, ben arkasındayım, merdivenin dibinde, tabi el öpenler, şey yapanlar hepsi, şimdi bu el öpmeler, bu görüşmeler neticesinde beni unutup uçağa binmeye kalkar mı acaba diye düşünüyorum. Ondan sonra kendi kendime dedim eğer benle görüşmeden uçağa merdivenlere adımını attığı takdirde ben hemen direk bacaklarına yapışacağım, baba beni unuttun diye bağıracağım diye kendi kendime düşünüyorum ve gülüyorum. Şimdi gülüyorum, karşıdakiler de bakıyor bana bu deli midir nedir, kendi kendine gülüyor diye bakıyorlar böyle. Ondan sonra Allah razı olsun Süleyman Bey görüşmeler bittikten sonra döndü bana buyur dedi, kardeşim Suudi Arabistan'da dedim, orada Türk Havayollarında çalışıyordu, şimdi büyük kızı ilkokulu bitirmiş, ortaokul yok, ortaokulu okumak için Türkiye'ye geldi, aile parçalandı tayini çıkmıyor bir türlü dedim, müdürlük istiyor mu dedi? Yok dedim sayın Başbakanım, müdürlük istemiyor, yeter ki ailesine kavuşsun, o zaman ismini unuttum Türk Havayolları yönetim kurulu başkanı vardı onu çağırdı yanına, kısa boylu birisi elimi tuttu, elini koydu elimin içine sıkı tut bu eli ve dinle hallet: Gereğini yap demedi, hiç sevmediğim bir kelime gereğini yap, bunun olumlusu var, olumsuzu var, gereği adam da kalmış bir şey, hallet dedi, 1 ay içinde kardeşim İstanbul'a memur olarak tayini çıktı, burada çalışmaya başladı.

İlknur DAŞDEMİR: Suudi Arabistan'da o dönemde kız çocukları okutulmadığından dolayı mı ortaokul yok, yoksa genel anlamda bir eğitim sisteminden kaynaklanan bir durum mu?

Arslan ALPTEKİN: Yok, Türkiye, o ilkokul konsolosluk Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin konsolosluğu bünyesinde ve memurlara Türk memurlarının evlatları okusun diye ilkokul orda var, ortaokul tabi o, galiba biraz meşakkatli, masraflı olduğu için belki o olmayabilir, ondan sonra bütün memurlarımızın Türk memurlarımızın evlatları o ilkokulda okuyorlarmış o dönemde.

İlknur DAŞDEMİR: Genel anlamda şeyden bahsettiniz Süleyman Demirel, Erbakan, bunların Doğu Türkistan davasına yaptıkları katkılardan bahsettiniz ama hiç Alparslan Türkeş geçmedi. Genel anlamda Alparslan Türkeş yardımı olmadı mı?

Arslan ALPTEKİN: Hayır, şimdi sırayla, Alparslan beyefendi rahmetli Hindistan'dan sürgünden döndükten sonra, tabi mutlaka o zamanlar bazı temaslarda bulundu ve bazı fikir ve şeylerini almak için bizim adresi öğrenmiş, Fatih'te oturuyorduk o zaman Fatih'e geldiler. Şimdi ben, o sırada arkadaşlarla sözleştik top

oynamaya mı gittik, bir şey vardı, ondan sonra kapıyı kapadım, ondan sonra aşağı iniyorum biz 4. kattayız, aşağı iniyorum, bir baktım aşağıdan birisi çıkıyor. Şöyle bir baktım sima hiç yabancı değil, gazetelerden gördüğümüz o şey Albay diyorlardı ne albaydı, güçlü (kurmay) albay gibi bir kelime vardı o zamanlar başbakan müsteşarı, ihtilalden sonra sesini radyolarda dinlerdik, basbariton ses, ondan sonra gazetelerdeki beyanatlarını okuyorduk, ondan sonra bakıyorum o kişi çıkıyor yukarıya. Allah Allah dedim Alparslan Türkeş'in ne işi var burada, ondan sonra inerken şöyle yan yana geldik, bana döndü genç dedi İsa bey'in dairesi hangisi dedi? Buyurun efendim dedim, koştum kapıyı açtım. Ha dedi sen oğlu musun dedi, evet efendim dedim. Ondan sonra beni kucakladı alnımdan öptü, onu içeri aldık, babamla şey yaptı, babamla misafir odasında oturdular, bir 4,5 saatten fazla görüş alış-verişi yaptılar. Ondan sonra tabi bizim arkadaşları unuttuk çay servisini biz yapıyoruz, aşağıdan ıslık sesleri geliyor, Arslan diye bağırıyorlar, biz bu iş daha mühim olduğu için onun peşinde, görüşmelerin en sonunda merhum Alparslan Türkeş'in sorusu hiç aklımdan gitmez, İsa bey bundan sonra ne yapmamız gerek? Nasıl biz davamızı Doğu Türkistan içindeyken siyasileştirdiysek sizde davayı anlatabilmek için siyasileştirmeniz lazım. Ondan sonra hemen CKMP'ye giriyor kısa bir müddet sonra genel başkan seçiliyor, genel başkan olduktan sonra galiba CKMP'nin ismi değiştiriliyor MÇP mi oluyordu o zaman, evet MÇP oluyor, ben tabi ondan sonra yurtdışına gittiğim için tam teferruatını bilmiyorum ve Alparslan Türkeş beyefendi merhumla tanışmamız bu şekilde başlıyor ve ben Avrupa, Amerika'ya döndükten sonra yine kendileri ile Ankara'da, babamın bir işinden dolayı görüşüyoruz, 1990 veya 1991 senesinde ve bu vatandaşlık meselesinde de kendilerine gidip desteklerini rica ediyorum. Kendisi de dedi ben tanıdık bildik yerlere telefon açacağım, bu işin hal olması için uğraşacağız dedi. Allah razı olsun, o şekilde tekrar bir görüşmemiz başlıyor ve bizim bütün Doğu Türkistan toplantılarına kurultaylarına gelip katılıyor ve 1992 senesinde zannedersem 4-5 arabayla Ataköy'de babamı ziyarete geliyorlar. Tabi o arada biraz babamın rahatsızlığından dolayı kendisinin de meşguliyetinden dolayı birkaç sene görüşemiyorlar, onun için biraz uzak kalınıyor o arada.

Ama esas uzak kalındığının sebebini dayanamadım söyleyeceğim, bazı Doğu Türkistanlılar merhum Başbuğumuzun etrafını sarıyorlar, bunlar İsa Yusuf Alptekin'e karşı olan insanlar ve Başbuğu dolduruyorlar, İsa Yusuf Alptekin, Türkçüyüm diyor, Milliyetçiyim diyor, eğer Türk ise Milliyetçi ise MÇP'ye katılması lazım idi, katılamadığına göre bunun Türkçülüğünden şüphe etmek lazım falan. Şimdi Alparslan Türkeş de belki bu telkinlerden dolayı bu iftiralardan dolayı biraz etkilenmiş olabilir, 3-4 sene görüşmüyorlar. Ondan sonra geliyor o ben geldikten sonra, 1990-1991 seneleri geliyorlar babamla görüşüyor, ondan sonra rahmetli Başbuğ, babama diyor ki; İsa bey birkaç sene görüşemedik bazı kişilerin dedikodusundan dolayı yani kusura bakma falan filan gibilerinden. Ondan sonra İsa Yusuf Alptekin de öyle altta kalacak biri değil, hemen lafı yapıştırıyor, evet Sayın Alparslan beyefendi diyor, küçüklerin hatası küçük olur ama büyüklerin hatası büyük olur diyor. Yani sen küçüğü dinleyip öyle yaptığın için esas büyük hatayı sen işledin diyor, o günden sonra ikisi çok yakından ve çok miktarda resimleri var. Ondan sonra çok samimi, böyle iki âşık uzun sene böyle birbirini kaybetmiş de buluşmuş gibi, Leyla ile Mecnun gibi ve şey gibi, onlar kavuşamıyorlar ama bu ikisi kavuşuyor. Ve Süleyman beyefendi, Erbakan hocamız, ondan sonra bunlar büyüklerimiz olarak unutamadığımız ve İsa Yusuf Alptekin'e ve Doğu Türkistan davasına

büyük katkıları olan, Erbakan hoca, Süleyman Demirel, Alparslan Türkeş beyefendi ve daha...

İlknur DAŞDEMİR: Başka destek veren?

Arslan ALPTEKİN: Var bunlar çok verdi.

İlknur DAŞDEMİR: Peki, günümüzdeki hükümete gelirsek, bu hükümetlerden Doğu Türkistan davası adına yardım gördünüz mü, maddi-manevi?

Arslan ALPTEKİN: Bu hükümet şimdi, ha onu söyleyeyim nasıl biz vatandaşlığı aldık. 1999 seçimleriydi değil mi MHP'nin de olduğu koalisyon hükümeti kuruyorlar. MHP meclise o kadar büyük bir milletvekili sayısı ile girince ikinci parti, rahmetli Ecevit'ten sonra ikinci ve koalisyonun ikinci ortağı vaziyette geliyor ve onlardan daha çok ben sevinmiştim. Sevinmemin sebebi bu 140 kişinin vatandaşlığı hal olacak diye. Ben o zaman 15 tane bakan ile yani değişik değişik partilerin, MHP çoğunlukta olmak üzere, bakanlıklara bir dosya hazırladım, bu durumu anlatarak, bizim maalesef babamın etrafında bulunan şimdi isimlerini zikir etmek istemiyorum dedikodu olur, kendileri bilirler, onu yazdığınız takdirde, babamın yanında ve hatta ve hatta Fatma hanım rahmetlinin Türkistan mantısını yiyen, Türkistan pilavını yiyen profesör abilerimize gittim ben, bakan olarak. Bunlardan hiçbir yardım gelmedi, hatta bana söylettirdiklerini kendileri direk söyleyemiyorlar, bizim bakanlığımızı ilgilendirmeyen bir olay olduğu için bunu biz yapamıyoruz ve onların danışmanlarına söylediğim şey şu oldu; Arkadaş ben bunu 1993 senesinin sonundan beri yapıyorum, kaç tane koalisyon hükümeti geldi, bize yakın hükümetlerin bakanları ile görüştük, içişleri bakanlığı başkasında ise, çünkü öyle bir durum var ki, benim sırtımı okşarsan bende senin sırtını okşayacağım. Bakanlar arasında böyle bir durum var, partiler arasında böyle bir durum var. Eğer bir bakan diğer bir bakanın isteğini yaparsa, ilerde bu bakan da öbürünün isteğini yapar. Siz niye yapmıyorsunuz kardeşim, bu bir şahıs meselesi değil, bu bir şahıs meselesi değil, bu millet meselesi, bu bir Türklük meselesi maalesef şey yapmadım.

Ondan sonra ben sayın içişleri bakanımız Sadettin Tantan'a da bir dosya vermiştim, oradan tekrar Süleyman Bey'e de bir dosya verdim. Geri döndüm İstanbul'a. İstanbul'a akşamüstü indim evimin telefonu çangır çungur çalıyor, daha eve yeni girmişim baktım Çankaya Köşkü'nden telefon ondan sonra Süleyman bey senle görüşmek istiyor, ondan sonra Süleyman bey ile görüşüyorum, nasıl böyle yine amiyane tabirle bozuk atıyor kızıyor, evladım ben sana 1996 senesinde geldiğinizde 1997 senesinde bunların vatandaşlığı çıkacak dedim mi demedim mi? dediniz Sayın Cumhurbaşkanım. Çıkmadı, o zaman niye gelmedin bana niye 2000 senesine kadar bekledin? İşte hınk mınk falan filan, tamam dedi ben o işi hallediyorum dedi, ondan sonra aradan yine birkaç saat geçer geçmez bir telefon daha, cep telefonu, o zaman cep telefonu alacak imkânım yoktu benim hatlarda pahalı idi, cep telefonları pahalı yeni yeni gelmişti, o bizim listede olan birkaç tane Doğu Türkistanlı ticaret yapıyordu, birkaç tanesi birleşmiş ev telefonumu telefon açıyor bulamıyor beni, şey yapıyor, merak ediyor vatandaşlık ne oluyor diye. Ondan sonra geldiler Arslan Bey bu cep telefonu cebinizde olsun dediler, biz aradığımız zaman size bulalım ulaşabilelim, ben de o arada Ankara'da işte son dilekçelerimizi yazmıştım ondan sonra bunu İçişleri Bakanı özel kalem müdürü cep telefonumu aradı. Arslan Alptekin, benim efendim, yarın sabah saat 9'da Bakanlık'ta olacaksınız. Allah Allah, daha bugün geldim ben Ankara'dan, kimse bir şey söylemedi ondan sonra ertesi gün gittik bakanlığa, Sadettin Tantan bakanımız özel kalem müdürlüğünde misafir edildik, geçmişte geldiğimiz zaman araştırma soruşturma niye geldin falan sorarlardı, şey yaparlardı, nü-

fus cüzdanın falan gösterirdik, bekle derlerdi, beklerdik, aşağıdaki polisler, bu sefer geldiğimizde ooo beyefendi olduk, şaşırdım kaldım. Özel kalem müdürlüğüne çıktık, ondan sonra özel kalem müdürü kahvaltı yaptınız mı diye sordu, eskiden iki kere görüştüğümüzde, başka kalem müdürü vardı onlar sormazdı, hiç birisi sormazdı aç mısın-tok musun diye. Şimdi otobüsten indim koşarak geldim kahvaltı hazırlamışlar, yan oda da, kahvaltı yedirdiler, sonra bakanımız hazırmış çağırdılar bakanımız görüşecek, girdim içeriye, hemen MHP bakanlarımıza gittiğimiz zaman büyük masaları var masalarının arkasında otururlar, ondan sonra şöyle her zaman hepsinin elinde bir şey olur, hatta anons edildiğimiz halde bir evrak olur sanki bir mühim işler yapıyorlarmış gibi, tanıyorlar biliyorlar hiç biri ayağa da kalkmıyor masanın üzerinde elini uzatıyor, hoş geldin, otur, ondan sonra ne içersin, buyurun, anlatıyoruz, tamam ilgili makamlarla görüşeceğiz, çıkıp gidiyoruz. Ama Sadettin Tantan koskoca bir odası vardı, İçişleri bakanlık odası, taa kapıya kadar gelmiş beni anons edince. Kapının önünde beni bir kucakladı, gel dedi elini açarak, Doğu Türkistan'ın Arslan'ı falan diye. Gözlerim bir yaşardı, kendi, öyle telakki ediyorduk Türkiye'de çoğu partiler bizi MHP'li olarak biliyor, hâlbuki öyle bir şey yok, biz bütün partiler bize eşit uzaklıkta eşit yakınlıkta. Çünkü Doğu Türkistan davası partiler üstü, haa tabi her genç kızın kalbinde bir aslan yatarmış, bizimde kalbimizde biraz MHP yatıyordu, Türkçülükten dolayı. Ama biz onlardan bir şefkat işimizin halli yoluna gidecek bir hadise göremedik.

Ondan sonra Sayın Sadettin Tantan oturttu, biraz sohbet ettik, hiç gelmiyorsun-etmiyorsun diye sordular. Sayın Bakanım tanışmadığımız için dedim, ne demek dedi, baban hiç anlatmadı mı, ben İstanbul emniyet müdürü iken bütün işlerine ben koşturuyordum şey yapıyordum falan diye, anlattı sayın Bakanım, gelmedin etmedin, zaten tanışıyormuşuz dedi öyle biraz sitem etti. Ondan sonra sağ çekmeceyi açtı, bir dosyayı aldı eline, önüme koydu, sayın Devlet Başkanımızın sana verdiği bir söz varmış, o sözü yerine getirdik dedi. 1 gecenin içinde, mesela sabahleyin Süleyman bey ile görüştük azar işittik, ondan sonra dosya zaten elinde var ve o gece ertesi sabah 140 kişinin vatandaşlığı çıktı. Ama benim gözümden nasıl yaşlar akıyor hüngür hüngür ağlıyorum, geldi sarıldı bana teselli etti, neden ağlıyorum çünkü 140 kişi daha bunların evlatları var eşleri var şunları var bunların hayatı kurtuldu, ondan sonra efendime söyleyeyim bunların bu vatandaşlığını yaparken ben kaç defa gittim geldim. Belki bir sene içinde dedim sene 12 ay ama 24 defa gittiğim seneler oldu. Her 15 günde bir, haftada bir dedim durduruldu şu oldu bu oldu bilmem ne, hatta o şikâyet ettikleri için para topladı diye 4-5 bin dolar, yabancılar şube başkanı o zamanki İstanbul Emniyeti Yabancılar Şube Daire başkanlığına, şube müdürlüğüne yazı yazarak araştırmalarını istedi. Bana söylemiyor, beni çağırdılar diyor ki, Arslan diyor bu Doğu Türkistanlıları çağır diyor, bunları bir kontrolden geçirmemiz lazım, burada mı değiller mi? Bunu bir araştırmamız lazım, evden de aradığımız zaman bulamıyoruz falan. Bende gece gündüz koşturarak adamlara haber veriyorum Zeytinburnu'ndaki daire tutuyoruz ondan sonra polisler geliyor, 3-4 polis bunları hemen hemen 1 hafta sorguya aldılar. Bana söylemiyorlar ama çıkan bize yakın olan hemşerilerimiz "onlara da tembih ediyorlar Arslan'a söylemeyeceksiniz" diye, bazıları cesareti olanlar bana diyorlar, "Arslan abi senin para toplayıp toplamadığını soruyorlar".

Verenler verdik demiş, çünkü verenlerin listesi var bende, o zaman Şarki Türkistan Gazetesi çıkarıyorum Uygur lehçesinde, bunu vatana yolluyorum buna maddi destek lazım, Ankara'ya gidip geliyorum, yemem içmem

lazım, yol masrafı lazım ondan sonra otelde kalma masrafı lazım, söyleyin ben çoluk çocuğum var zaten gelirim yok, hazır paraları yemişiz, ondan sonra bunlar da bildikleri için verenler Allah'tan liste tutmuşuz.

Ondan sonra bu gençlerin içinde 5-10 tanesi çalışmıyor, kendilerine bakacak durumda değil, Zeytinburnu'nda bir Doğu Türkistan dairesi tuttum o zaman, şimdiki Beyazıt meydanı güzelleşmiş, o zaman bitpazarı idi orası, oradan gidip halı aldık, yatak aldık, ondan sonra tencereler aldık, ondan sonra gidip Rami'den un aldık çuval çuval, pirinç aldık çuval çuval, topladığımız parayı buraya harcadık biz. Bir de şeylere harcadık yani kendi şahsi bir şeyim için harcamadık. Ama şimdi bakıyorum dernek başkanlarının 4-5 tane dairesi var 7-8 tane dairesi var oraya gidiyorlar, buraya gidiyorlar nasıl gidiyorlar? Ben kusura bakmayın evimde ağırlamak isterdim, ilerde ağırlayacağım inşallah, yani küçücük bir daire şimdi küf kokuyor ama ben almak istemedim, yarın öbür gün kaloriferler yandıktan sonra o küf kokuları gidecek gelip göreceksiniz. 1999'da olan depremde evim de epey bir hasara uğradı, çiniler[78] döküldü, gelip göstereceğim size, yani onları yaptıramadım, kapıları yaptıramadım, perişan bir vaziyette duruyor ev, iki tane çocuk, birisi kız, birisi erkek, iki tane yatak odamız var. Şimdi bu yaşta genç kız genç erkek ayrı ayrı yatması lazım buna imkânız yok. Bizi o kadar şikâyet ettiler, eğer ben o paraları toparlamış olsaydım ailem bu şekilde yaşar mıydı? Benim de kaç tane dairem olurdu kaç tanesini kiraya verirdim, rahat bir hayat sürdürürdüm. İşte bunlar iftira attılar, karaladılar, lekelediler, şey yaptılar. Onun için polisler geldiler inandılar, hatta ve hatta Erbakan hocamızın başbakan olduğu zaman gitmemişim ben ve bazen hatalarda bizden oldu. O zaman gidip şikâyet ediyorlar ve Türk dünyası ile ilgili bakanımız, o zaman şimdiki cumhurbaşkanımız Abdullah Gül, ona gidip şikayet ediyorlar ve o zaman o şikayetten sonra da bir durduruluyor. Ben Ankara'ya gidiyorum, randevu talep ediyorum alamıyorum, o zaman BBP milletvekillerinden Orhan Kavuncu abimiz, o da Batı Türkistanlı, ona gidip söylüyorum o randevu alıyor, gidiyorum Sayın bakanımız, o zaman yok Abdullah Gül, özel kalem müdürü genç bir arkadaş, onu oturttuyorum masaya, arkadaş diyorum ilk sorduğum sual Abdullah Gül beyefendi, cumhurbaşkanımız tanır, ben ismini unuttum şimdi, çehresini de unuttum, çünkü çok heyecanlı ve sinirliydim, arkadaş dedim sen Müslüman mısın diye sormuşum, ilk sorduğum soru, arkadaş da Elhamdülillah Müslüman'ız dedi. Kur-an'da İslamiyet'te birisi birisini şikâyet edip gelirse, hemen yargısız infaz yapılır mı? diye sordum ona. Yapılmaz dedi. Ama bak dedim insanların yazmış olduğu kanun kitapları yönünden kaynaklanan mahkemeler var, oraya bile beni birisi şikâyet giderse hâkim bana yazı yolluyor, seni falanca şikâyet eder, gel kendini müdafaa et diyor, ben de avukatımı alıp gidiyorum, müdafaa ediyorum. Ama siz bu Kur-an'da yok diyorsunuz ve beni yargısız infaz yaptınız, öbürleri gelip şikâyet ediyor, benim kanaatimi almadan, savunmamı almadan siz yargısız infaz ettiniz, işte Doğu Türkistan 140 kişilik vatandaşlık şeysi durdurulmuş dedim, size gelen şikâyetten sonra. Ondan sonra benle temas kurmadılar şey yapmadılar ve böyle şeyler oldu.

Ondan sonra o vatandaşlık çıktıktan sonra ağlamamın sebebi bana, ben Çin zulmünü yaşamadım ama benim Uygurlarımın zulmünü de yaşadım ben. Allah'u Teâlâ'nın en büyük sevmediği günahlardan bir tanesi zulümdür, Allah'u Teâlâ'nın bir kulu gidip öbür kuluna zulüm edemez, ne olursa olsun. Rahmetli babamı karaladılar, ondan sonra beni karaladılar, Erkin abimi karaladılar, burada iftiralar at-

[78] Fayansları kastediyor (H.N.)

tılar, kaç defa durduruldu, koşturduk, yaptık. Ben o zaman vaz geçebilirdim, o zaman bırakabilirdim bu işi şey yapabilirdim. Ama işte sayın Cumhurbaşkanımız Süleyman Demirel arkamızda vardı, onun için koşturduk durduk, koşturduk durduk, cesaret alarak en sonunda muvaffak olduk. Eğer onların şikâyet ettiği gibi ben o paraları toplamış olsaydım ve onların dediği bir insan olsaydım Allah'u Teâlâ bana o muvaffakiyeti sağlar mıydı? Mutlaka sağlamazdı. Bir yerden bir yerden bir şey çıkarıp o iş bozulabilirdi. Mesela kaç defa durduruldu, bir iki defa yurtdışı edilsin şeysi geldi, edilebilirdi. Yani ben öyle kötü bir insan olmuş olsam, ama demek ki kalbimiz temiz, yaptığımız hizmet halis, onun için Allah'u Teâlâ'nın yardımı ile Süleyman bey'e yollamış olduğu o insaf ve bakanımız Tantan yollamış olduğu o insaftan dolayı bu iş bir gün içinde hal oluverdi.

Şimdilik, Doğu Türkistan'da zulüm var 1760 senesinde Mançu hanedanlığında Doğu Türkistan, Mançu Hanedanlığı'nın istilasına uğradıktan sonra 1884 senesinde yine Mançu hanedanlığı döneminde Çin'e ilhak edildikten sonra Sincan yani yeni topraklar ismi verildikten beri Doğu Türkistan'da zulümler devam ediyor. Yani imparatorluk döneminde zulümler vardı, milliyetçi Çin oldu 1911 senesinde, zulümler devam etti, 1949 senesinde Komünist Çin, sizi kurtarıyoruz diye geldi ama ondan sonra zulümle devam etti şiddetli şekilde. Her devirde şiddetlenerek devam etti. Bunların başlıca şeysi geçmişteki zulümler, işte tırnakları sökme, ondan sonra ayaktan veyahutta elden asmalar veyahutta kor üzerinde yürütmeler veyahutta soğuk kış havalarında soğuk buz üzerinde yürütmeler, soğuk su sıkmalar vücutlarına, ondan sonra vücutları yağlarla dağlama, demirler ile dağlama bunlar vardı eskiden şeyde ama daha sonraları bunlar gelişmeye başladı. Şimdi zulümler yapılıyordu şu sebeplerden bu sebeplerden dolayı, daha sonraki komünist rejim geldikten sonraki zulümler, o ırkın şeysine düşürmek büyümesini engellemek için yapılan. Bunların başında en başta gelenlerden bir tanesi mecburi doğum kontrolü uygulanmaya başlandı 1990 senesinden sonra. Esasında Çin anayasasında şehirlerde oturan aileler iki çocuk kırsal bölgelerde yaşayanlar için üç çocuk sahip olma hakkı vardı. Ama 1990 senesinden sonra bu 1 çocuğa indi, bazıları soruyor bu yalnız Doğu Türkistan'da mı? Yok yalnız Doğu Türkistan'da değil, Çin'de de aynı şekilde. Şimdi tek çocuklu aileler çoğunlukta, yani yarın öbür gün bu çocuklar amcasız bilmem dayısız, halasız bilmem nesiz akrabasız bir hayat olacak Çin'de. Şimdi Doğu Türkistan'daki olay daha acıklı, çünkü Doğu Türkistan'a gelip yerleşen Çinlilere bu mecburi doğum kontrol tatbik edilmiyor, ne kadar çocuk yapsa o kadar iyi bu teşvikte ediliyor. Ama Doğu Türkistanlılara uygulanmasının sebebi nüfusun artmasını önlemek. Çünkü 1 çocuktan fazla çocuk sahibi olduğunuz takdirde ne yapıyorlar, her mahallede bir doğum kontrol merkezi var, bu doğum kontrol merkezinin vazifesi hamile Türk-Müslüman kadınların hamile olup olmadığını kontrol etmesi. Hamile kalan hanımları araştırıyorlar, birinci çocuğu var mı yok mu, eğer olduğu takdirde hemen kürtaj merkezine haber veriyorlar, kürtaj merkezi o mahalle gelip oradaki bayanları nasıl bir şey, onlara da çok üzülüyorum ben, bu Ramazan aylarında hayvanları kamyonlara tıkıp getiriyorlar ve kurbanlık diye satıyorlar, tamam kurbanlık getiriyorsun öyle tıkma öyle şey yapma, hiç olmazsa hayvanlara zulüm etme, onu düşünüyoruz fakat bizim kadınlarımızı tıkıyorlar, ondan sonra kürtaj merkezlerine getirip anne babanın rızası olmadan mecburi kürtaj yapıyorlar. O kürtaj esnasında o bebeğini sevmek için bekleyen anne gözyaşlarını dökmek bile yasak, niye yasak? Gözyaşı döktüğü takdirde devletin ve hükümetin kanunlarına karşı geldin sen, isyan ettin diye ce-

zalandırılır. Hem o şekilde cezalandırır bebeğini alır, hem de kürtajdan sonra hapse atıyorlar. Bu gayri sıhhi ortamda yapılan kürtajlardan mikrobik hastalıklara yakalana kadınlarımız çeşitli hastalıklara yakalanıyor, tedavisizlikten ölenlerin haddi hesabı yok, bir de akli dengesini kaybeden kadınlarımızın haddi hesabı yok. Bu esasında kadın haklarının en çok ihlal edildiği ülke Doğu Türkistan. Bu kürtaj yapılıyor hemen kürtajdan sonra ne yapılıyor? Kısırlaştırma, ondan sonra gençlerimiz sebepsiz yere yolda giderken, Çinli'ye baktı diye, Çinli'nin omzuna vurdu diye yakalanıp hapse atıyorlar, orada bunlara bazı ilaçlar enjekte ediliyor. Birisi akli dengesini kaybediyor, ikincisi kısırlaştırılıyor. Bunlar çıkıp evlendiği takdirde çocuk yapamıyorlar, kısırlaştırmadan dolayı. Yani bütün her şeyi nüfusun artmasını engellemek, ondan sonra yargısız infazlar, mesela bir Çinli bir Doğu Türkistanlı'yı öldürdüğü zaman o infaz edilmiyor, veyahutta mahkûm edilmiyor. Ama bir Uygur Müslüman Türk'ü yolda giderken bir Çinliyi kalabalık yolda dahi olsa omzuna deyse hemen tutuklanıyor hapse atılıyor, yargılanmıyor bile, hapse atılıyor ve uzun zaman onlara işkence yapılıyor, yargısız infazlarda aynı şekilde nüfusun çoğalmasını engellemek için.

Onun haricinde ırki aşağılama var, şimdi Doğu Türkistan'da zaten bizi aşağılıyorlar, hor görüyorlar, kendileri pis olmasına rağmen bizi pis, barbar, geri kalmış görüyorlar. Geri kalmışlığımız neden kaynaklanıyor, sizin yüzünüzden. Okulları kapatıyorsunuz, okulları yeteri derecede açmıyorsun, bunu yapıyorlar. Mesela bir Doğu Türkistanlı, Çin'e gittiği takdirde bir otelde yer bulması çok zor, 3. sınıf, 4. sınıf otellerde bile yer bulamıyorlar, işte Sincanlı geldi diye almıyorlar. Ama Çin'den gelen sümüklü Çinliler Doğu Türkistan'daki en lüks otellerde yer bulup kalabiliyorlar ve taşınıp gelenlere göç edenler Uygur Türklerinin yerleri zorla gasp edilerek onlara tahsis ediliyor, böyle zulümler var. Ondan sonra işsizlik, bu benim dediğim değil, bu dünya bankasının verdiği veriler, bu da ne zaman 1990 senelerinin başlarında verdiği veri, işsizlik oranı Uygur Türklerinin arasında %80, ondan sonra Çinliler kalkıyor bunlar tembel, işe yaramaz falan filan, çünkü bazı dünya bankasından kredi istediği zaman oraya yatırım yapmak için gidenlere sormuşlar, yahu bu yerli halktan işçi almıyor musunuz? Orda petrol sahaları var, petrol sahalarında hiçbir zaman Uygur Türkü çalıştırılmaz, hepsi Çinli, Çin'den getirirler işçileri, güvenmiyorlar. Ondan sonra neden diye sorduklarında, bunlar okumamış, cahil onun için bunlara iş veremeyiz, kaza olur, şu olur bu olur diye bahane uyduruyorlar. Bu ırki aşağılamalar yine bir sürü şeyler var. Zorla kızlarımızı Çinli erkeklerle evlendirirler, çünkü Çinli erkekler evlendiği takdirde nüfusa Çinli olarak geçiyor. Ondan sonra yine Çinli kızları ile Uygur Türklerini evlendirmeye teşvik ediyorlar, çünkü anne Çinli olduğu için evladı Çinli olarak yetiştirebiliyor, yani böyle baskılar var. Ondan sonra dini baskı, çok muazzam, bir sürü eski geçmişteki camilerimiz yıkıldı şey yaptı, o kominizim ilk geldiği zamanlarda camilerimiz bazıları yıkıldı, bazıları ahırlara çevrildi, bazıları bar yapıldı içki satan yerler. Bu şekilde dinimize hakaret, dinimizi aşağılama, dindarlarımızı aşağılama ondan sonra hocalarımızı İslamiyet'te domuz yemek haram olduğu için zorla domuz yedirdiler, domuz beslemeye mecbur ettiler. Ondan sonra hocalarımız eğer komünist partisine dâhil olmadığı takdirde vazife vermediler, komünist partiye dâhil olanlar da mecburen, yapmasa yapmaya bilirdi şey yapabilirdi, camilerde vaazlarda komünist partisini methetmek mecburiyetinde. Ondan sonra camilerde resim yasak ama Mao'nun resimleri asılıyor, bunlar burada namaz kılınması lazım, ondan sonra dini eğitimler verecek yerler yok ondan sonra din eğitimi yeraltına girmiş, yeraltında dini tedrisat

verenler de kendileri de doğru düzgün din bilgisi olmayan yarı cahil mollalar. Onlar gençleri nasıl yetiştirecekler, nasıl yapacaklar, dinimizin hurafeleşmesi ondan sonra dinimizin böyle karanlık şekilde öğretilmesi bundan kaynaklanıyor. Ondan sonra Kur-an'ı Kerimler yakıldı, komünist rejim zamanında, ondan sonra yazmamak kaydıyla söyleyeceğim, şimdi bizim burada Doğu Türkistanlı kardeşlerimiz var dindar, onlar Suudi Arabistan'dan gelen kitapları Uygur Türkçesi'ne tercüme yollayabilir Doğu Türkistan'a, onun gibisi serbest çünkü Vahhabizmi anlatıyor.

Şimdi Vahhabizm nerden çıktı tabi sizler de biliyorsunuz, bu İngiltere'nin önce Osmanlı imparatorluğunu yıkmak ve İslamiyet'i yok etmek için kaç yüz yıl sene evvel kurmuş olduğu bir bakanlık var, bu bakanlık nezdinde yetiştirilen casuslar var dünyanın her tarafına yolladın ve gittikleri ülkelerin dillerini o kadar şahane biliyorlar. Bizim Doğu Türkistan'da rastladık öyle gelenler vardı, şahane Uygurca biliyorlar, Uygurlardan daha iyi Uygurca konuşuyorlar, yani o şekilde Türkiye'ye de yollandı Lawrence denen şeyi, ondan sonra işte Vahhabi ismi o şekilde ortaya çıkardılar. Hindistan'da Kadiyanizm'i çıkardılar Hindistan'ı parçalamak için. Ondan sonra Müslüman ilk ayaklana Hindistanlı onlar, şimdi bu kitaplar rahat girebiliyor ama bizim yazdığımız yazılar makaleler Doğu Türkistan'a sokulmuyor, işte dini baskılar bu şekilde.

Ondan sonra bu mahalleden öbür mahalleye giderseniz oradaki memur yüzünüze bakıyor, simanız aşina olmadığı takdirde nüfusunuz sizin öbür mahallede burada namaz kılamaz. Ama ezan okumuş, ezanda okunamıyor orada bundan sonra böyle hoparlörde yok şeyler yok, eskiden minareler çıkıp okurlardı şimdi caminin içinde ezan okunuyor, duyan geliyor duymayan gelmiyor. 18 yaşına kadar dini eğitim vermek yasak, 18 yaşına geldikten sonra dini eğitim vermişsin neye yarar, işte biz misali burada ama biz gönlümüz galiba temiz olduğu için doğru dini araştırıp öğrenebildik ve kusura bakmayın üç beş kuruşluk konuşabiliyor, cevap verebiliyoruz ama onlar 18 yaşından sonra ne öğrenecek. Doğru dürüst eğitim yok, ondan sonra dini eğitim almak için Müslüman oldukları için vatandan kaçıp Hindistan'a, Suudi Arabistan'a, İran'a falan Mısır'a gidenler var. Oradaki tarikatlar onları eğitiyor ve o tarikatlarda öğrenip gelenler Doğu Türkistan'da bir birine düşman kesiliyor. Hatta gelen haberlere göre eşi başka tarikattan kocası başka tarikattan, bir birinin tarikatını kabul ettiremediği için eşine gece gündüz gücü yetmediği için kocasının gece kulaklarını kestikleri haberleri geldi. Yani bu şekilde Çinliler çok güzel bir faaliyet içine girdi ve bizimkiler de ona yardımcı oluyorlar. Vatandakiler olamaz ama dışarıdakiler vatandakiler mecburen yaşayabilmek için, yaşam savaşı verebilmek için işbirliği yapabilirler ama dışarıdakilerin böyle iş birliği yapması çok kötü bir şey.

Tarihimiz öğretilmiyor, şimdi gelenler ile görüşüyoruz kendi tarihini bilmiyor, ön yargılarla gelmiş, Çin ve Rus'un propagandası ile kulakları dolup gelmiş, şimdi bunlar ne yapıyor bir numaralı İsa Yusuf Alptekin'in aleyhtarı kesiliyor. Yahu şu adamın kitaplarını okudunuz mu? Okumadın, Araştırdınız mı? Araştırmadık, nerde çıktı bu şey? Vatanda duyduk, şey yaptık, kimden duydun? Falancadan, ha onlar sana ne şekilde öğretiyorlar. Tarihini öğretmiyorlar, ondan sonra doğru dürüst Doğu Türkistan coğrafyasını bile bilmiyorlar, eğitimsizlik, ondan sonra kültürel baskı, eski kültürlerimiz, zaten kalmamış bizim eski kültürümüzden hepsi yıkılmış, Mançu zamanında yıkılmaya başlamıştı kültür eselerimiz yok bu şekilde geniş çaplı bir zulüm.

İlknur DAŞDEMİR: Peki, Türkiye'den ve dünyadan bu konular ile alakalı beklentileriniz neler?

Arslan ALPTEKİN: Şimdi Birleşmiş Milletler ile bütün ülkeler, Çin dâhil, Birleşmiş Milletlere aza ediyor, Birleşmiş Milletler de insan hakları diyor, kadın hakları diyor, kültürel haklar diyor, eğitim hakları diyor. Şimdi bizim dünyadan ve başta Türkiye'miz olmak üzere dünyadan istediğimiz, gidin bizim için savaşın demiyoruz, savaşmak içinde şimdi çok zor bir şey, geçmişte olsaydı zayıf zamanları vardı ama o zaman olamamış, şimdi Çinlilerin en güçlü zamanları şimdi mesela şöyle diyeyim bu devletlerden Birleşmiş Milletlerde olan ülkelerden bizim istediğimiz şimdi muhacerette yaşayan Türkistanlıların kafasında çeşitli fikirler var, istiklal diyenler var ama demokratik şiddetsiz diyalog yoluyla işi halledelim diyenler var, yani çeşitli yollar var. Ama bunlar da birbirlerinin fikirlerine ortak olamamış, şimdi istiklal istiyorum diyor adam nasıl alacaksın bu istiklali onu bilemiyor, ondan sonra bağlantısız diyor bağlantısız nasıl istiklalini alacaksın, bunu da bilemiyoruz. Şimdi istiklal diyenler, demokratik yollarla faaliyet gösteren kişilere hain diyor, öbürü öbürüne hain diyor, ben anlayamadım. Şimdi benim istediğim vatanımdaki halkımın yok olmasını önlemek, eğer bu şekilde gittiği takdirde 50-60 sene sonra Doğu Türkistan'da bir Uygur Türk'ü kalmayacak.

Benim bütün arzum İsa Yusuf Alptekin'in arzusu ve geçmişteki bazı liderlerimizin arzusu halkımızın kalması bu dünyada. Bu dünyada kalabildiği takdirde, yarın öbür gün eğitim dini bilgiler alınabilir ama milli hisleri kaybettiğimiz takdirde bunlar alınamaz. Şimdi bizim dünyadan başta Türkiye'miz olmak üzere dünya devletlerinden istediğimiz, hatta bunu duyduğuma göre Çinliler bile talep etmek üzere galiba bir aracı olarak muhacerette Doğu Türkistanlılar ve Doğu Türkistan içindeki Doğu Türkistan liderleri olarak ve Çin ile arada bir diyalog meselesini sağlamak. Biz şiddetten uzağız, şiddet şiddeti doğurur ve burada kim zarar görüyor, 1 miyar 400 milyon Çinli, bir 200 milyon kaybetse de yine kalır, bir 200 milyona karşı bizim dediğimiz 35 milyon Çinlilerin verdiği 7-8 milyon Uygur Türkünü feda ettiğimiz takdirde o zaman Doğu Türkistan'da Uygur Türk'ü kalmayacak ve o zaman davayı da yürütecek bir ortam ortadan kaybolmuş olacak, bunun için tamam Çinlilerin zulmünü anlatalım Çinlilerle mücadelemizi verelim ama ne şekilde bunun için dünya devletlerinin bizi desteklemesi lazım. Hatta ve hatta geçen Urumçi'de[79] olan hadiselerden sonra sayın dışişleri bakanımız Ahmet Davutoğlu bir beyanat vermiş, bunu ben duymadım duyanlardan öğrendim; İsa Bey'i ben çok iyi Konya'ya geldiği zaman bizim evde misafir olmuştu. Bu adam beni aramıyor, madem sen, İsa Yusuf Alptekin evine gelmiş misafir olmuş, bak galiba babasının arkadaşı, sen bir ara İsa Yusuf Alptekin'in oğlunu.

Şimdi sizin aracılığınızla bunu mutlaka belirtmenizi istiyorum. Mesela Türkiye'de şu anda demokratik açılım var şiddet dursun diye, biz de aynısını istiyoruz şiddet dursun istiyoruz, hem Uygurlar terörizme yeltenmeyelim çünkü bize ufacık bir hadiseden dolayı yok etmek için imha etmek için uğraşıyor Çinli, Çinli de terör estirmesin Doğu Türkistan da. Bunun için Sayın dışişleri bakanımız Davutoğlu, Doğu Türkistan teşkilatlarına hatta Avrupa'da, Amerika'daki teşkilatların başkanlarını çağırıp bir çare aramaları lazım. Bunu şiddet kullanmadan, her iki tarafın menfaatini gözetecek şekilde nasıl bir şey bulabiliriz buna çözüm yolu bulabiliriz. Şimdi benim arzum, Erkin abimin mutlaka İsa Yusuf Alptekin'in şeysi olduğu için bu şekilde bir çözüm yolu araştırama olabilir, belki o dile getire-

[79] 5 Temmuz 2009 olayları kastediliyor (H.N.)

miyor ama ben zaten bu Uygurlardan çok zulüm çektim, bundan sonra zulüm ederlerse ne olur zulüm etmezlerse ne olur. Çin'den şikâyet ediyorsun, Çin öyle zulüm ediyor böyle zulüm ediyor diyorsun ama sen kendi ırkındaki hizmet veren birine zulüm edersen o zaman sen ne olursun? O Çinli zalimden daha büyük bir zalim olmuyor musun? İşte bunların hal edilmesi çözüm yolu birlik beraberlik işte bizim istediğimiz bu dünya devletlerinden istediğimiz.

İlknur DAŞDEMİR: Çok teşekkür ediyoruz.

Arslan ALPTEKİN: Ben teşekkür ediyorum.